

ARGIA

1985 – Otsaila 3 – XLVIII.urtea – 1.046 zenbakia. 110 pezeta/6 libera

**EHIZA, GERO ETA
EZTABAIDATUAGO**

Hogei
euskaldunetatik
bat
ehiztaria
da

EHIZAK BA AL DU ZENTZURIK?

- Bi neska euskaldunek korrika egin zuten ParisDakar
- Unibertsitatearen geroa, klaustroaren ondoriopean
- Fidel Castro, energia nuklearra desarroilatzearen alde
- Aurtengo maskaradak, Atharratsekoen eskutik

E.E.ren II kongresua
**LEHENGO BIDE
JARRAITZEA**
E.E. REN AUKERA BAKARRA

Gure ahalegina Bizkaiaarentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikarria. Aurretik
Itsasoaren oldarra gelditu
gizonaren neurrigabeko
ahalegina

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea.

Istilu haundirik gabe pasatu da Euskadiko Ezkerrakoen II. Kongresoa. Hala ere bertan izan den zenbait debata alderdi barruan dauden kezka eta debateei pultsua hartu ahal izan zaie, nahiz eta begibistan egon (berek aitortzen dute eta) EEK orain arteko bide beretik jarraituko duela. Horko kronika bat prestu du Pello Zubiriak. 11. orrialdetik aurrera.

Ezaguna da Paris-Dakar lasterketa, bertan mordo bat kamioi, auto, etabar abiatze bait dira. Hain ezaguna ez dena zera da: baten batzuk korrika ere egin dutela lasterketa haundi hori. Eta are gutxiago ezaguna dena: korrika egin duen koadrila horren barruan ni neskak euskaldun daudela, Hazparnekoak. Beraiekin mintzatu gara eta kontatu dizkiguten zenbait pasadizo 24. orrialdetik aurrera topatuko dituzue.

4.— Aste giroa.

POLITIKA

10.— Ttanttaka.

11.— Eeren aukera bakarra lehengo bidetik jarraitzea. **P.Zubiria.**

15.— Mundua ez da borobila.

16.— Energia nuklearra desarroilatzeko beharra Kuban. **P.Sastre.**

ERREPORTAIK

18.— Klaustro polemiko bat Euskal Herriko Unibertsitatean. **P.Unzueta.**

20.— Goraka doa ehizaren kontrako mugimendua. **J.L.**

24.— Hazparneko bi andere Paris-Dakkar proban. **J.Mollarri.**

27.— Irakurleak mintzo: Afrikako itsasotik. **M.Aizpurua.**

28.— Labayru bizkaitarren historia argitzen. **A.Azkargorta.**

KULTURA

31.— Kulturaren Ataria.

32.— Baztanen Klemente bertsolaria hil zaigu. **M.Izeta.**

33.— 1985.eko Nafarroako bertsolarien txapelketa. **Moxo.**

34.— Abenduko literatur booma (eta V): Pello Lizarralde eta Gotzon Garate. **L.M. eta M.A.**

36.— Atharratzeko maskarada Zuberoan. **I.Borda.**

38.— Txutxumutxuka. **Sabin.**

ETA BESTE...

40.— Jo...adarra.

41.— Bertsokak: Urte zaharretik barrira, zer? **B.Enbeita.**

42.— Azkena: Ez dute irakasle go propiorik nahi. **J.R.Etxebarria.**

ERDIAN DAGO KOXKA

*Ehiza kirol zaharra da, beharbada kasik gizona bezain zaharra. Halere, gaurregun eta ekologi arrazoiak direla medio ehizaren kontrako mugimendu bat etengabe ari da indartzen. Mugimendu horrekiko hurbilketa bat egin nahi izan dugu **erdiko orrialdeetan**, baita neurri berean ehiztarien federazioek norbaiti hitz batzu lapurtu ere.*

Kultur orrialdetan abenduko literatur booma dela eta egindako sailari amaiera ematen diogu (34. orr.). Bestalde badugu oraintsu abiatu den Zuberoako maskaradei buruzko lantxo bat Itxaro Bordaren lumak eskeinia (36. orr.). Eta bertsolaritzaz bi berri: bata Klemente bertsolariaren heriotzaz Mariano Izetak idatzia; eta bestea, abiatzekotan diren aurtengo Nafarroako bertsolarien txapelketari buruzkoa. Ohizko sailak. Txutxumutxuka eta Kulturaren ataria, erehor dituzu.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez.

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriñandia, Mikel Ubillos, **Marraskilariak:** Joxemi, Julio, Zut, **Argazkilariak:** Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonaenea-behea, DONOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herriko 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herriko 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzerritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

OTSAILA 2 OTSAILA 8

Otsailaren 5-ean ilbete

mareak: (Otsaila 3koak)
gora: 09.12 eta 22.02
behera: 02.47 eta
15.37.

eguzkia: (Otsailaren 3an)
irten: 08.24
sartu: 18.33

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

Egielak: Bittor Arrondo, Lurdex Etcheberria, Jesus Mari Landa, Anjel Lertxundi eta Iñazio Mujika.

Titulua: hitzez hitz (Euskal Literatura idatzia antologia)

Argitaletxea: Erein.

Ezaugarriak: 700 pta. 230 orrialde.

Idatzitako euskal literaturaren antologia dugu liburu hau, gazteek orain arte ikasitola eta antzeko eskoletan ez dute honelako ezer izan (apunte, fitxa eta lan partikularrak salbu).

Lana taldean egina da, eta helburuen artean, gazteak euskal literatura historian zehar nola ibili den ikustea,

testuak zuzenki ezagutzea, eskema nagusi batez jabetu dadin eta baita, literatura, abstraktoan, bere giltzarri eta legeekin zer den ikustea.

Euskarari ere inportantzia eman zaio, berau lantzeko ere balio baitute testuek: ariketak e.a. ez dira gutxi. Bost zati ditu lanak: prosa didaktikoa, nobela, ipuina, antzerkia eta poesia. Sail bakoitzak bere sarrera du, generoarean eskema historikoa eta ideologikoa laburpen antzean emanik. Mende eta uhin literario bakoitzaren bereizgarri nagusiak aitatzuz, izen batzu: Kardaberaz, Axular, Añibarro, Amuriza, Agirre, Etxeita, Saizarbitoria, Arrieta Jautarkol, Ugalde, Kintana, Urretavizcaya, Zubikarai, Casenave, Soroa, Garmendia, Etxepare, Monzon, Arrese Beitia, Artze, Gandiaga eta beste idazle pila.

Testu azterketak oso egoki iruditu zaizkigu: nobelan adibidez kontalariaren afera oso zaindua dago, estilo narratiboa bezala, poesian figurak bilatzea izan dena gaztearen eginbiderik behinenetako, antzertian gazteak mimita ere egin beharko du irakurri berri duena bere lagunei nola edo hala adierazteko.

Egilea: Josemari Vélaz de Mendizabal.

Titulua: Lainopean Kantari.

Argitaletxea: Arabako Foru aldundia. (Argitalpen saila)

Ezaugarriak: 293 orrialde.

Ongi gogoan dut orain urte bete edo bi, astelehenero Donostiako Hoja del Lunes ira-

kurtzen nuenean, bigarren orrialdeko dena euskaraz zetorrela. Juan San Martin zen orrialde erdia betetzen zuena, eta beste erdia Jose Mari Vélaz de Mendizabal izenpetua zetorren beti. Oroit naiz ere nola beti Arabari buruzko gaiak lantzen zituen.

Orain, Vélaz de Mendizabal izena lehen baino ezagunagoa denean, artikulua haiek biltzen dituen liburua kalera du. Artikuluak euskaraz eginak dira denak, baina hala ere, artikulua bera edo beraren laburpena erdaraz ere bada- kar ondoan, ez baita ahaztu behar nagusiki arabarrentzat egindako liburua dugula.

Artikuluak denetarik dira, Araba gai nagusi delarik. Baditu historiazkoak, nolatan sortu zuen Santxo Azkarra errege nafarrak Victoriako Gasteiz zeritzan herrixkan 1181.ean Nafarrek eta Gaztelakoek bake ituna egin eta gero. Badira ere artikulua barnekoia, bere aitona-amonen baserria eta herri osoa urak (Ulibarriko urtegiak) azpian nola hartu duen adierazten digutenak, edota Gorbeia mendian gauez nolatan ibili ziren aditzera ematen diguten komeriak, Aramaion kuarto batean itxita hainbat urtez edukitako neskaren erotasunarena, Arabako herri zahar askotan gordetzen den historia argitzen diguten artikulua, trebiñotarren arazoena, Gasteizko hirigintza modernoarena, Fournier, Humboldt, Araba Gastelari lotzea «Voluntaria entrega» izan ote zen esplikatzen digutenak eta beste artikulua sail gaitza. Laburtzeko beraz, Araba eta Gasteizen historia, arabar ospetsuen kontuak, etnologiaz dihardutenak, berak idatzitako artikulua barnekoia eta beste gisako artikulua, orain artean bereziki Hoja del Lunesen agertutakoak.

Liburuaren interesa ez da txantxetakoia, Araba gaur egun eta historian zehar zer den jakin nahi duen edozein euskaldun komenigarri gerta dakiokena.

Hizkera eta estiloa erabat periodistikoa da ia gehienetan.

DICCIONARIO DE MITOLOGIA VASCA

JOSE MIGUEL DE BARANDIARAN

Egilea: Jose Miguel de Barandiaran.

Titulua: Diccionario de Mitología Vasca.

Argitaletxea: Txertoa. Ipar Haizea saila. 19.

Ezaugarriak: 220 orrialde.

Ez da Txertoa Jose Miguel Barandiaran kaleratzen dion aurren lana azken hau. Zinez beharrezkoak dira honelako bildumak, mitologiari ekiten hasteko ia ezinbestekoa baita bederen dikzionario bat izatea, ez baita ahaztekoa euskal kulturaren alorean garrantzia eta leku handia daukara mitologiak. Dikzionario honetan, hitzak zer adierazten duen esaten du Barandiaranek, eta baita bere kontestura eraman, hitz bakoitzak bere testuinguruaren bibliografia baitakar azpikaldean, gauzak honek erabat errazturik. Liburua erdaraz idatzia da.

FORUEN AURKAKO SAIOALDIK ETA HERRI-ERREPOLAK (XVII. MENDEAN)

Egilea: Malores Etcheberria, Iñaki Glez de Garai. Begona Mendigutxia, Juanjo Ruiz eta Alizia Sturtze.

Titulua: Foruen aurkako sa-
sioaldiak eta herri-erre-
boltak (XVIII, mendean).
Argitaletxea: Gordailu. His-
toria saila.
Ezaugarriak: 90 orrialde.

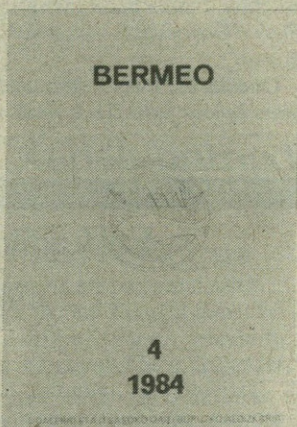
Liburu xumea bosten arte-
ko taldeak burutu duena.
Aurrerantzean ere badute li-
buru gehiago kaleratzeko as-
moa, beti ere historiari atxikiz
gainera.

Honako honek XVIII.
mendean burgesia eta politi-
koek foruei behar bezalako
babesa nola ez zioten eman
adierazten digu, baita herri
nekazariaren matxinaden ber-
ri ere.

Helburuen artean hiru dira
nagusi: 1) Euskal Herriaren
bereizgarriak historian zehar
ezagutzea, 2) hau, jakina,
euskaraz eta 3) ulergarri eta
irakurgarri gertatzea. Institu-
to nahiz Langintza eskolata-
ko ikaslego jendearentzat
egina dela dioskute egileek.
Liburuak bi zati ditu. Bi zati
horiek luze samar zertan di-
ren ikus daiteke: Aurrene-
koan gizarte tradizionalaren
krisia dator: foruak, sistema
kapitalista berria eta hontaz
gizentzen den burgesiaren
kalterako dira, ondorioz gal-
du egingen dira iparraldekoen
lege bereziak Iraultza frant-
sesarekin XVIII.ean eta Kar-
listadarekin XIX.ean He-
goan. Zentrālismoa handit-
zen den neurrian foruak atze-
raka. Hego Euskal Herri
ozeanikoan gatazka sozialak
gertatu ziren, iharduera kapi-
talista berriak batzuk mozki-
nak ateratzen zituztelako,
besteek noski ez, gainera ne-
kazaritza ez zen autosufizien-
tea, lurak merkatu bidean
sartuko dira e.a. Foruak goi-
koek nahi bezala zerabilzki-
ten, komeni zitzaizen momen-
tuan hauek babestuz. Herri
xehea da hauei balio handie-
na aurkitzen diena. XVIII.
ean nekazaria zorretara
daramate lege fiskelek, lu-
rra galduko du, populazioa
hazi egingen da, olagintza eta
merkataritza behera doaz,
merkataritza saileko langile
askok gatazka sortuko di-
tuzte, politika oso gutxi-
ren eskutan dago, matxinadak
hasten ari dira, Bilboko mer-
kataria foruen kontra dau-

de, herria ez, Gipuzkoan zen-
bait handiki ere foruen alde
dago, herrian herriko erre-
boltak gertatuko dira pilat-
zaileen kontra, emakumeek
parte hartuko dute kexa so-
zial hauetan, 1718.ean adua-
nak kaietara jaitsiko dituzte,
herri xumeak inportatzen zi-
tuen jangarriek zergak izanen
dituzte, ondoko herri txikiak
Bilbori erasotu egingo diote,
lortuko dute ezer hasieran,
berehala berriz urak baretuko
baina, oligarkak azkenik na-
gusi, diferentzia sozialak
handitu egingo dira, matxi-
nada gehiago izango da
1766.ean jatena gai delarik,
Lap urdin ere gertatuko dira
kontu fiskalengatik, 1804.ean
ere Zamakolada Bizkaian.

Hauek eta ekonomia oro-
korreko beste hainbat gai dira
liburuan zehar lantzen dire-
nak. Liburuak laburpen ant-
zean egina da. Gatazkaren
teoria diferenteak aipatzen
dira 1716. urteko matxina-
dan, ez baina besteetan. His-
toria gaietan jakitun ez garen
arren, labur samarra iruditu
zaigu liburua, argia den arren
kontrako teorien falta somatu
dugu.

Titulua: Bermeo 4. urtea.
1984. Udalerrri eta itsaso-
ko gaiak buruzko aldizka-
ria.
Argitaletxea: Bermeoko
Udala Kultur Batzordea.
Ezaugarriak: 400 orrialde.

Laugarren urtea da Ber-
mioko udalak bere aldizkari
mardula kaleratzen duela,
dakizuenez bertan Bermiori
berari edota itsasoari dagoz-

kion kontuak sar daitezkeela-
rik.

Aurtengoan eta udalerriri
dagokionez, Egaña'tar Aint-
zanek, Bermeoko aditzaren
azterketa lorratzak egin ditu,
Anasagasti praile ezagunak
Izaro uharteak frantziskota-
rrekin hiru mendetan izanda-
ko lotura aztertzen du, Ola-
zar'tar Martinek Bermeoko
egungo idazleez idazten du
eta Manu Moñoa, Ernesto
Igartuak Kurtzioa ermitaz.

Itsasoari buruzko gaien ar-
tean, hiru dira lanak: Aingeru
Astui Zarragaren «Artes y
aparejos de pesca empleados
por los pescadores bermeanos
en el año 1982», Josu Iñaki
Erkorekaren Itsas arloko
lan-artu-emonak Bermeo'n
eta Joxemartin Apalategi Be-
girstainen «Herri arrantza-
leen etnografia eta antropo-
logia soziokulturala» lanaren
aurreneko zatia.

Komunikapenak deitu sai-
lean, Erkorekak 1970-79 urte
arteko Bizkaiko itsasaldeko
hilkuntzak. González Cem-
bellin, González Diaz eta Sa-
garduiren arkitektura azter-
keta, gaitzat Santa Eufemia
eliza harturik eta azkenik 83.
urteko literatura lehiaketako
sariak, literatur lanak eta
guzti.

diskak

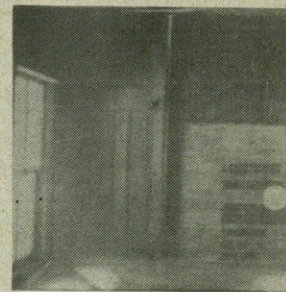

Egilea: Donostiako Txistula-
ri Udaltaldea.
Izena: Gipuzkoako Dantzak
3.
Diskoetxea: IZ.

Hirugarren disko honekin
burutzen da Donostiako
Txistulari Udaltaldeak Jose
Inazio Ansorenaren zuzen-
daritzapean argitaratu duen
saila. Gipuzkoako Foru Al-
dundiaren laguntzaz izan da

posible ezaugarri hauetako
disco saila plazaratzea, eta
segur nago ez zitzaiola damu-
tuko saio horretan sartua. Be-
netan lan interesgarria, beha-
rezkoa eta entzungarria bait
da Ansorenaren gidaritzape-
an lortu dena, nahiz eta
komunikabideetan zer ent-
zun behar denari buruzko
aurreiritzi merkeak direla
medio gehiegi entzungo ez
den.

Ia 14 minututako pieza sail
luze batek ematen dio hasiera
plakari. Sarriegiren «Alkate
soinua» rekin bukatzeko. Bi-
garren zatian «Inazio» ezagu-
na, «Bedaioiko Ingurutxo-
a» ren 10 minututako bert-
sioa eta «Alkate soinu» herri-
koia eskaini dira. Txistu mota
guztiek gain perkusio ugari
eta berezia, tronpetak, sinte-
tizadorea eta hainbat sonori-
tate erasten dira. Beti prota-
gonismo garbia txistuek dute
hala ere eta lehen aldiz ent-
zutean oso bereziak suertat-
zen diren moldakuntzak txis-
tu taldean oinarritzen dira.
Oso entzungarri gelditzen da
produktua, txistuzale ez gare-
noi beti tresna horrek ematen
dugun gogor sentsazioa gain-
dituz, eta sekulako alukeria
iruditzen zait diska hau eli-
teetara bakarrik iristea.

Egilea: LLOYD COLE -
THE CONMOTIONS
Titulua: RATTLESNAKES
Diskoetxea: POLYDOR

Apenas ikusten dira jada
gaur egun egiazko ahots dife-
rente bat, kitarra inspiratu
pare on bat eta «savoir faire»
delako horren jabetza klaru
adierazten duen kanta sorta
bikain bat.

Are apenasago ikusten dira hiru osagarri majiko hauek elkarrekin egokiro uztartuak. Ez dago gauza txantxetarako eta halako artesau lanak txorontzako geratzen dira, aipatu hirukote hori «SYNTE-LYNN» bateria-ahots aseptikoa» hirukoteak suplantatzeak suposatu duen aurrerakuntzak ustegabeko ondorio ekonomikoak eman bait ditu giza-ahalegin minimoa sakrifikatuz.

Progesuaren kontuak! Harelere, gu gurean egoskor, LLOYD COLE-ren bandaren parekoen bila jarraitzen dugu, ahots-kitarra-kanta trinomio eterno horren konbinazio miragarri eta infinituak noraino irits daitezkeen gozatzuz, halako lan bordatu bat iristen zaigun bakoitzean Pop musikaren meatze agortezin horren harritze ahalmenak baieztatuz.

Haserara bilduz, hona hemen apenas horietako bat. ahots diferente bat, kitarra inspiratu pareta eta batez ere kantak. Goitik beheraino pentsatu eta burutuak, bestalde hain era dotorean izan beharko luketen era bakarre mugatuak, kantak dira disko honetan protagonistak. Benetako kantak garatzen dira erraztasun bikainez. Plastikoa koipezkoa bailitzen mugitzen dira kantak, kitarrak eta ahots aireak. Agian eraso ikutu bat falta zaie banda jenial bat izatera iristeko. Fintasunak mundu bukolikora edota inuzentziara jotzen du zenbaitetan. Dena den ez dakit zenbateraino duten ezaugarri hau akats, zenbateraino birtute. Horixe baita azken finean artesau ausartaren joko bikoitza. Bere lanaren mugak eta eraginak ezjakitearena.

kantaldiak

Benito Lertxundi eta Lluís Llach

otsailaren 2an Datorren larunbatean, **otsailaren 2an**, Benito Lertxundik kantaldia emango du Urruñako elizan bere taldeaz lagundurik.

Gaueko bederatzitan eman-go zaio hasiera Gazteriaren Adiskideak elkarteak antolatutako duen kantaldi honi. Kantaldia finitu eta, erromeria eta talo jatea izanen da Urruñako herrian bertan. Lertxundiren boza maite dutenek badute nora jo, Benitoren azken kantak entzuteko aukera egongo da gainera diskoa otsailean kaleratzekotan delarik.

Bestalde, larunbatean bertan, Lluís Llach-ek emango du errezitala Oloronen, bertako irratia antolatutako duen jaialdi horretan. Jaialdiari gaueko bederatzitan emango dio hasiera Llachek bere taldearen laguntzaz.

Oskorriren aurkezpena Bilbo eta Gasteizen

Datorren asteburuan, **otsailaren 1 eta 2an**, ostiral eta larunbatez, Oskorri taldeak bere azken diskoaren aurkezpena egingo du AEKren eskutik Bilboko Campos antzokian. Bi egunotan arratsaldeko zazpi t'erditan eta gaueko hamar t'erditan izango dira errezitalak.

Bestalde, Oskorri taldeak plazaratu berri duen Hau Hermosurie disko hori ere Gasteizen aurkeztuko du talde honek AEKren eskutik Bilbon lez, datorren ostegunetan, **otsailaren 7an**, Florida antzokian izango delarik kantaldia, arratsaldeko zortzi t'erditatik aurrera. Oskorri-zale porrokatuok han bilduko direla segur!

Rock jaialdiak Araban

Arabako Foru Aldundiak eraturik hilabete honetan zehar Arabako zenbait herritan rock jaialdiak ospatuko dira. Jaialdi guzti hauetarako sarrerak dohainekoa izango da, eta bertan Hertzainak, La Polla Records eta bestelako taldeek hartuko dute parte.

Otsailaren 2an, larunbatez, ospatuko da lehen jaialdia Labarka herrian Haiser eta La noche taldeekin, bertako

frontoian eta arratsaldeko 8etatik aurrera.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa Araban

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa bi kontzertu eskeiniko ditu Arabako lurretan hilabete honetan zehar. Lehena datorren ostiralean, **otsailaren 8an** izango da Agurainen. Hurrengoa Arabako hiriburu izango da, baina hilabete bukaera aldera.

Kantari Gatoz amaitzeaz

Bai, lau hilabetetan zehar ibili da Gipuzkoako Foru Aldundiak antolatutako duen kantarien zirkuitu hau amaitzeaz dago. Kantari Gatoz honetan hala ere bada kantaldirik datorren astean eta horiek zeintzu diren eta non izango diren jakinaraziko dizugu ondoren:

Otsailaren 2an, larunbatez, bi kantaldi lehena Oleretan Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne eta Txanbela taldeak eskeinia; bestea Ruper Ordozik Donostian eskeiniko duena.

Otsailaren 8an, ostiralez, beste bi kantaldi. Hertzainak

txirrindulariak

Euskadiko 6 orduak

Otsailaren 2an eta arratsaldeko 4etatik gaueko 10etara bi errueden lagunek izango dute zerikusia Donostiako Belodromoan. Apenas aurkitu ahal izango da bertara joateko sarrerarik (badaezpada abisatzen dizugu).

Txirrindulari haundiak Belodromoan ikusi ahal izango direnak. Munduko onentsuenak. Hor izango dugu Moser Pijnen-ekin pareja egiten. Hor Lemond, munduko txapel-duna, Freulerrekin. Hor Raf, Kneteman-ekin. Eta Fritz-TThureau, Alonso-Lejarreta, Angoitia-Gaston, Lagua-Gorospa, Perea-Urrutibeaskoa, Lekuona-Ruiz Cabestany, Dejonckheere-Venix, Clerc-De Wolf, Frank-Vallet, Bill-Bundi-Bontempi, Tawara-Tanaka...

Eta gutxi balitz bezala harriazotzaileak rekord berrien bila. Alde batetik Iñaki Perurenak 290 kiloko harriari ekingo dio. Seguru gaude munduko rekord berri bat ezarriko duela.

Bestea berriz 17 urteko Migelxo Saralegi dugu. Honek jubenilen rekorda hautsi nahi du horretarako 180 kiloko harriaz baliatuko delarik.

Ea lortzen duten eta ikuskizuna benetan ikusgarri bilakatzen den. ETB ere han izango da.

taldea Hernanin arituko da eta Niko Etxart berriz Beasainen.

Leioako Musika Ihardunaldiak

Otsaila osoan zehar ospatuko dira Leioako Musika Ihardunaldi hauek, eta hasi berri direlarik datorren larunbatean, **otsailaren 2an**, Udal Musika Kontserbatorioko irakasleek eskeiniko dute kontzertua. **Otsailaren 7an**, ostegunetik, Bilboko Orkestra Sinfonikoa zuzenduko Urdiainek Leioako Musika Ihardunaldi hauei segida emanez.

herri kirolak

Pilota

otsailaren 3an, Hazparneko Trinketean pilota partidu ezin interesgarriagoa izango dugu, berezkoen kategoriako azkena jokatzeko baita arratsaldeko lauretatik aitzina. Partida honetan, jakina denez Intxauspe eta Karrikartek eta Maïttia eta Agerrrek jokatu dute elkarren aurka. Bizitasuna eta jokaldi onak izango direla kasik ziurtatua dago, Hazparneko Trinketea bizi-bizian jarritz.

ikastaroak

Euskal Herriko Geografiazko III. Goiz-Ikastaroa

Datorren astean amaitzen da hiru hilabetez luzatu den geografiazko goi-ikastaro hau. Euskal Geografi Elkargoak antolatu du eta ikastaroaren egoitza Donostiako Garibay kaleko GAKen hitzaldi-aretoan dago. Datorren aste honetarako badira hiru mintzaldi eta diapositiba emanaldi bat ere.

Otsailaren 4ean, astelehenez, Fco. Javier Gomez Piñeirok Donostia eta euskal hiri-sistema izango du mintzagai. **Otsailaren 5ean**, asteartez, G. Meazak Geografiaren didaktikaz mintzatuko da. **Otsailaren 7an**, ostegunez, P. Pica-veak Euskal Herriko geografiari buruzko lan bibliografikoei buruz emango du hitzaldia. Eta azken egunean, ostira-lean, **otsailaren 8an**, Gipuzkoko diapositibak komentatuko dituzte ikastaroan zehar mintzatu diren irakasleak. Mintzaldi guztiak arratsaldeko zazpi t'erditan hasiko dira.

XIX. mendeko euskal literatura Deustuan

Urtarriletik apirilera bitarteko ikastaro eta mintegien artean, otsailean zehar eta baita martxo hasieran XIX. mendeko euskal literatura izango da aztergai, hizlari asko eta gai asko tratatuko direlarik. Datorren asterako badira bi hitzaldi banaka aztertzen diren egileen sailean. Elissambururi buruz hitzegingo du Jon Kortazarrek **otsailaren 6ean**, asteazkena beraz. Hurrengo egunean, **otsailaren 7an**, Piarrez charrittonek Ademari buruz emango du bere ikasgaia. Deustuako Unibertsitateko Ikasgela Nagusian izango dira ikasgai hauek, arratsaldeko zazpi t'erditatik bederatzit'erditara.

Bestalde, Euskal Herriko Historia XX. Mendean (1900-1936) izeneko ikastaroaren barruan, Marga Otaegik Euskal Herria Primo de Riveraren dikatadurapean gaiari buruz hitzegingo du **otsailaren 4 eta 5ean**, aurreko ikastaroa ematen den leku eta ordu beretan.

Nazio Arazoa ri buruzko ikastaroa UNEDen

Begarako UNEDek antolatzen duen Nazio Arazoari buruzko ikastaroari **otsailaren 2an** emango zaio hasiera Juan Aranzadik hasiera emanez. Jaun honek El individuo y la comunidad izango du mintzagai. Goizeko hamarretan izango da hitzaldi hori.

kirolak

Dulantziko VII. Krossa

Otsailaren 3an ospatuko da Dulantziko VII. Krossa, Dulantzi bertako Atletismo

krlubak antolaturik. Iazko edizioan aurrekoetan bezala arrakasta izugarria izan zuen kross honek 1.700 pertsona bildu zituelarik korrika Dulantziko zirkuitoak. Adinaren arabera kategori ezberdinetan parte hartuko dute bertan izen emandakoek, eta era berean egin beharreko ibilbidea ere desberdina izango da

kategoria bakoitzerako, frogarik luzeenak hamar kilometro dituelarik.

eskubaloia

Eskubaloitari dagokionez Irungo Urazu polikiroldegian partidu polita ikusteko aukera. **Otsailaren 2an**, arratsaldeko 8retan hasita Bidasoa-Elgorriagak Granollers taldearen aurka jokatuko du.

saskibaloia

Datorren larunbatean, **otsailaren 2an**, Gasteizko Mendizorrotza polikiroldegian, arratsateko zortziretatik aurre-

OTSAILA
2
OTSAILA
8

ra caja de Alavak eta Forum Filatelicoek egingo dute aurrez aurre.

futbola

Donostiako Real Sociedad eta Iruñeko Osasunari etxean jokatzea tokatzen zaie datorren igandean. Donostiarrak Valenciako ekipolari egin beharko diote aurre, Atotxako futbol zelaian arratsaldeko bostetatik aurrera. Iruñarrei berriz Sadarren Barcelona taldea hartzea tokatzen zaie, arratsaldeko bostetatik aurrera ere hasiko den partiduan.

herri kirolak

Esku-pelotako azkenaurrekoak

Azkenik, eta ezer txarririk gertatzen ez bada, datorren asteburuan jokatuko dira pare bat alditan atzerapena jasan behar izan zuten esku-pelotazko azkenaurrekoen bueltako partidoak. Tolosako Beotibar frontoian, **otsailaren 2an**, larunbatez eta goizeko hamar t'erditan, Bengoetxea eta Maiz Oreja eta Galarzaren aurka. Eta, **otsailaren 3an**, igandez, Eibarreko frontoian, arratsaldeko lau t'erditan Beristain eta Tolosa Bergara eta Martikorenaren aurka.

Abadiñoko idi-probak, San Blas Sari Nagusia

Berrizekoa bukatu eta probalarien egutegian Abadiñokoak erakartzen du guztien adiera, hogeitalau probalarik eman du izena datorren larunbatean, **Otsailaren 2an**, hasiko den San Blas Sari Nagusirako. 2an, 3an, 4ean, 8an, 9an eta 10ean izango dira saioak; Abadiñoko probatokia karraia-tu beharreko harria 1.750 kilotakoa izango da bikoteen pizua 1.100 kilotakoa izan beharko delarik, neurri hori gainditzen dutenek gainzama eraman beharko dutelarik. Sari haundiak, ehun mila pezetatik beherantz, eta animazio ederra Abadiñoko probatokia egun horietan zehar.

kultur asteak

Donibane-Ziburuko kultur astea

Otsailaren 1etik 10era ospatzen da Donibaneko Sagaio kultur elkarteak antolatu duen kultur aste luze eta mamitsu hau. Haurrentzako besta, mintzaldi, kantaldi, antzerki eta beste gauza asko aurki daiteke Donibane Ziburuko kultur aste honetan, gauza asko dohainik izango diren abantaila eskergarriarekin. Baina mamira joz, ondoren duzue egun bakoitzean zer izango den kultur aste luze honetan zehar:

Otsailaren 1ean, ostiralez, eta kultur asteari hasiera emanez, Donibaneko Rex zinema-salan Mikel Laboaren kantaldia izango da. Laboak kantatu aurretik Donibane bertako Begi-zintzo talde berriaren aktuzioa izango da. Kantaldi honi bederatzi emango zaio. Kantaldia eta gero, baina Jai-Alaiean erromeria prestatu dute antolatzaileek.

Otsailaren 2an, larunbatez, **Haurren-besta** izango da ekintzarik nagusia. Ordubi t'erditatik aurrera bestari hasiera emango zaio, besta hori Kukubiltxo antzerki taldeak animatuko du karrika antzerkia eginez.

Otsailaren 3an, igandez, goizean hasiko da egun horretako ekintza: zikiri-besta. Bestalde, mus eta toka xapelgoa ere ospatuko da. Guzti hori Ziburun, Sokoako fuertean.

Astelehenean, **otsailaren 4ean**, mintzaldiei emango zaie hasiera, esan nahi bait da, hurrengo bi egunetan ere mintzaldiak izango direla. Lehen egun honetan mintzagaia Pastoralak izango dira eta F. Picot anderea da mintzatuko gaueko bederatzi emango da Ziburuko Denak-batean salan. **Otsailaren 5ean**, sala berean eta ordu berean, Iñaki Urtizberea mintzatuko da euskal musika-tresnei buruz. **Otsailaren 7an**, ostegunez, beste mintzaldi bat aurreko mintzaldiak ospatu leku eta ordu beretan, pilota eta sokatirari buruz mintzatuko dira Donibane-Ziburutar batzuk eratutako Euskal Kirolak elkarteak portaide batzu.

Otsailaren 8an, ostiralez, Rex zinema-salan, Algortako Bihotz-Alai abesbatzak kantatuko du, gaueko bederatzi emango da.

Otsailaren 9 eta 10ean ere bada zerbait. Bederatzian, eta egun osoz, eskulan erakusketa eta salmenta Donibaneko Place de College deritzon tokian, euria egingen balu Sardinategian izango da erakusketa hau. 10ean, antzerkia, arratsaldeko bostetan hasita, Irisarriko Iturri taldeak lehengo igandean estreinatutako Monzonen Menditarrak obra antzeztuko du Donibaneko Dukontenia salan, sarrera dohain izango delarik. Eta honenbestez amaitzen da.

maxkaradak

Urdiñarben igande honetan

Joan den igandean Atzürükün ospatu ondoren, igande honetan Atharratzeko maxkaradagileak Urdiñarben izanen dira, goizean barrikada haustia eta bazkalondoa maxkaradak antzezteko. Maxkaradak ikusteko herri aproposik bada Urdiñarben merezi du bixitaldi bat. Zuberoko gazteriarik jatorrenetakoa horkoa da, eta duela hiru urte antolatu zuten maxkaradan bezala geroztik Iparragirre pastoralak eginaz erakutsi zuten erreibindikazio abertzaleak usadio zaharrekin lotzeko gogo. Haruntza bazoaz, onena Garazi aldetik joatea.

dantza

Dantzari jaia Beskoitzen

Datorren asteburuan, **otsailaren 2 eta 3an**, Lapurdiko Beskoitze herrian Dantzari Jaia ospatuko da. Besta honetako ohidurari jarraikiz, dantzariak etxez-etxe eta kalerik kale ibiliko dira bi egun horietan zehar.

antzerkia

Menditarrak Donibane Garazin

otsaila
3 Igandean, **otsailaren 3an**, Donibane Garazin, joan den igandean Irisarri estreinatutako Telesforo de Monzonen Menditarrak antzerki lana emango du Irisarriko Iturri taldeak. Hirugarren antzerkilana du auzoko herrietako eta Irisarri bertako antzezleek osatutako antzerki talde honek. Artzain eta fraide eta trajeria ere agertzen duen obra hau ikusteko Donibane Garaziko Dauban salan egon behar da arratsaldeko lau t'erditan. Ez da gaizki izango antzerki puska bat ikustea negu parte honetan.

zinema

Oreretako KING-KONG

Zinema Taldeak antolatutako zikloaren barruan, **otsailaren 7an**, ostegunez Alameda zinemaren arratsaldeko zazpi t'erditan Volker Schlöndorfen Latorrizko Danborra.

Donostiako **KRESALA** Zine-Klubak Arrasate kaleko 12an, **otsailaren 8an**, ostiralez, Arthur Pennen Georgia filmea eskeiniko du arratsaldeko zazpi t'erditan.

Bilboko **FAS Zine-Klubak**, otsailaren 4ean, astelehenez arratsaldeko zazpi t'erditan San Vicente kaleko 2-4.ean duen lokalean Paulino Vilotaren Cuerpo a cuerpo filema eskeiniko du.

Gasteizko Luis de Ajuria aretoan gaztediari buruzko ziklo bat eskeiniko da **otsailaren 4tik 8ra** bitartean. Emaldi guztiak zazpi t'erditan izango dira, lehen lau egunetan filmeak erakutsiz eta azken egunean, hots, ostiralean, mahai ingurua antolatuz. Eginkizun guztietarako sarrera dohainik izango da.

lehiaketak

Zestoako VIII. Euskal Zinema Topaketa

Aurten ere zestuarrek beren zinemaldi topaketa antolatu dute, zortzigarregi edizioa betetzen dutelarik honetarako. Topaketak orainartean harrera oso ona jaso du bai ikusle eta bai partehartzaileen aldetik. Jakina denez, filmeak 8 edota Super-8 formatoan erakutsi behar dira, filmetan agertzen diren hitzetarako onartzen den hizkuntza bakarra euskara delarik. Aurkezten diren filma guztiak epai-mahai batek aztertuko ditu, eta frogatzen gainditu eta Topaketan erakutsi diren 35.000 pezetara jaso dute, jakina bait da Zestoakoa ez dela lehiaketa gisara planteiatzen. Filmeak aurkezteko epea aurtengo **martxoaren 1ean** amaitzen da, filmeak Zestoako Zine Kluba bidali behar direlarik. Topaketa apirilean, 25, 26 eta 27an ospatuko dira.

aste honetako filmea

Ulisses Texaseko Parisen

Filmea: Paris, Texas. **Zuzendaria:** Wim Wenders. **Gidoia:** Sam Shepard eta Wim Wenders, lehenengoaren «Motel Chronicles» en oinarriturik. **Argazkia:** Robby Muller. **Musika:** Ry Cooder. **Aktoreak:** Harry Dean Stanton, Natassja Kinsky, Dean Stockwell, Aurore Clément.

Istorio soil bat. Bi matri-monio eta seme bat. Alden-duta daudeneko gurasoen semea osaba-izebekin bizi da. Aita eta ama ditu hauek. Badaki ordea aita eta ama, benetazkoak, bizirik dituela, nonbaiten ibili eta hitzegingo dutela sentitzen du...

Baina ez ditzagun bazter-rrak nahas. Ikusgarria da fil-mearen hasieran desertuko hondarretik gizon bat ateratzen ikustea. Hodeiertzaldera doa are nabarra eta zeru urdinaren artean bere gorra gorria bereizten delarik. Haruntza doa isil isilik.

Bere anaiak jaso egingo du etxera eramateko. «Zergatik? Anaia nauzulako». Gizonak argazki bat darama. Parisekoa. Texaseko Parisekoa. Ez dago ezer han. Berak erositako lur eremu bat. Bere gurasoek Travis gizona egin zuteneko lur eremua.

Eta gizona etxean sartuko da bidaia luze baten ondoren. Hitzegiten ere hasiko da hain arraro senti eratzen ditueneko horiek.

Eta gizona aita da. Aita dela gogoratu diote. (Pelikula guziko zatirik ederrenetako bat dugu super-8n ikusten duten sekuentzia. Bi matri-monioak eta semea bost urte lehenago).

Beste bidaia baten hasiera. Aita-semeak ama bila. Semearen ama orain. Travi-sen andere izandakoaren bila. «Joango gara? Bai» eta joan egiten dira. (Enfin, zergatik esan pertsonaia hauek ez dutela lan edo diru problemik izaten...).

«Peep-show» batean aurkitzen da ama. Kabina batean emakume bat etorriko zaizu kristal baten atzera. Hitze-gin ahal izango duzu

berarekin. Konfesionario baten modura alegia.

Horrelako batetan dago ama eta Travis-ek telefono horren bitartez hitzegingo dio andere zenak aurpegia ezin ikusi diolarik ispilua-ren atzetik.

Hor dago benetazko filmea edota filmearen oinarria eta giltza. Bi eszena hauetan. Komunikatu ahal izateko elkarrengandik aparte hainbat sufritzen duten eta elkarrekin bizi ezin diren bi pertsona hauek telefonoa eta ispilua-ren beharra izango dute. Hor konfesatuko dira.

Ama semearekin geldituko da eta aita desertuari begiratuko dio berriro. Ulisesen bidaia ez da Itacan amaituko. Lur eremua dauka aurrean.

Filme soil eder hau elkar-rrizketa eta isilune luzez bete-a daukazu. Harry Dean Stan-ton-en lana miresgarria da. Natassja Kinsky liluragarri dago eta argazkia paisajeare-kin batera beste pertsonaia bat bihurtzen da.

jaiak

Araban
Biasterin, San Blas jaiak ot-sailaren 3 eta 4ean.

Gasteizen, otsailaren 4ean.

Bizkaian

Abadinon, San Blas jaiak, ot-sailaren 3 eta 4ean.

Barrikan ere jai berberak, ot-sailaren 3an.

Busturian, egun berean ere jaika ospatzen dira.

Guenesen, otsailaren 2an.

Santurtzin eta Erandion Kal-dereroen jaia ospatzen da otsailaren 2an.

Gipuzkoan

Idiazabalen, San Blas jaiak otsailaren 4ean.

Donostia eta Errenderian Kaldereroen jaia ospatzen da otsailaren 2an.

Nafarroan

Losarkos-Urantzian, San Blas jaiak otsailaren 3an.

Iruñean, otsailaren 4ean.

Lodosan, otsailaren 2 eta 3an, San Blasak.

Azkoinen, San Blasak otsai-laren 3tik 8ra ospatzen dira.

Bianan, otsailaren 1etik 3ra.

Kaldereroak: Hungrianoak datozela!

Badatozela Hungrianoak! Eta ateak eta leihoak eta dena ixten omen zuten bide bazter-reko euskal etxeetan hauek zetozenean. Gaur ordea umore onez eta festaz ospat-

zen da beraien etorrera Do-nostian, Ooreretan, Santurt-zin, Erandion... baina bateze-re Donostian.

Otsailaren lehenengo la-runbatean helduko dira. Ot-sailaren 2an. Handik hama-bost egunetara ospatuko di-ren ihauterien aintzindari gi-sara. Ijitoz jantziko dira do-nostiarrak konparsak. Hungria-noz mutturra beltz beltz egin-da. Parodia bat egingo dute Konstituzio enparantzan eta historia apur bat gogora era-ziko digute kantuz eta dant-zaz.

Antza denez XII. mendean izandako gertakizunetan oi-narrituta dago kaldereroen festa-ohitura hau. Mende hor-retan, eta Akitania aldean izandako gerrateak zirela eta, Kaskoiak etorri ziren Donos-tiara. Komertzioa ekarri omen zuten. San Vizente eleiza ere beraiek eraiki omen zuten. Oso kaskarinak omen ziren kaskoi horiek. Irekiak eta ez donostiarrak bezala it-xi-itxiak.

Kaldereroena horretan oi-narritzen bada ere esan behar 1884. urtean atera zela lehen-dabiziko konpartsa Hunga-roen modura (1828.ean Tur-koen modura egin omen zen besteren bat).

Dena dela esan dezagun donostiarrak ez denarentzat apenas dagoela festarik kal-dereros hauetan, ez bada be-hintzat konpartsa horietako norbaiten lagun.

mendi ibilaldiak

Otsailaren 10erako

Euskalduna (Andoain): Izarra Alto de Corral La Lobera (861m.) Orduñako bortua Tf. 59 22 32

Añamendi (Bidarra Baiona): Fondozko Eskia. Tf. oste-gunetan 19 20,30: 63 21 40.

Anaitasuna, Donibane, Alegria de Iruña: Belagua Tf. 254900 251059 227115.

Gasteiz: Elosuko bortua Elosumendi Irimo (898m.) Zu-marraga Tf. 250354.

Goi mendian zure lehenengo pausoak eskiz: (8,9. eta 10ean). Edozein informazio galda Xabier Errori. Tf. (943) 463655 453711 643910 (gauetz).

Pagoeta (Zarautz): Ataun Zaldibia.

OTSAILA
2
OTSAILA
8

Badaukagu kolaboratzaile bat Eusko Jaurlaritzan

MILA bitxikeriari buruzko kontuak letu dizkio ARGIAko irakurleak Luis Mari Bandresi, artoa dela, patata dela, komunaren historia dela, batek daki zenbat berri harrigarri. Elhuyarko partaide, UEUn puntakoetakoa, Bergarako UNEDeko zuzendari, bi edo hiru astean behin gozatu gaitu bere artikuluekin azken urteotan.

Orain berriz nondik esaten diguten Kultur kontseilari egin digutela. Koño Luixito! Aurrerantzean ere zure kolaborazioen zain geratzen gara eta... sagardotegiren batean bustitzeko prest. Gero geroakoak, ministro jauna.

Euskadiko Ezkerrakoek ere gustoa aurkituko zioten fitxajeak ARGIA n egiteko asunto horri eta 1978 aldean politikako orriotan asteroko idazle zen Kepa Aulestia ipini dute idazkari nagusi. Orduko «Zerukoak» irakurtzen badituzu, A.K. sinatzen duena ere bera da. Ea ezagutzen duzun.

Lemoizko zentrala martxan jartzea berriro burutan?

MAKINA bat perla entzun diogu Jose Antonio Ardanza lehendakari estrainatu berriari. Baina guztien artean Lemoiz martxan jartze aldekoa dela ere irakurri diogu elkarrizketa batean. Zenbait oso pozik zegoen Estatu Espainoleko «Plan Energético nacional» delakoan Lemoiz beharrezkoa ez zela esan berria zelako. Basordasko zentralan ikatzez erabiltzeko moduan aldatzea ere aipatu izan da.

Orain Ardanzari hori irakurri eta berehala datorkizu burura Lemoizko istilurik gorrien garaian berriro ipini duten García Egoetxeaga tartean. Acerialesen ere hor ibili da eta bigun itxurarik ez du. Lemoizen gorabehera aipatzen hastea bera ere ez da seinale ederra.

Juan Carlos I.aren eta Feliperen benedikapen polemikoa

AZKENEAN Espainiako Juan Carlos erregeak sinatu zuen, baina Felipe Gonzalezen firma ere alboan zuela, Jose Antonio Ardanzari agintea emanaz, horrela Karlos Garaikoetxeak izarritako usadioa hautsiz. Euskal Herriari zerbitzatzea zin egiteko formularen ere usadioa hautsi da, Jose Antonio Agirreren formulari Konstituzioaren atxikimendua-eta erantsiz.

Bandera espainolari eman nahi zaion erabilkera ere bide horretatik doa, eta Eusko Jaurlaritzan bezala Ajuria Enean ipini delarik gozoa etorriko da banderen gerra heldu den uda partean. Hala ere, eta Benegasekin Ardanzak sinatu duen tratuan, are eta gauza kezkarriagorik aurkitu dugu. Jakina da ETArekin negoziatzearen posibilitatea ukatuz egoera osoaren gogortze bat anuntziatzen dela, baina gainera estradizioei ere bidea libre utziko zaiela dirudi. «Las relaciones internacionales son una materia de competencia del Gobierno del Estado, en la que ningún poder público ajeno a él puede actuar e interferir, principio que se extiende a la vertiente internacional de la lucha contra el terrorismo».

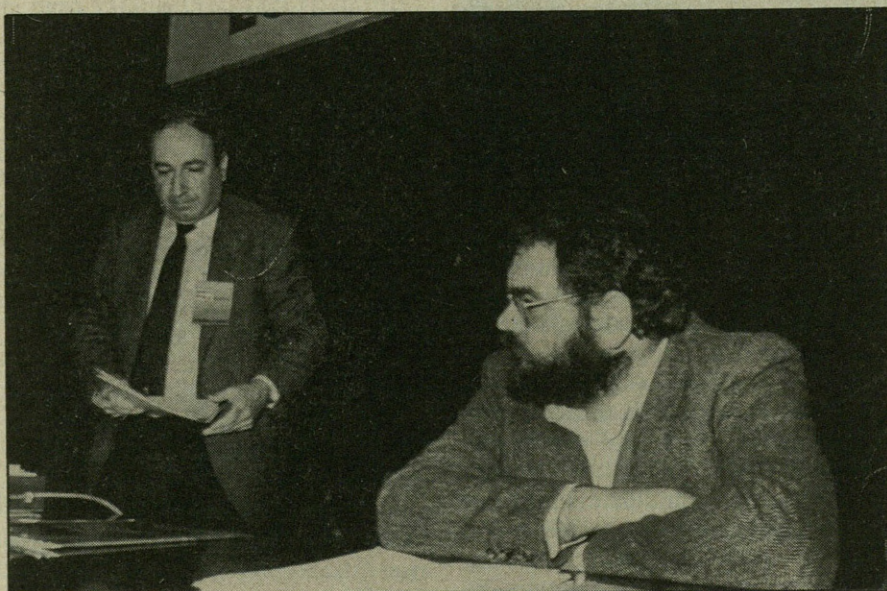
Katalan independentistek eraso gogorra poliziak

KATALUNIAN abertzaletasunak indarririk izan badu, oraingoan behintzat ongi deskafeginatua dute, gehien goa duen Pujolen partiduak «Operacion Reformista» delakoan parte hartzean erakutsi duten bezala. Joan den astean Hispano-Americano banketxearen krisiaren berri emanaz idazten zirenak irakurriz bere buruetako batzuk erakutsi zaizkigu mende honen hasieran Cambok osatu zuen mugimendua berpiztu nahirik ibiliak. Pujolengana azkenean, noski.

Independentismoak aldiz ez du indarririk hartu. Azken denboretan «Crida» mugimenduak hartu du indar puska bat, hango aberri egunetan erakutsi duenez. Orain aldiz han borroka armatua antolatu nahian dabilen «Terra Lliure» taldeak hartu du sekula astindua poliziagandik. IPC, PSAN, EEC-NE, NE, FNC, eta azkenaldian suspertzen ari dela dirudien Moviment de Defensa de la Terra. «Oh Catalunya» kantatu zuenak bazekien zertaz ari zen.

«Estatuttoa finkatzea da partiduaren etorkizuna»

EE-REN AUKERA BAKARRA LEHENGO BIDEK JARRAITZEA

Bandres eta Onaindiak urteotan egindako buruzagitza lana ontzat eman zuten Euskadiko Ezkerraren II. Kongresoak.

Sospresa haundiegirik gabe pasatu da EEren kongresoa. Azken finean, aurretik ere aitortzen zen mapa politiko anormal bat dagoela Euskal Herrian eta mapa horren eta Euskal Herriaren normalizazioan datzala EEren etorkizuna. Hala ere eztabaida interesgarriarik entzun ahal izan zen, eta denborak ahuldu bezala indartu ditzazkeen hiru tendentzia markatu ziren.

Ia istilu bakarrak kandidaturak osatzerakoan

Leioako unibertsitate itsusira iritsi, kongresoa omen deneko gelara inguratu eta «**Ezkerra Marxista**» izeneko panfleto batzuk eskaintzen dizkizute. Euskadiko Ezkerratik espultsatutik dago talde hori, eta oraindik ere beren itxaropenak EE ingurutik dabiltzala seinale zen, agian barruko tendentziaren batekin, **EPK**tik etorritakoekin edo.

Joan den astean dokumentu politiko oinarri hartuta I. Zubiondok egiten zuten kronikan ageri zen bezala, susto haundirik ez zen espero EEren kongreso honetatik. Aspaldian ez da barru istilurik ikusi alderdian, kanpora atera denik bederen, eta gero Auzolan sortzera joko zuten **Ezker Berri**koen eszisia da gogoratzen dugun azkeneko barne tirabira garrantzizkoa; HBko kargu hautatuak espetxetik ateratzeko fiantza famatu haiek EEk ordaindu ondoren sutu zen es-

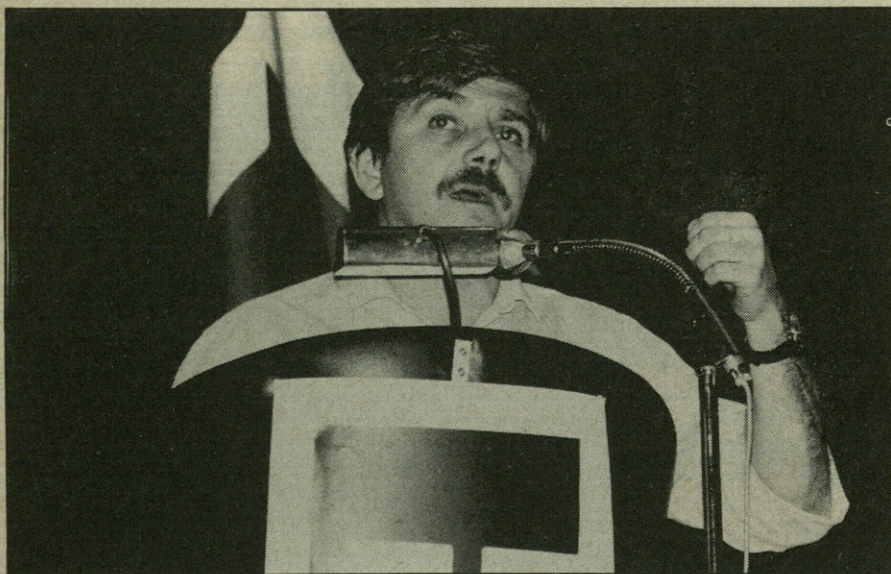
kandaloak zerikusirik izan zuen.

Alderdiko jende ezagunek ere has-tapenetik azpimarratzen ziguten la-saitasun irudipen hori. «Egia esan ho-nek ez zirudik kongreso bat, ia beste bilera arrunt bat duk, jende gehiagore-kin-eta baina...». Biltzarra irekitzen zuten bi mintzaldiak, **Juan Mari Ban-dres**en ongietorria eta **Mario Onain-diaren** kojuntura informea, ere hortik zihoazen. Giro horretan Biltzar Ttipi-rako kandidaturak zehazteak tramite hutsa izan behar duela dirudi, baina hor hasiko zen lehen istilua, Bizkaiko hautagaiak aukeratzerakoan batez ere.

Ardanza eta Benegasen arteko tratua denen ahotan

Mario Onaindiak bere kojuntura informeari ekin eta Biltzar Ttipiak onartutako testoa defenditu zuen, Na-zioarteko, Estatuko eta Euskal Herri-ko egoerak laburtuz. Ondoren azken asteetan hainbeste esames sortu duen **Legealdi Tratuari** ekin zion. Eta **Su-duperen** izena aipatu gabe bere pasa-dizo bat kontatu zuen; alegia, duela sei hilabete bilera batean berei esaten ziela Nafarroa ETak negoziatu behar zuela, eta orain berriz Euskal Herria-ren etsairik haundiena ETA dela.

PNV eta PSOEn buruek sinatu duten hitzarmen honek Marioren eritzirako EEri erresponsabilitate be-riak eta egoera interesgarri bat aur-kezten dizkiote. Estatuttoa osorik erreibindikatzeko eta giza eskubideen defentsa beren esku geratuko lirake. Izan ere sozialistek gobernabilitatearen izenean Estatuttoaren eskuineko interpretazioa onartuko dute, **LTH**,

EPKtik etorritako sektoreak bere nortasuna gordetzen du eta Roberto Lertxundigian du konfidantza.

Consejo Vasco de Finanzas eta abar foralistek nahi duten bezala onartuz.

Martin Auzmendi ordea Paktoez Biltzar Tipiak egin duena baino azterketa sakonagoa egitea eskatzen zuen. Garaikoetxea botatzeko bere ustez denak egon dira ados: PNV, PSOE, eskuina eta aginte faktikoak. Eta Garaikoetxea aurretik kentzeko kanpoko presioek zenbat bultza zuten galdetzen zuen, bere aurrean zen Roman Sudupek irrifarre egiten zuen artean. Trasferentziak azkarragotzearen ondorioz PNVk PSOEki biolentzia tratatzeko daukan ordenu publiko politika eta konstituzioaren atxikimendu garbiagoa onartuko ditu Auzmendi uste duenez.

EPKtik etorritakoek talde izaten segitzen dute

EPK bere gehiengoan EIArekin konberjentzia bidean jartzeko operazioaren buru izan zen **Roberto Lertxundik** kojunturaren azterketa zehatzago bat eskatzen zuen. Eurokomunismoaren eta sozialdemokraziaren frakasoen ondoren erreflexio garai batean murgildua omen dago ezkerria. Eta parrafo baten aldaketa proposatzea aprobeztatu zuen (legealdi tratua ez onartzea eskatuz) EEk bere ezker-tasuna argi utzi behar duela botatzeko.

Manu Escobedok aurrerago joan nahi izan zuen bloke internazionalen azterketari beste xehetasun batzuk ere erantsi behar zitzaizkiola adieraziz. Neutralismoaren aldeko zen hau ere, baina ezin dira biak berdintzat jo.

«Reaganek berak esan berria du datozen urteetan USAko ekonomiaren aurrerapena galaxietako gerraren gain oinarritua dagoela. Eta mundu osoak daki Sobiet Batasunean alderantziz dela: bere ekonomiari armamentismoak kalte egiten dio, bere ekonomiak ez duelako arma karreraren beharrik aurrera egiteko».

Baina eritziak ziren soilik, eta Mario Onaindiaren kojuntura informearen aurrean alternatiba sendorik ez zen ateratzen.

Larunbat goizean dokumentu politikoaren diskusioari ekin zitzaion eta horren inguruan bai azaleratuko ziren EE barruan dauden joera ezberdinak. PSOEri buruzko balorazio ezberdinak eta prozesu autonomikoak aurrerantzean nondik joan behar duen, horra bi arazo EE barruan halako hiru talde moduko markatzen dituztenak. EEko militante ezagunek berek argituko ziguten ordea tendentzia izatera ere ez direla iristen, sentsibiltate ezberdinak direla.

EEren etorkizuna Estatutoaren sendotzeari lotua dago

Biltzar Tipiaren dokumentu politikoaren defentsa egin zuen **Kepa Aulestia**k, gero idazkari nagusi izendatuko zutenak. Joan den asteo ARGIAN azaltzen ziren agiri horren lerro nagusiak. EEk Estatutoaren aldeko apostua berritu beharraz mintzatu zen, PNVren monopolioa hausteko, Estatutoaren aurka daudenak integratzeko eta nazionalistak ez diren sektore za-

balak integratzeko. Muinean zalantzarik ez zuen utzi nahi izan: «**Euskadiko Ezkerraren etorkizuna nahi eta nahi ez Estatutoaren finkatzeari lotua dago**». Egoera den bezain gordina izanena da, baina orain arteko bidetik jarraitu behar da gehiengo berria lortzeko.

EEk badu bere bidea sendotzeko beste aukera bat orain Kepa Aulestia- ren hitzetan: HB eta ETAk azken urtean PNV beren goardasol bihurtu nahi izan dute eta orain hori gabe gelditu dira, batez ere legealdi tratua izenpetu ondoren. EEk beraz bai PSOEren eta bai PNVren oposizio izan behar du. Guztiaren ondoren konklusioa: **ez da ikusten EEk bere jokabidea asko aldatu dezakeenik**.

PSOEren oso beste era bateko balorazioan oinarritu zen Bobby Lertxundiren enmienda. Txosten politikoan euskal politikako hiru bloke nagusiak aztertzen dira, PNV, PSOE eta HB, eta PSOEren azterketa erabat aldatzea proposatzen zuen.

Lertxundik proposatzen zuen tes- toan sozialisten politikaren balorazio gogorragoa egiten da, Estatu mailan eskuinaren politika egiten duela eta Feliperen gaurko politika posible ba- karra ez dela eritzi, trantsizioa bukatu denez kolpismo beldurrik ez dagoela- ko. Aurrekoek utzitako eredentzia konpondu beharra, ponentzia egiten den gisan, sozialistei aitzakia merkea eskuratzea da, Bobbyren ustez, eta EEk egin behar duena **PSOEri beldurrik gabe erasotzea** da. PSOEki Euskal Herriarentzako projekturik ez dauka eta Administrazio zentralaren beso jokatz- en du; beraz, zenbait konpromisoren truke sozialistek ez diote PNVri eraso- ko.

PSOEri espazioa kentzeko nola eraso

Xabier Markiegi eta **Xabier Ga- raialde «Erreka»** ateratzen ziren ponent- ziaren defentsan, eta EEren tendent- zia sozialdemokrataren eritzien or- dezkarri azaldu ziren. Sozialdemokra- ten gorabehera hori (inork aurpegi- ratu baino lehen esan dezadan) han ber- tan erabilitako kontzeptua da; alder- dia sozialdemokraziaren kontra ba- kunatzeko obsesioz dabilela muturre- ratu zion Markiegi Lertxundiri, eta berak behintzat bakuna horren beha- rrik ez zuela erantzun honek, sozial- demokrazia izenaren azpian «**orri lo- riatsuak idatzi direla historian...1914.a arte bederen**».

«Ezkerrak bere buruaz galdetu behar du eta bera zer den jakin» esan zuelako, Bobby Errekak ere ihardetsi nahi izan zion. «Ezkerrak jakin behar duena» erantzun zion, «zera da: gizarteak non kokatzen zuen». Dogmatismoa defenditu nahiz ezkerrak hondamendi haundiak jasan bait ditu, eta ondoren PCk Estatu mailan jasandako desastrea ipintzen zion adibide.

Manu Escobedo pezero-ohiaren interbentzioak ere azpimarratzekoak dira, besterik ez balitz ere EPKko zaharren konplizitatea eragiten zuelako. Astigarribia zaharrak buruarekin baitetz nori eta zeri esaten zion ikusi besterik ez zegoen. EErentzat politika ezkertiar eta komunista eskatzen zuen, eta bere harridura agertu zion, hitz garratzetan, idazki osoan «kapitalismo» hitza azaltzen ez zelako.

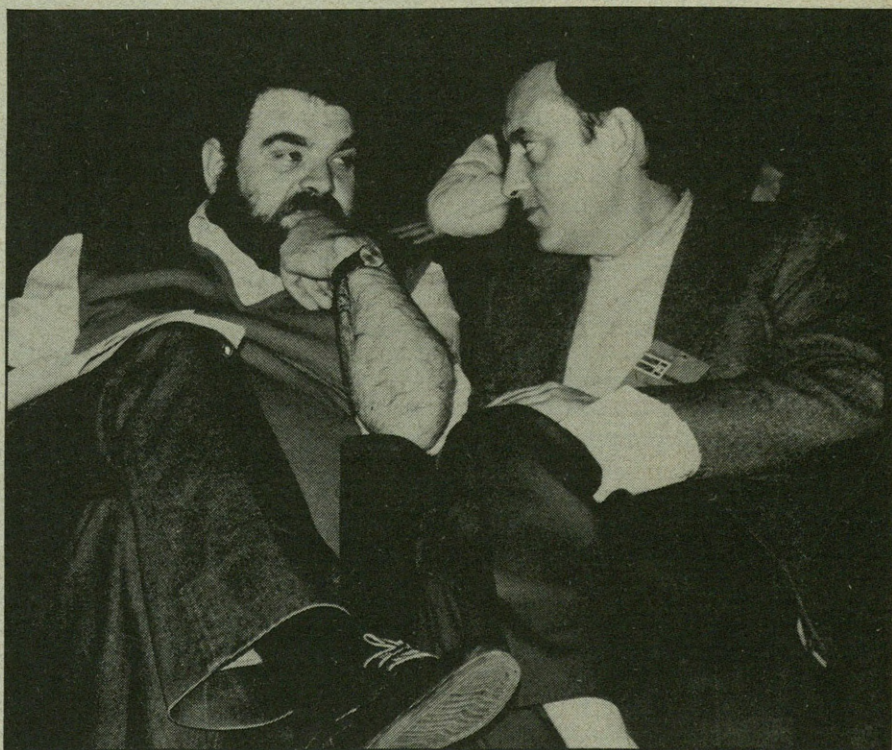
EMKkoen hizkeratik (edo eta HBko jende askoren idatzietatik) gertuago ikusten zuen honako honek Escobedo PSOEn azterketa egitera koan. Aurrekoek PSOE eskuindarra dela esatea astakeria eta gainera oso arriskutsua dela esan zuten, honek argi eta garbi jarri nahi izan zuen PSOEk oinarri ezkertiarak baditu ere eskuinaren politika egiten duela, eskuinak berak politika hori egin ezin duelako; bestela ez zutela sozialistek irabaziko.

Estatutua aldatzea planteatu beharra defenditu zuen Olaberrik

Herri Batasunari buruz, aldiz, ponentzia zabalegi mintzo zen zenbaiten ustetan. «Hemos de acercarnos a HB, y acercarnos sin ningún temor, sin prejuicio alguno», dio idazkiak, eta Teo Uriarteri oso parrafo arriskugarria iruditzen zitzaion. Testuinguruak garbi uzten du HBganako zabaltzea zertan datzan, baina hala ere horiengana jarrean zalantzarik txikiena ere ez dela utzi behar azpimarratzen zuen. Antzeko moduan hitz egin zuen Xabier Garmendiak ere.

Baina Bobby Lertxundik marxisten izenean defenditu (eta irabazi, gehiago zabal baten bidez bere idazkia jarri bait zen ponentzian PSOE aztertzen zuenaren orde) zuen enmiendaz aparte, beste eztabaida interesgarria Xabier Olaberrik aurkeztu zuen eritzia inguruan piztu zen.

Biltzar Ttipiaren agiri politikoaren eraskin gisa «Estrategia ante la cues-

Mario eta Markiegi. Gauzak ongi lotuak dauzkate ofizialistek.

tion nacional» txostena presentatzen zuen ponentziak. Eta Xabier Olaberriren ustez kontraesanean zeuden eraskina eta dokumentuak zioena, «Estrategia...» askoz ere bigunagoa azaltzen delarik. Beraz, Olaberrik eraskina kendu erabat eta dokumentuan prozesu autonomikoa aztertzen deneko parrafoa gogortzea eskatzen zuen.

Estatutua fase bat dela eta EEk autodeterminazioari ukorik egiten ez diola argi eta garbi uzteko eskatzen zuen Olaberrik, gaineratuz «hau ez da guk botatu genuen Estatutua». Geroztik, Madrilgo mozketez gain, hemen foralismoa indartu bait da. Euskal nazionalismo arrazional bat defenditu zuen, indartzen ari den nazionalismo espainiarrari erasoz: «Ez gara gure nazionalismo euskalduna desmitifikatzen ibili espainolena desmitifikatu gabe uzteko».

Nazionalismoaren eta foralismoaren arteko leizea gero eta nabarmenagoa dela esanaz batera aitortzen zuen injenuitate pekatu bat egin zutela Estatutua egin zeneko garaian, foralismoa betiko bukatua zela pentsatuz. HBk Estatutoaz duen eritzia zeharo gezurtatu zuen, baina Estatutoaren erreforma planteatzen hasi behar dela ere azalduz; beti prozesu demokratiko baten barruan.

Eta hitz madarikatua atera zen: espainolismoa

Olaberriren hitzaldia beroa izan bazen, zorrotza izan zen jasotako erantzuna. Teo Uriartek Olaberriren jarrera demagogikotzat joa zuen: «Estatutoko erreformak Konstituzioaren aldaketa eskatzen du, eta hori gaur egun planteatzea aberrazio politiko bat da».

Juanjo Gabiña irakaslearen hitzaldia, osoki euskaraz, izan zen behar bada kongreso osoaren tonika hautsi zuen bakarrenetakoa. Bere ustez ponentzia irakurrita eta Uriartek Olaberriren erantzundakoa entzunaz PSOEren tratu ezkuturen bat egingo ote dagoen usaina hartzen ziola aferari adierazi zuen, oso hitz gogorrez eta espainolismo hitz madarikatua bera ere boteaz.

Estatutoko aldaketa proposatzearen desegokitasunaz mintzatu zen Kepa Aulestia ponentzia defenditzeko: «Desegokia da batetik Estatu Espainol mailan zentralistak lehen baino indartsuago direlako eta bestetik hemen foralismoa indartu delako. Edozein aldaketak Estatutoko tetxoa jaitsi egingen luke».

Kepa Aulestiaren arauera, Arzalluzek Espainiarekin zer eginik ez dagoe la dio, eta Europarekin konpondu be-

har dugula: «Eta guk hori ez dugu sinesten. Gainera, Estatu mailan dagoen prozesoarekin solidario sentitzen gara».

Nazio arazoa oinarri berrien gainean aztertzeko abiapuntu bezala ikusten du Aulestiak, «eta esan dezaket jende asko lasaitu duela ponentziak. Norbaitek esan du hortik testoa espainolista dela; ni behintzat ez naiz espainolista».

Azkenean bototara joan zen Xabier Olaberriren enmienda, eraskina osorik kendu eta dokumentu politikoko zatia aldatzearena. Eta galdu egin zuen, tarte haundiz gainera.

Nafarroarekin loturak finkatu eta 20-25 urteren buruan erreferenduma

Enmienda mordoxka bat aurkeztuz mutiko gazte batek, **Jaime Cruzek**, atera zuen plazara Nafarroaren afera. «Biltzar Ttipiak bloke politikoen deskribapena egin duenean bat ahaztu du, eskuin espainolista. Eta esan behar da eskuin espainolista hori oso garrantzizkoa dela, por de pronto guk baino boto gehiago ditu, eta Gipuzkoa eta Bizkaian oso ahula bada ere batez ere Nafarroan indar haundia du».

Begien bistakoa da ponentziaren azterketak Komunitate Autonomoa hartzen duela markotzat beti. Gero **Lizundiak** ere eskatuko zuen Nafarroa aipatzen zeneko kapituluaren beste zati bat erastea, hango berezitasunaren sustraiak esplikatuz, eta hura Komunitatearengana hurbiltzeko bidea Estatutoak markatzen duela, elkartze horri minik haundiena nazionalista radikalek eta «miliek» egiten diotelarik.

Josu Osterizek esplikatuko zuen Nafarroako EEk aurkeztutako enmienda gehigarriaren mamia. Idazki luzea da, baina bada ohizko ideien gainetik azpimarratzeko zenbait esaldi. Bata: «Una política de este tipo en Navarra no debe buscar únicamente el enfrentamiento, más o menos radical, tanto con la izquierda centralista como con la derecha navarrista, cuanto un cambio de actitud de estos sectores políticos respecto al problema navarro». PSOE aldatu erazi behar da batez ere jokabidez, eta hori posible dela demostratua omen dago.

Nafarroako EEkoek Nafarroa eta Komunitate Autonomoaren arteko harremanak gero eta gehiago sendotzen ahalegintzea eskatzen diote parti-

*Kepa Aulestia
egin zuten*

*EEko idazkari nagusi
bere 28 urteetan.*

duari, bi komunitateen arteko harremanak sendotuz, eta horrela denborarekin nafartarrek Euskal Herri osoak komunitate bat osa dezan dituzten erreparatuak suntsituz joango lirateke, biak lotuko litzuzkeen erakunde suprakomunitario bat osatu eta **20 edo 25 urtetara erreferendum bat** egin ahal izateko.

«Estrategia ante la cuestión nacional», debategai polita

Nafarroarena bazen kasu bat (eta Osterizek defenditutako enmienda onartu egin zen) **Iparraldearena** ere eztabaidatuko zela espero zuen honako honek. Ponentzian oso aipamen epela egiten da eta zati horrek politiko abertzale askorengandik likidazionista adjetiboa jasoko du zalantzarik gabe.

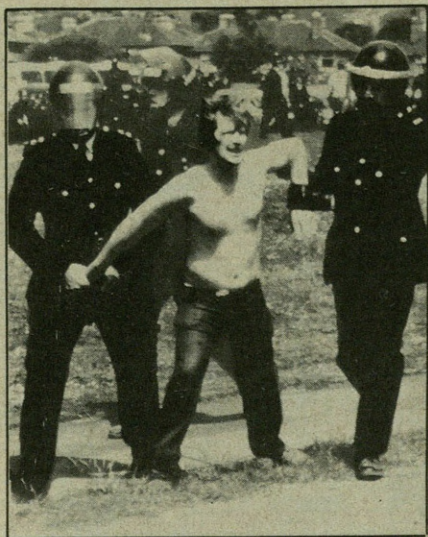
Jose Luis Lizundiak Iparraldearekiko harremanak gaur egun Europangu bezala dauden beste nazioek egiten duten gisan sendotzea proposatzen zuen, muga gaineko tratuz eta beste. Eta Iparraldean indartzen ari den nazionalismo moderatuaren prozesoa atentzior jarraitzea. Bere beste enmiendak onartuak izan ziren bezala, hau ez zion ponentziak aintzakotzat hartu.

Hala ere bai Iparraldearekiko eta bai Nafarroarekiko aipamenak kultur harreman eta holako mailan mugitzen ziren. Eta Lizundiak berak ere Olaberriren enmiendari ezetza emana zion.

Plazara irtengo denik baldin bada behintzat, Euskadiko Ezkerraren Kongresoan onartu den «Estrategia ante la cuestión nacional» benetan debategai interesgarri izan daiteke. Ez dugu, dena dela, oso erreza ikusten debate horren sorrera. Euskal politikaren panorama, EEk berak aitortzen duenez, nahiko bloke inpermeabletan banatua dago eta.

Bukatu da EEren II. Biltzar Nagusia, eta ikusiko da denborarekin barruan ikusten diren tendentziek ze mugimendu erakusten duten, **ofizialistek** batetik, **nazionalismo radikalago** baten aldekoek bestetik eta **EPKtik etorritakoek** hirugarrenik. Dena dela ofizialistek ongi kontrolatua daukate dena, besteek ere ez dute burukomin haundiegirik ematen, eta EE, berek ere beste alternatibarik ez dagoela aitortzen dute, orain arteko bideari jarraituko zaio.

Pello ZUBIRIA

Minero gehienek aurrera

Hamaika hilabete daramate greban Britainia Handiko mineroek, eta badirudi beren artean gora-beherak badirela, zeren eta batzuek gogor segitzearen alde posizionatu badira, beste asko greba uzten hasi da. Halabaina, gehienak lehenengoetarik omen dira, kalkulo batera 140.000 langile, 50.000 baino gehiago ez direlarik oraino lanera itzuli direnak.

Hassan-ek beste martxa berde bat

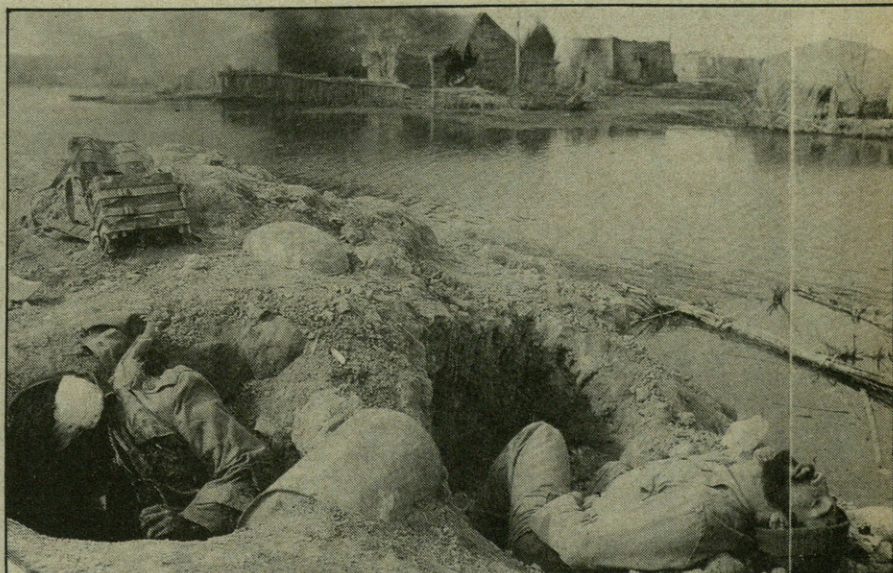
Martxoak hiruan izango da hori, Sahara-ko El Aaiun-a lehenbizikoz bisita egingo duela aprobetxatuz.

Barne-ministroak jakinarazi zuen informazioa, eta helburua hau da: «nazio batasuna erakustea eta Sahara marokiar izateak bueltarik ez duela».

Polisariok bestela uste du: «Erregearen presentzia ilegala izango da, hiri okupatu batetan arituko da». Baina Hassan-ek horrelakoetarako belarririk ez du.

Bhopal-en arrastoa

Abenduaren 3an 2.500 baino gehiago lagun hil zuen Bhopal-eko gasak

Irak-ek atakatzen segitzen

Dagoeneko dozenaka kontatzen dira Golkoaren eskualdean Irak-ek eginiko atakeak. Iran-ek ere egin du

bere ondorenak ezagutarazten ari ditu. Honezkero 150 haur-galtze eta bortxazko erditze gertatu dira, eta oraindik ikusteko batzu falta omen ditugu.

Reagan-ekin esperantza gutxi bakezaleek

Elkarrizketak izan zituzten baina, soviatarrek eta iparramerikarrak elkarrengandik beti bezain urruti aur-

atake zenbait, eta batak edo besteak joan den urtean barrena handik zebilen 50 bat itsasuntzi 'ukitu' dituzte. Oraingo ofentsiba berriz badirudi irakiarrek daramatela, eta Iran-go interes ekonomikoak mindu nahia geroz eta gehiago lurretik itsasora pasatzen ari direla seinaleak badira.

kitzen dira. Horrek ez du esan nahi ezertan aurreratu ez dugunik, zirkunstantzia hauetan hitz egitea bera garrantzitsu gertatzen bait da, baina...

Lehengo astean, bere karguaz jabetzen zela-eta, hitzaldi bat egin zuen, eta bere betiko ideietan insistitu zuen, esan nahi bait da, SESBek ez duela borondade onik, eta abar. Eta nonbait bere bigarren agintaldi hau definituko duen estratejiari buruz: *badago terrore nuklearrezko oreka bat orain, bi alderdien suntsitzea aseguratzen duena, eta horren gainditzeko pauso bat aurrera eman beharra dute EEBBek, izarreta-ko gerra hain zuzen ere*.

Kubako komandante-buruak

«ENERGIA NUKLEARRA DESARROILATU BEHAR DUGU»

Joan den abenduaren 4ean Kubako *Forum Nacional de Energiaren* amaieratzat Fidel Castro-k Kubaren oraingo egoera enerjetikoaz eta arlo horretako perspektibez luze hitz egin zuen, *Granma* egunkarian letra txikiz hamar orrialde betetzen zituen diskurtso batez.

Fidel datu batzu emanez hasi zen (gaitz da, laburtu beharra, hark mintzaldia hainbat ejenplu egokiz eta deskribapen zabalez errazten bait zuen). Iraultza boterera iritsitakoan, Kuban 397 magavatiotako kapazitatea zegoen (elektrizitatean bistan da); 1982an, 2.333tako zegoen. Elektrizitateaz hain zuzen, 1958an Kubako populazioaren %50ak disfrutatzen zuen; gaurregun, %86ak disfrutatzen du. Produktzioa oso gora etorri da. Bistan dena: askoz gehiago produzitu beharra.

Kubak aldiz ez du Elektrizitatea produzitzeko energi iturri ugariarik. Ez du ikatzik, ez du apenas gasik ez petroliorik. Ibai gutxi, ur gutxiko ibaiak halaber. Beraz dependentzia handia du. SESBetiko dependentzia batipat. Errekina 10.000 baino gehiago kilometrotatik ekarri behar du.

Kontsumoa, geroz eta gehiagokoa dute. Datu gehiago, 1958/1984 urteak

konparatuz. Kerosenoa, 100.000 tonelada/600.000. Urtutako gasa, 25.000 tonelada/106.000. Manufakturatutako gasa, 75.000 metro kubiko/136.000. Petrolio (per capita), 533 kilo/1.051 kilo. Azken honetan erreparatuz gero: tonelada bat urteko eta lagunek, kubatarrek 10 milioi lagun direla kontutan izanik, urtean Kubak 10.000.000tik gora tonelada petrolioaren beharra dauka.

Deskalabroa baina gutxiago

1958tik 1973ra petrolioaren prezioa ez zen askorik igo. Azken urte horretan barrilak 3 dolar 22 zentavo balio zuen. Hortik aurrera, saltorik salto, 1982an 32 dolar 80 zentavotako prezioarekin topatzen gara. Urte gutxitan, 10 bider gehiago! —6-8 bider agian, dollarraren jeistea kontutan izanik; nolanahi ere, terrible!

Hirugarren munduko herri gehientzat batez ere, deskalabroa etorri

zen. Fidelek Tanzaniaren adibidea jarri zuen. Tanzaniak 800.000 tonelada petrolio inportatzen zuen. Gora etorri zen petrolio. Hasten zinen Tanzaniaren esportazioen suma egiten (eskuz bildutako algodoia; *henekena*, zuhaixkaz zuhaixka; *marañon* haziak, lurretik banan bana; Zanzibar-eko klaboa, lorez lore zuhaitz altuetan...), lan ikaragarri guzti horien fruituak ipini bata bestearen ondotik zerrenda batetan, gehiketa egin eta... 800.000 tonelada horiek ordaintzeko hainbat ere ez! Eta Tanzaniak (18,5 milioi lagun!) Kubak baino hamar bider gutxiagoko kontsumoa du...

Krisisa Estatu kapitalistetara ailegatu zen... Baina hauek bazituzten bestelako errekursoak; errazena: esportazioen prezioa ikaragarri goititzea. 180 zaldiko buldozer batek 25-30.000 dolarretatik 70-80.000tara igaro zuen. Eta horrela, dena. Hirugarren munduaren bizkarrera. Horrexek igoarazi du Estatu pobre horien kanpoko zorra modu izugarri batetan.

Kuba ez da arras eskapatu krisi horretatik, prezioen altxatzeak afektatu du. Halabaina, hartu-eman ekonomiko gehientsuak beste Estatu sozialistekin nola bait ditu, halako goitibehera latzik ez du pairatu behar izan.

Fidelek bere dimentsio mundialean heldu zion energiaren arazoari. 50-60. urtetako petrolioaren —eta besteren— esplotakuntza kontrolgabea *«gizonen historian arorik salbaientakoa»* iritzi zion. Zerbait positibo: munduak horrela segitzearen ezinaz kontzientzia hartu du.

Kontzientzia hori Estatu sozialistek baldin bazuten ere, orain beraietan ere

areagotu egin da. Ezin da planifikazioa etorkizun hurbiltxo batetan mugatu, datozen belaunaldiei zeozer utziko badiegu.

Ahorroa, aurreratzea, inposatu egingen da.

Nuklearraren ezinbestea

Energiaren problemak biziki kezkatzen du Kuba. «Kezkatu behar gaitu ala ez gaitu kezkatu behar? Gu, energia iturririk ez dugunok, petrolio garesti hori 10.000 kilometrotatik ekarri behar dugunok, kezkatu behar gaitu ala ez gaitu kezkatu behar? Ez da kuestio ekonomiko garrantzitsu bat soilik, zentzuzko kuestioa da, gauzen baloreaz kontzientzia elementalekoa, gizonak dituen errekurtsoen erabiltzeaz disziplina elementalekoa».

Fidelek anuntziatzen duen biderik inportanteena energia nuklearrarena da. Ari dira orain Kuban lehenbiziko zentral elektronuklearra eraikitzen, lau unitate izango dituen, bakoitzak 600.000 tonelada petroliorekin produzitu litekeen bezainbat elektrizitate produzituko duena. Zentral horrek beraz, orotara, 2.400.000 tonelada petrolioren ekibalentea produzituko du.

Aurreratzeaz, beste datu bat: SES-Ben hiri bat berotzeko erabiltzen diren materiale nuklearrezko tonelada batzuren ordez petrolioaren erabili beharko balute, milioi bat tonelada beharko lukete, 10.000 biaje trenaz. Hori, Kubara aplikaturik: eraikitzen ari den zentral nuklear horren elektrizitatea produzitzeko beharko liratekeen bi milioi t'erdia tonelada petrolio ekartzeko, 25.000 toneladako ehun biaje beharko lirateke, 10.000 kilometrotan barrena. Aldiz, barku bakar batek txoko batetan ekarri ahalko du zentralak beharko duen materiale nuklearra.

Kuban oraindik unitate termoelektrotiko batzuek eraikitzen ari dituzte, «baina horiek bukatuta, bakarrik nuklearraren pentsatu beharko da». Hirutarako proiektuak dituzte. Gisa berean, lagungarri batzuek altxatuko dituzte (hidroakumuladoreak), eta begia nuklearraren puntako esperimentera iraraino luzatzen dute: errektore azkarak, errektore termonuklearrak, errektore nuklearrak...

«Nuklear problema hauek —san zuen Fidelek— oso eztabaidatuak dira mundu guztian. Kutsadura, hondakinek in zer egin, etab. Horrek soluzio bat du, energia nuklearra oinarri serioekin desarrolatzen denean, ez denean iriz-

«Estatu sozialistekin dituen hartu-emanen esker, Kuba, hirugarren munduko nazioen artean, pribilegiozko leku batetan dago».

pide komertzial hutsekin desarrolatzen, gastuak, inbertsioak, materialeak gutxituz, beraz segurtasuna ere bai. Baina SESBek ez du irizpide horiekin jokatzeko, Estatu sozialista batek ahal duen erresposabilitate guztiarekin jokatzeko (...). Baina honetaz anitz eztabaidatzen da, eta zalantzarik gabe ondorengo belaunaldiak beren arazo energetikoak funtsean bide honetatik konpondu beharko dituzte, ez noski bide horretatik bakarrik».

Bagazoa bai, petroliorik ez

Gainerantzean, Kubak petrolioaren bilatzeari nahiko indar dedikatu dio (joan den urtean 770.000 tonelada atera zituen, datorren bosturtekoaren buruan urtean bi milioi tonelada ateratzea pentsatzen dute), bagazoa erabiltzen segituko du (orain nazioaren errekurtsu energetikoen %29a aportatzen du bagazoa), eta azkenik beste iturri batzutan inbestigatzen da —eguzkitiko energia, mikrohidroelektrikak, haize errota aipatzen ditu Fidelek—, antza denez oso poliki desarrolatuko direnak.

«Non daude —egiten du galderagure epe laburreko posibilitaterik handienak? Ahorroan, dudarik gabe».

Mundu guztiak, ekialde zein mendebalde, petrolioaren aurreratzeari

ekin dio. OPEPekoek gutxiago produzitzen dute. Petrolioak hobeki ateratzeko eta lantzeko teknikak inbestigatzen dira. Baina hori poliki doa.

Elektronuklearrak denbora darama, petrolioaren bilatzeak denbora darama, lantzeak ere bai, baina «hots!, oraindik aurreratu daiteke, eginak egin oraindik aurreratu daiteke».

Fidelek azukrearen ejemploa aipatu zuen. Azukrearen industriak, asko kontsumitzen zuena lehenago, ez du ia bat ere petroliorik erabiltzen egun, bere beharrak bagazoz betetzen ditu. Hori posible zela Cienfuegos probintziak erakutsi zuen, eta gero denak haren bidetik jarraitu ziren.

Zafra normal batetan 8 milioitik gora tonelada azukre produzitzen dira. Horretarako 400.000 tonelada fuel-oil erabiltzen ziren. Gaurregun, bat ere ez. Honezkero azukrearen industriakoek beste 400.000 tonelada aurreratzeko planak eginda dituzte, alboko lantegietan ere bagazoa erabiltzeko.

Horretan estudiantzen iharduten direnek esaten dutenez, 9 milioi tonelada azukre produzituko den zafra batetan, bagazoa erarik onenez erabiliz gero, 2 milioi t'erdia tonelada petroliok daukan energiaren ekibalentea produzitu daiteke.

Pablo SASTRE

Klaustro polemiko bat Euskal Herriko Unibertsitatean

Horra hor Klaustroaren mahaiburua, errektoreak defendatzen duen aurreproiektua ere behar bezala defendatzen duena.

Euskal Herriko Unibertsitatearentzat hil ala biziko klaustroa ari da egunotan burutzen Bilboko Injineritza Eskolan. UPV/EHU delakoa kudeatuko duten Estatutuak aprobatzeko helburuz egina den klaustro horretan —lerrook idatzen ari garen mementuan— oraindik ere ekitaldi batzu joango dira azken tutua jo baino lehen. Hala ere, dagoeneko zenbaiten eritziz erabaki inportanteena izan daitekeena hartua dago: Unibertsitate honek ezingo du funtzionariado bidetik aparte irakaslego propiorik eduki. Merezi zuen, bada, Klaustroa amaitu aurretik ikusgaitxo bat ematea.

Presaren presaz, eta Madrilgo Ley de Reforma Unibersitaria delakoaren indarpean, Euskal Herriko fakultate eta eskola unibertsitario publiko kasik guztiak biltzen dituen UPV/EHU deritzonak otsailaren 10a baino lehen erabaki behar zituen bere Estatutuak, bestela Eusko Jaurlaritzak bereganatzen bait zuen araudi hori kaleratzeko eskubidea. Horren ondorioz, urtarri-laren 22an, asteartez, hasiera eman zitzaion gutxi gorabehera bi astez luzatuko zen klaustro honi.

Enmienda gehiegi omen ziren

Eta hasieratik bertatik, erabaki gar-rantzitsu bat hartu zuten klaustroko mahaikoek: aurkeztutako enmiendei buruzko bozketak denak batera eta egunean zehar bi ordu zehatzetan egingo ziren, eguerdiko 1,30tan eta arratsaldeko 7,30tan. Emandako arrazoi-na zera izan zen: aurkeztu ziren 212 enmiendak gehiegi ziren banan banan eztabaidatu eta bozkatzeko eta beraz goiz edota arratsalde batetan zehar

eztabaidatutako enmienda guztiak batera bozkatuko ziren kiniela baten modura. Errektoreorde batek «forma demokratikoekin egindako gehiegikeria»tzat jo zuen hainbeste enmienda aurkeztea, eta ia merezitako zigor bezala aurkeztu zuen prozedimendu-al-daketa berri hau.

Arrazoin horrek zentzuzkoa eman bazezakeen ere, gerora argitu zen zein zen benetakoa helburua: sesioetara joan ezin zuten klaustrokideek bozketen orduetara baino joan behar ez izatea. Modu horretan, aurreko egunetan gertatu dena ikusita, klaustroaren 296 partaideetatik lehen-lehen orduan zaila izan da larogeitamar baino gehiago egotea, mementu gorenetan erdia egon delarik. Bozketaren ordua iristen doan neurrian, klaustroaren partaideak iristen doaz eta informatu ondoren «kiniela» nola bete behar duten, botoak eman eta kitto. Modu horretan paperean ikusita nahiko absurdoa emango lukeen metodoa aurrera eramatea pentsatu zen: bozkatu behar dena zer den jakin gabe botoa eman ahal izatea

Sektore kritikoaren enmiendak, atzera

Nolabait esatearren, lerro nagusitan bi sektore daude Klaustro honetan elkarren kontra arituz: batetik mahaiak aurkeztutako Estatutu Projektua babesten duen sektore ofizialista, eta bestetik sektore horren zenbait eritzirekin ados ez dagoen sektore ez-ofizialista. Bigarren sektore honetan lerrotzen dira ikasleak eta irakasleak parte bat, eta sektore honi dagokio egindako enmienda-kopuruaren gehiengoa (euskarazko adarren irakasle-goa kasik guztia sektore horren barruan kokatzen da). Talde honek aurkeztutako enmienden patuari dagokionez nahiko tristeza gertatu zen Klaustroaren lehen hiru egun horie-

tan, baten bat kenduta beste guztiak eztabaidatu gabe ere atzera boteak suertatu zirelarik.

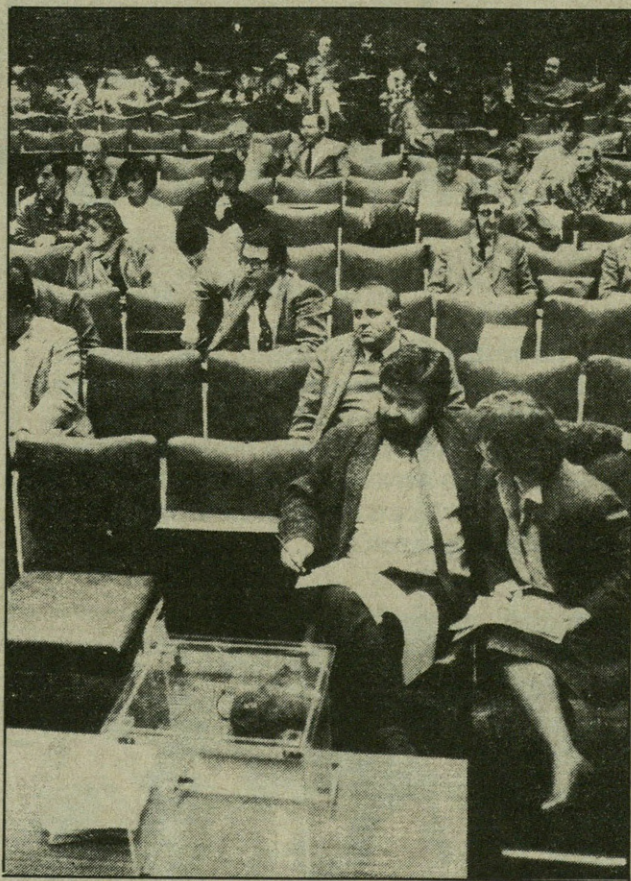
Hori bait da, izan ere, Klaustro honek daukan berezgarrietako bat: enmiendak ez dira eztabaidatzen; badi-rudi sektore ofizialistakoek oso asu-mitua daukatela enmienda guzti ho-rien tramitea onartzea eta modurik erosoenean gainetik kentzea. Eta be-netan tristea gertatzen zen ikustea nola zerbait defendatzera ikasle bat edota irakasle bat igotzen den eta inork kasu txikiena ere egin gabe.

Irakaslego propioaren beharra

Eztabaidatu beharreko puntu guz-tien artean, lerro ez-ofizialekoentzat inportanteena irakaslego propiorik kontratatu ahal izatearena dago. Joan den asteko egunkarietan pilo bat aldiz aireatu zen irakaslego propioaren gai hori, baina ziur aski apur bat mereziko du argitzeak non datorren irakaslego propioaren beharra.

Duela urte batzutatik hona Euskal Herriko Unibertsitateko zenbait esko-latan eta fakultatetan euskara hutsez-ko adarrak aurrera ateratzeko saio polita eginak dira. Halere, guzti hori aurrera atera bada irakasleak kontra-tatzeko ohizko bideetatik at behar zi-ren irakasle euskaldun guztiak kontra-tatzeko aukera egon delako. LRUK markatzen zuen kontratazio bidea orain artekoarekin konparatuta alde-rantzizkoa da eta funtzionariotza da lege horrek unibertsitatean irakasle-goia kontratatze modu bakarra. Es-kema horren azpian, gaurregun euskarazko adarrak posible egiten dituen irakaslegoan oso gutxiengo txikia izango litzateke bere postuan jarrait-zeko aukera edukiko lukeena. Horre-gatik uste zuten sektore kritikokoek funtzionariotzaz gain bestelako ira-kaslego propio bat sortzeko ahalmena edukitzea ezinbestekoa zela —beste gauza batzuren artean— euskararazko adarrek bizirik segitu ahal izan deza-ten.

Baina enmienda hori ere ez zen au-rerra atera Klaustroan (eztabaidatu ere ez zen egin), eta EHU/UPVk funtzionariotzaren bidetik baino ezin-go du irakaslegoa kontratatu. Dagoe-neko beste unibertsitateetako estatu-tuetan jasotzen den eta erabiliko den irakaslego propioaren ahalmena ber-tan behera galtzen utzi zelarik.

Normalean klaustrokideen erdia ere ez da egoten enmiendak eztabaidatzen diren ekitaldietan.

Euskal adarrak desarroilatzeko ezintasuna

Dudarik ez dago, euskararen ikus-pegitik Klaustro honetatik puntu ga-rantzitsu batek irten beharko duela: Euskararen Estatutua. Goio Monrea-lek eta bere taldeak kapitulu baten gisara sartua dituzte Euskararen Estatuak egunotan eztabaidatzen ari di-ren Klaustroan erabakitzearen. Mai-la horretan, eta Euskararen Normati-ba hori unibertsitateko Euskararen Batzordeak egin dela kontutan hartu-ta nahiko inportantea eta positiboa izan daiteke dauden moduan aurrera ateratzea. Halere, Euskararen Estatu-tuak mejoratuta ere, letra guztia alpe-

rrikakoa izango da eta hutsean amil-duko da, gorago esandako prolema-gatik: irakaslego propiorik ezin kontra-tatzeagatik.

Modu horretan, eta nahiz eta xe-de-deklarapena benetan inportantea gertatu ahal izan, egia borobila haxe da: euskal adarretan ari diren euskal irakasle gehienek kalera joan beharko dute eta berria kontratatzea —lehengo kopuru berean— guztiz ezinezkoa ger-tatuko da. Euskarazko adarren etorki-zuna, beraz, kasik hipotekatua dagoe-la esan liteke irakaslego propioari bu-ruz Klaustroak hartu zuen erabakia-rekin.

Peru UNZUETA

Nahiz eta Hego Euskadin ehun milatik gora
ehiztari egon

GORAKA DOA EHIZAREN KONTRAKO MUGIMENDUA

Azken elurte gogor hauekin areagotu bada ere, egia da aurretik ere ari zela ehizaren kontrako mugimendu berri bat bizportzen eta indarrak hartzen. Gero eta eztabaida gogorragoak ematen ari dira. Toki batzutan mehatxutara ere heldu dira. Baina egiazki... zein arrazoi dago ehizaren kontra egoteko? Edota zertan oinarritzen da jendea ehiza gaizki dagoela esateko?

**Praktikan,
ehizari buruzko
legedia aplikaezina
gertatzen da
kontrol faltaz**

Etxalarko usotegietan erabiltzen den metodoa izango da gure herrian daukagun ehiza-modu bitxienetakoa.

Ehun mila ehiztaritatik gora daude Euskal Herrian.

**Ehiztariak
mespretxatzen
dituzte
«eskopeteroak»:
baina pratikan
babestu egiten
dituzte**

**Zenbait
herrialdetan
ez da
bertako ehizarik
geratzen:
kanpotik datorrena
da hiltzen dutena**

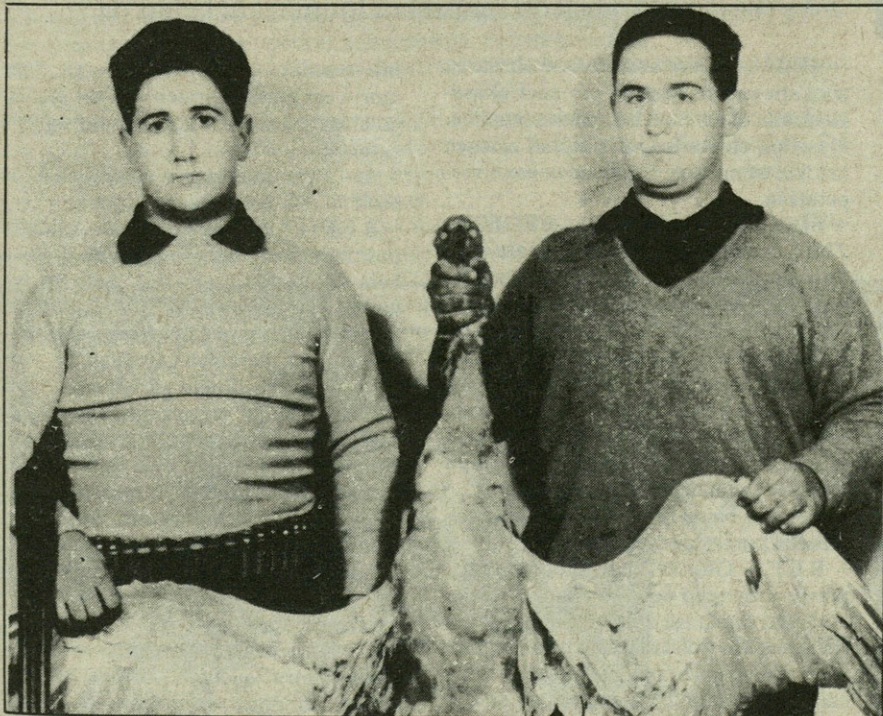
Duela bizpahiru hilabete, Bergarako «Mendirik mendi» elkarteak kanpaina bat antolatu zuen ehizaren kontra; herrian kartel mordoa ipini ondoren hurrengo egunetan ehiztariak kendu egin zituzten. Beste toki batean, Irun inguruan, eta elurtea bere gogor-gogorrean zegoelarik, ehizaren kontrako mugimenduak gogor ekin zion legez kanpoko ehiztarien salatze eta desprestigiatze kanpaina bati; egun horietan bertako ekologi taldekoek mehatxu gogorrak jaso zituzten zenbait ehiztariengandik. Kasu hauek bezalako beste asko aipa genitzake, baina agian aski daukagu horietekin. Izan ere, gaurkoan gehien interesatzen zaiguna zera da: ehizaren kontrako mugimendua handituz doala konstatatzea batetik, eta bestetik horrek zenbait ehiztariarekin sortzen dituen tirabirak ere maila kezagarri batzutura iristen ari dela.

Hogei biztanletatik bat, ehiztaria

Batez ere Donostia, Bilbo eta Gasteizen hasi da ehizaren kontrako mugimendua bizkortzen, aurretik eratuak zeuden zenbait erakunde horretara dedikatuz, edota horretarako propio erakundeak sortuz. Beharbada Gipuzkoan sortu berria den Ez-ehiztarien Elkarteak izango litzateke ehizaren kontrako bandera gehien jaso duena. Elkarte hori, dena dela, Gipuzkoako esparrura mugatzen da.

Aipatu kasu konkretu horrezaz gain, bestalde, nahiko ugariak dira ehiza eta ehiztarien kontra mugitzen eta zerbait antolatzen hasi direnak: Araban GEA (Grupo Ecologista Alavés) eta GTL izenekoak. Bizkaian Bilboko «Petrallanda» taldea eta Bilboko Talde Ekologista, e.a. Azkenik, gisa guztietako taldeak izan dira batez ere Gipuzkoan zehar ehiztarien kontrako kanpainak antolatzeari ekin diotenak.

Baina ehiztarien familia ere ez da makala; kopuruan behintzat ehizaren kontra mugitzen direnena baino ugariagoa bai behintzat. Gipuzkoan 30.000 bat ehiztari daude lizentziarekin, Bizkaian 29.000 bat, Araban 15.000 inguru, eta Nafarroan 19.000 gutxi gorabehera. Iparraldean egon daitezkeenarekin batuz, kopuruak 100.000ko zifra erraz gainditzen du. Euskadi osoko hoge bi biztanletatik bat gutxienez ehiztaria da, beraz.

Ehiztariak diotenez, haien kirola dauden osatuenetako bat da: kirol konpletuenek dituzten alde guztiak omen ditu.

Ehizaren Legea, betetzeko oso zaila

Hego Euskal Herriko ehiztari guztiak —Gipuzkoakoak ezik— Espainiako Ehiza Federazioaren barnean daude. Gipuzkoakoek duela hiruzpalau urte eta aseguruen kontura izandako istilu batzurenatik Federaziotik separatu ziren eta Gipuzkoako Ehiztarien Elkarte sortu zuten (elkarte honi kontrajarria sortu berri da ere Ez-Ehiztarien Elkarte hori). Bestalde, ehiztariak derrigorrezkoa dute federazio-elkarte horietako batetan kuota ordaintzea, ehizean ibiltzea ezinezkoa bait da bestela.

Hurrengo atal bati heltzen badiogu, ehizaren nondik norakoa Hego Euskadin arauzkotzen duen normatibara pasa behar genuke, maila horretan ekologisten kexuak jasotzen hasiko ginatekeelarik. «*Madrilgo Ehizaren Legea hor dago —diosku Jabik, Ez-Ehiztarien Elkartekoa— baina lege horrek ipintzen dituen mugak praktikan ez dira aplikatzen, aplikatzen oso zailak direlako. Hasteko, aipatzen diren isunak edo zigorrak erridikuloak direlako kasu gehienetan (250 eta 300 pezetako zigorrak badira tartean). Baina gero, praktikan zigor horiek ere ez dira aurrera eramaten*». Izan ere, guzti horren azpian zera bait dago: ez dago aski zaintzailerik edota guardarik ehiztariak minimoki kontrolatzeko moduan. Praktikan, beraz, ezina gertatzen da lege horren araudia pratikara eramatea.

Ehiztariak berak, «eskopeteroen» babesle

Ehiztariak berek egingo dizute hasieratik bertatik ehiztaria eta «eskopeteroa» ren arteko bereizketa: «eskopeteroa» ehizaren erregelak errespetatzen ez dituen ehiztaria litzateke, azpiklase bat. Tonu despektiboz mintzatuko zaizkizu, gainera. «*Ehiztariak beti esaten dute eskopeteroen gainean legearen indar guztiak erori behar duela, baina hor praktikan ehiztariak berak dira eskopeteroak babesten dituztenak, sekula ez bait dute izenik ematen. Haiek elkar ezagutzen dute, eta nahiz eta jakin nork ez dakit zein astakeria egin duen, inoiz ez dizute izenik ematen. Beraz, konplizeak dira*». Irteera gabeko zirkulu bat osatzen da, beraz: ez dago aski guardarik ehiztariak

Legeak ez errespetatzearren ematen diren zigorrak normalean oso ttipi-ttipiak izan ohi dira.

Bizkaiko Ehiza F

«Ez gara hiltzaileak; a praktika

Espainiako Ehiza Federazioak gure artean dituen bulegoetatik Bilbokoa aukeratu genuen eta bertan geure galderei erantzuteko prest ez zirudien jende gehiagi zegoenik. Hala eta guztiz ere, azkenean erantzunak eman zizkigunak oso prestu egin zuen eta benetan argigarria izan zela azpimarratu behar da.

ARGIA.— Gure asmoa da deabruaren abokatu-papera hartzea eta zuei akusazioetatik defendatzeko aukera ematea. Hasteko, ehiztariak maiz egiten zaizuen kritika: ez duzuela legalitatea ere errespetatzen.

BIZKAIKO EHIZA FEDERAZIOA.— Horretan bi gauza zehaztu nahi nituzke. Hasteko, ez direla hainbeste legalitatea errespetatzen ez duten ehiztariak, ehiztaria benetakoa baldin bada kirol honen erregelak errespetatzea maite bait ditu, beste edozein kiroleretan bezala. Eta gero, nik esan nahi nuke geu garela lehenengo interesuak horrelako ehiztari ahalik eta guxtienak egoteko. Ehizaren ondrea eta izen ona bait dago auzitan.

A.— Bai, baina zein bide dago «eskopeteroen» kontrola eramateko?

B.E.F.— Guk ez dugu inongo prole-marik aitortzeko dauden guardak benetan gutxi direla eta dauden horiekin ezin dela ezer kontrolatu. Baina horrexegatik ere gu behin eta berriz ari gara guarda eta zaindari gehiago eskatzen. Geu gara legalitatea hori kunplitu dadin lehen

interesatuak. «Eskopeteroek» ez diote inori bentajarik ekartzen, eta are gutxiago ehizaren alderdi positiboan mugitzen garenoi.

A.— Zein da ehizaren alderdi positibo hori?

B.E.F.— Ehizak daukan alderdi positiboak beste edozein kirolek daukan bera da: osasuna, ariketak, helburu bat lortzearen sakrifikatzea, gogoaren lasaitzea... guzti hori bilatzen dugu ehiztariok ehizera ateratzen garenean. Nondakit hortik badiotela gu hiltzaileak izateko, baina gu ez gara hiltzaileak, guk antzinetik datorkigun kirola praktikatzen baina ez dugu egiten. Egia da kirol hori praktikatzeko zenbait animalia hiltzen ditugula, baina horregatik hiltzaileak baldin bagara askoz hiltzaileagoak dira xerra edota txuleta bat dastatzearen egunero milaka abere hiltegiara eramanez dituztenak.

A.— Lehenago esan duzu «eskopeteroen» kontra zaudetela. Halere, jendeak dioenez ez dituzue salatzen eta elkarri babesa ematen diozue.

Txotxetik berriro ere sagardoa

IRAGAN dira laupabost hilabete. Muzttoa sagardo bilakatua dugu upeletan. Heldu da garaia. Bete dira sagardotegiak betikoaz. Eta txotxetik hasia da sagardoa behera. Upelean gordea egon ondoren sabelak txinpartaz beteko ditugure begiak gazi eta gozo utziko dituelarik gure sabeleko egurraren arauera.

Eta sotoan, horma zaharren lekukotasun isilean, zin egingo diogu maite gozoari betirako nahi dugula berarekin edan. Berarekin izango garela eztitasunean. Berarekin ere mikatzak direnean irentsi beharreko uneak.

Eta sagardotegiak, kantu alaien ozenatasunean, guda orroak gordeko ditubere baitan euskaldunok zin dagigun bakoitzean euskaldunak garela eta euskaldun izan nahi dugula. Gozotasunean eskainiko diogu gure kantua. Gaztetasunak agindurik. Zaharren bertsoen lelo bereetik. Tragoak garratzak izango direla konaturatu ere egin gabe begiak busti gaituen bruma sagardotsu horretan.

Upel batetik probatuko dugu. Bestetik gero. Zain egongo gara denak joan arte eta nagusiak, adiskidantza frogaz bezala, inori ireki ez dion upel horretatik edateko.

Usainak ez dizu orduan ezer eskainiko. Kolorea ez da gauza zure begietan aurreko sagardoetatik nabarmentzeko. Lehorragoa da. Gorputz gehiago dauka. Biziago da...

Hantxe zaude kantuak eta edanak zorabiatuak. Zin egingo zenuke edozer gauza. Nahi duzun bakarra ordea upela ez hustutzea da. Sabela betetzea.

Apustu ere egingo zenioke edonori. Baietz hainbeste hustu! Baietz hik bete adina nik hustu!

Upela zahararen zurak muga haundiak dituk hire sabelarenarekin alderatzeko. Egin ezak aproba bestela. Jarri hadi upelazpian ahozgora. Zabaldu ahoa. Tira txotxatik. Sagardoak bustiko dik hire zerraldoa hein berean txotxekoa hire belarrizulo, ahozulo eta sudurzulotatik aterako denarekin nahastuta.

Orintxe da sasoiak aproba egiteko. Zabalik daude jada sagardotegiak. Laurogei durotik gora omen da aurtengoan sarrera. Irteera nondik den bilatu behar gero!

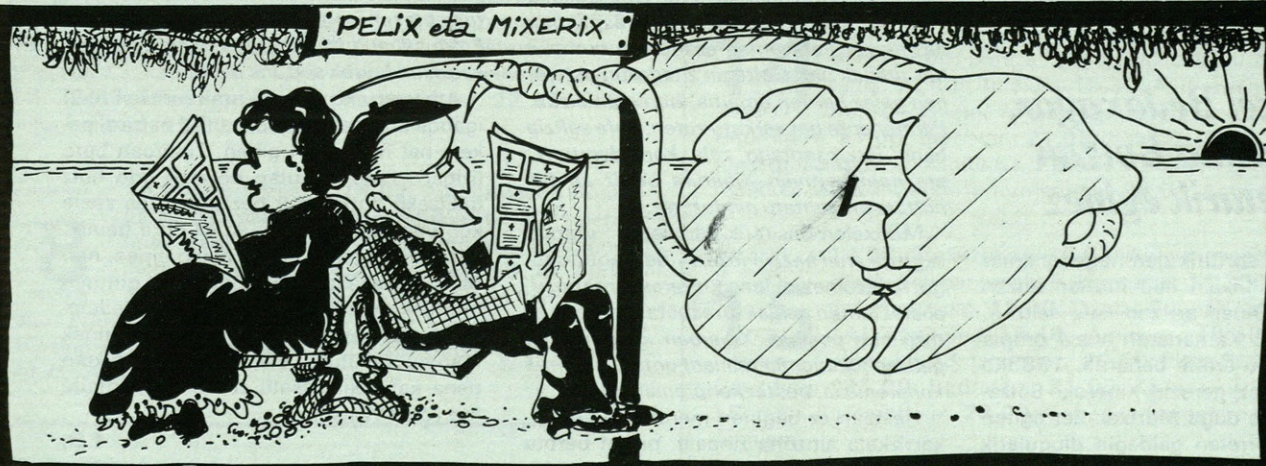
ABILEZIA ETA INDARRA

Iñaki Perurena, exibizioetako errege

IÑAKI Perurena, dagoneko mitikoa bihurtzeko bidean da goen nafar kirolaria, exhibiziotan dugu errege. Berau da herri-kirolari (harrijasotzeari) apostuen eta txapelketen emozio guztia kendu dion Leitzako gizon indartsua. Urtez urte markak apurtzen joatea da berak erabiltzen duen arma, daukan ospea hain tamainakoa izateko maisutasun guztiz erabili ohi duen metodoa. 285 kilo esku biez eta 240 inguru esku bakarrez dira daukan marka aipagarrienak, baina hortik zehar komentatzen da 300 kiloak honez gero jasoak daukala, nahiz eta markak luzatzen joatearren oraindik publiko aurrean egin ez badu ere. Teknikak eta gainerakoak hartzen ari diren inportantzia ikusita, ziur gaude Perurena urte batzuren buruan ere ez dela horretan geratuko.

Sabin LASA

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXKA

Donostiako Herri Irratia

(Euskarazko irratsaioak)

Astelehenetik Ostiralera

- 7,00: Popularreko gosaria.
- 14,15: Herriko Taberna.
- 18,00: Bidez bide.
- 19,30: Ilunabarreko berriketa.
- 21,00: Diskak jira-biran.
- 22,30: Azken furgioa.

Larunbata

- 7,00: Popularreko gosaria.
- 10,30: Txiki txoko.
- 11,30: Auzo eta herrietan.
- 15,00: Biok goxo goxo.

Igandea

- 9,00: Meza.
- 10,00: Saski Naski.
- 12,00: Jai giroa.
- 20,30: Disko klub.

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

«Gure Irratia» martxorako Iparralde osora.— Hemen bertan, eta beste hainbat lekutan eman zen «Gure Irratia»k Frantziako EDF elektrika etxearekin izandako auziaren berri. Jakina da, era berean, Milafrangako irratia irabazi ziola auzia, eta ondorioz, Baiguran antena berria jartzeko zegoen oztopo bakarra (euskaldunekin daukan edozeri EDFko Baionako buruak dion herra) gainditua zen. Lanak hasi eta antena joango den etxolaren ari dira orain langileak. Irrati horretako batek esan digunez, aurtengo martxorako edo prest izango du «Gure Irratia»k Baigurako antena berria. Horren ondorioak ezin hobeak irratia horrentzat: Iparralde ia osora helduko da bertakoen boza (Zuberoako ibar batzutura ez omen dira iritsiko, baina ez da gutxi lortuko duten eremua). Antena berriaren estreinatzearekin batera berriztatuko dute osteria «Gure Irratia»koek programazioa (orain antenarazen dutena duela hiruhilabeteakoa besterik ez bada ere).

Donostiako «Txantxangorri Irratia»k egitaraua osotu.— Bere garaian iragarri genuen martxan hastera zihoala «Txantxangorri» irratia. Oraingoan berria beste hau da, programazioa osatu egin dutela. Astebarruan, eguneko lau ordutako programazioa burutzen dute, larunbatetan bi ordutakoa eta igandetan jai eginez. Oroitarazi behar da Fmko 106tik emititzen duela eta beraiekin kontaktuan jartzeko 1.294 posta-kutxara idatz daitekeela.

Santi UGARTEMENDIA

Martxel Bedaxagar, Xiberoko Botzan denetarik eginez

Urdinarben sorturik den hogeitahamar urteko putiko bikain hau irratiaren arizan baino lehen Oluen ari zen kafe saltzen, denda batean. Kantariaren anaia propia dela ez dukegu errate beharrik. 1983ko setemeaz (irailaz) geroztik Xiberoko Botzako permanente dugu Martxel. Zer egiten duen irrati horretan galdegin diogularik

hauxe ihardetsi digu: «dena egiten dizut. Goizian animatzia, goizanko saia hasi beitu. Berriak, elkarrizketak, teknika, trauk ala trebes dena!».

Gure inkesta segitu dugu. Gure mintzailaguna ez dugu batere torturatu. Egia. Galdegin diogu nola sartu zen Libarenxeko irrati horretan: «Xiberoko Botza aspalditik hasirik zen, eta untsa ezagutzen nintzun hor zirenak oro. Galtegin zitadazun astelehen gaiez berrien emaitia, hori egin nizun. Permanente bat xerkatu zuten; kafe saltzia beno interesantago zela kontsideraturik, eta nahi beintzen Xiberura berriz jin lan hortara presentatu ninduzun...».

Martxelen desirarik handiena: «irratian segitzia ahal bezain luzaz!» dela agertu digu. Arrazoinekin, lana «interesgarria duzu, ahalaz jentzen nahiak errespetatzia, bena ez tuzu beti posible. Xiberuan igaiten diren gauzen (ekonomia mailan) untsa, barnetik konprenitzia, bester konpreniarazteko...».

Hastean ez baginen menturatu ere, elkarrizketa aintzina zihoala, piskat berotu

AHOTSEN AURPEGIAK

eta animatu ginen galdera madarikatu baten egitera: à savoir, euskal giroa zertan da Ziberuan?. Ahoan bilorik gabe arrapostu zuhurra eman zigun: «leheneko gaizak beti bizirik dutuzu, nahiz eta memento batez galdurik izan diren. Orain gazteria uskal gaizetaz axolatzen da haboro. Uhaitza kultur batasunian phu gazte eli bat baduzu. Erran behar duzu Xiberoko Botza irratia elkartasun horrek sorturik diela!».

Atharratzeko plaza elurrak zuritzen zuen igande arratsalde desesperatu hartan, paketa bat hozten ari ginen. Ziberuan bero (izigarri bero Sohutan bezala!) edo hotz (gaitzeko hotza gaur bezala) egiten zuela kontuan harturik, hemen ez dute heinik, haserre hormatuz etxera abian ginen, non Marcel Bedaxagarrek gomiatu gintuen hurbileko ostatura zerbait gozoren edatera. Mahainean jarri ginen; guk bi armainak manatu genituen eta, Martxelek bixtan dena kafe bat eskatu zuen. Elementaire mon cher Watson...

I.B.

programazioa

2 otsailak 15,30: Aurkezpena. 15,33: Tarzan (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 16,00: Euskadiko 6 orduak, zuzenean Donostiatik 23ak arte. Tarteak «Jai Egun». 22,00: larunbata Bergerac (telesail poliziakoa) 5. kapitulua. 23,00: Amaiera.

3 otsailak 15,30: Aurkezpena. 15,33: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 16,00: Klasikoen txokoa 19,30: Aurkezpena 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Esku-gorri taldea (telesaila) 4. kapitulua. 21,15: Hemen bizi (astekaria). 22,15: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

4 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 132. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Bat-man (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Marianne xarmanta (telesaila) 7. kapitulua. 21,35: Kirolez-kirol. 22,05: Dallas (telesaila) 34. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

5 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Bat-man (marrazki bizidunak) 5. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 132. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Asteartea Akua Man (marrazki bizidunak). 20,00: Cassie Palmer (telesaila) 4. kapitulua. 20,30: Gaur egun (informatiboa). 21,00: Berbetan. 21,05: Gaztetandik. 21,35: Mahai Ingurua. 22,50: Gabon. 23,00: Amaiera.

6 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Dotakon (telepanpinak) 3. kapitulua. 14,10: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 134. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Li-asteazkena rainduz. 20,15: Saski-baloia: Askatuak—CAI Zaragoza (zuzenean Donostiatik) 20,45: Gaur Egun. 21,00: Saski-baloia: Askatuak—CAI Zaragoza (bigarren zatia). 21,35: Zopa Haundi. 22,00: Gabon (informatiboa). 22,30: Amaiera.

7 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 8. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 135. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Osteguna Ramsay Gaztea (telesaila) 14. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 13. kapitulua. 21,35: Marlowe (poliziakoa) 3. kapitulua. 22,35: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

8 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Aingerutxoén Gorabeherak (telepanpinak) 4. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 136. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Kirolez-kirol. 21,35: «Casino de Paris» (luzemetraia). 23,10: Gabon (informatiboa). 23,20: Amaiera.

9 otsailak 15,30: Aurkezpena. 15,32: Tarzan (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 16,00: Don-Don-Kikilikon (pailazoak). 17,00: «San Franciscoko lurrikara» (luzemetraia). 18,30: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,35: Hegazkintzaren historia (dokumentala) 7. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: Show musikala. 22,00: Bergerac (telesaila) 6. kapitulua. 23,00: Amaiera.

10 otsailak 15,30: Aurkezpena. 15,33: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 16,00: Klasikoen txokoa. 19,30: Aurkezpena. 19,33: (zalantzan) 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Esku-idea. (telesaila) 5. kapitulua. 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,45: (zalantzan) 22,15: Kirolez-kirol. 23,00: Amaiera.

11 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 10. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 137. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Batman (marrazki bizidunak) 6. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,00: Marianne xarmanta (telesaila) 8. kapitulua. 21,33: Kirolez-kirol. 22,05: Dallas (telesaila) 35. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

12 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Batman (marrazki bizidunak) 6. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 138. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Asteartea Akua Man (marrazki bizidunak) 17. kapitulua. Cassie Palmer (telesaila) 4. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Gaztetandik. 21,35: Mahai Ingurua. 22,50: Gabon. 23,00: Amaiera.

13 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Dotakon (telepanpinak) 4. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 139. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Li-asteazkena rainduz. 20,00: Mikro indartsua. 2. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Zopa Haundi. 21,35: «Chiedo Asilo» (No child's land) luzemetraia. 23,25: Gabon (informatiboa). 23,40: Amaiera.

14 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 140. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Osteguna Ramsay Gaztea (telesaila) 15. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: (zalantzan) 21,35: Marlowe (poliziakoa) 4. kapitulua. 22,35: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

15 otsailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Aingerutxoén Gorabeherak (telepanpinak) 5. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 141. kapitulua. 15,40: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,33: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Berbetan. 21,05: Kirolez-kirol. 21,35: «Bomm» (luzemetraia). 23,00: Gabon (informatiboa). 23,10: Amaiera.

TXORI BATEK ESAN DIGU...

AMOREBIETA

Benetako kezka etxe barruko euskararekin

ETBko Durangoko egoitzatik bueltaska bat eman duenak argi aski frogatua edukiko duenez, bertan egiten den euskararen erabilpena agiatan negargarria da, hau da, negar egiteko gogoia ematen du. EITB enterearen bulegolari eta burukideen artean, erdara hutsez; telefonistaren aldamenean ipini, eta gehien-gehiena erderaz entzungo duzu; paretetan zintzilikatzen diren iragarki eta abisu kasik guztiak erdera hutsez; langileen artean ere bi baino gehiago biltzen direnean belarria atxiki eta nekeza da euskara entzutea... Guzti horretaz konturaturik eta euskararen asuntuan etxe-barnean nolabaiteko bide okerra dagoela susmatuz, kezka bizia areagotuz joan da azkeneko garai hauetan. Halere, kezka hori ahotik ahora (langileen artean nahiz ETBko buruen artean) baldin badabil ere zaila da irtenbiderik ikustea.

Dramatikoak grabatzeko asmoa

Edozein telebistak barne-produkzioen artean daukan ezinbesteko saioen artean (eta «ezinbesteko» hori usadioari doakiola garbi utzita) dramatikoena dago, eta ETBk ere badirudi horrekin serio hastekotan dagoela. Horretarako, aktore eta aktoresekin hitzegitear daude Programa-2koak, eta gauzak ondo badoaz hurrengo pausua antzerki-libretoak eta eta zuzendaritza ekipoak biltzea izango litzateke. Garbi ikusten da oraindik ere denbora dextente beharko dutela itxaron dramatikoek baina bide horretatik abiatuak direla jakiteak poz piska bat ematen du, benetan.

«Axut», pantaila txikiaren bitartez

«Segoviako Ihesa» rekin ekin zion ETBk Euskadin ekoiztutako filmeen emititzeari. Badirudi hurrengo «Axut» i tokatuko zaiola, oraindik ere zehaztu gabe dagoen etorkizun nahiko hurbil batetan pantaila txikiaren bidez ikustatu ahal izango duguna. JM Zabalaen filme esperimenterak pena merezi duelakoan gaude, eta ETBk bide horretatik gehiago sakondu beharko lukeela iruditzen zaigu, euskal filmegintzak daukan filme ezagunenetaz gain, hain ezagunak ez diren (eta euskal filmegintzak aspaldian eman zituen lehen urratsak) beste zeluloideak kaleratzeko bideren bat antolatzea.

BOTOIA SAKA

«Chiedo asilo», haurrentzako ez den mundu hau

Asteazkena, otsailak 13, 21,35tan.

Ferreriren filmagintza guztia ageri da gizon-emakumeen arteko hartuemanek planteiatzen dituzten arazoez josia, baina bai eta ere gizarte modernoak sortutako kontradizio eta baldintzei egindako kritikan oinarritua. Ikasketa eta irakas-kuntza da Ferreriren filme honetan tratatzen dena, Roberto irakasle molde-haustaila baten bitartez. Eskolaurrean dauden ume batzuen ardura hartu eta kanpoko mundura daramatza. Sinboloz betetako

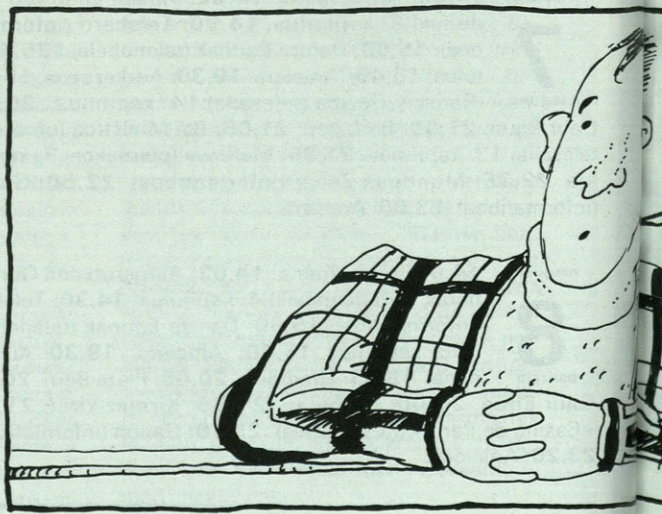
filme honetan, hitzegin nahi ez duen haurrak, bibolinjoleak eta haur harekin itsasoan galtzen den irakasleak, badute bere esperantzarako lehoa lehen argiak ikusiz jaiotzen den haur horrengan.

«Boom», isolatuaren amodioa

Ostirala, otsailak 15, 21,35tan.

Filme hau ikusgarri eta ez-tandagarri (izenburuak aditzera ematen duen legez) bihurtzeko lau izen biltzen dira «Boom» honetan: Joseph Losey, zuzendaria; Tennessee Williams antzerkiaren eta gidoiaren egilea; eta Elizabeth Taylor eta Richard Burton pertsonaia nagusien paperak jokatzen. Mediterraneoko irla

batetan, bere gazteluan giltzaketurik eta apur bat erotuta dagoen emakume baten papera jokatzen du Taylorrek. Bere amorrua, bere oroitzen eta bakardadearen erdira agertzen da Chris Flanders (Burton) haren mundutxoan inbadituz. Bion arteko hartuemanen aldaketaren harian luzatzen da filmea, amodio berezi bat sortaraziz.

AURRETIK

«Casino de Paris», drama musikal
haundi bat

Ostirala, otsailak 8, 21,35tan.

«Casino de Paris» filmea nahiko filme zaharra dugu, frantsesa nola ez. Bere zuzendaria André Hunebelle izan zen eta bere antzesle nagusienak Vittorio de Sica, Caterina Valente eta Gilbert Beaud dira. Gidoian, Catherine Miller,

«Casino de Paris»ko bedete bat, obra nagusi batetan parte hartzeko gonbidatzen dute horretarako Paristik Cannes ingurura joan behar duelarik. Hortik aurrera, amodiozko eta musikazko istorio bati ekiten zaio, halako hari konplexuzko drama bat osatu arte.

«Marlowe», Raymond Chandleren
poliziakoa

Ostegunetan, otsailak 7 eta 14ean, 21,35etan.

Ordubeteko bost kapitulu dituen telesail poliziako honek liburu ezinobe batetan oinarritua dago: Raymond Chandler maisuaren nobela batetan. Idazle zoragarri honek idatzi-

tako istorio zirraragarri hauek Philippe Marlowe dute protagonista, «kale maltzurretako zaldun zuria». Los Angeles errodatu dira kapitulu guztiak eta paper nagusiak Powers Boothek eta Mathrin Leigh-Scottrek jotzen dituzte.

«Don, Don, Kikilikon», pailazoen
tenorea

Larunbatetan, arratsaldeko 16,00tan

Aspaldi iragarritako saioa dugu hau. Txirri, Mirri eta Txiribitonen osatzen dute (lehen-

go Kixki, Mixki eta Kaxkamelon). Beren kanta ezagunak, bi haur talde (Saltsa eta Pika) arteko lehiaketa (garrantzitsuenak: umorea eta irudimena), Amona Martxelonen bere txoktik kontatzen duen ipuinak eta hiru pailazoen istorioek osatzen dute ordubete irauten duen pailazoen saio hau.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

ETBko langileen greba
ondorenean

Urte berri honetako lehen komentario hau ETBn izandako grebari erreferentzi eginez hastea ezinbestekotzat jotzen dut. Etxeko jazarlekuetatik telebista behatzen dugunontzat apur bat zaila gertatzen zaigu greba honen zenbait korapilo ulertzea. Borroka bat egon dela begienbistakoa da, baina borroka horren ondoren suertatutako akordioa zergatik ez zen lehenago burutu konprenitzea da hain erraza ez dena. Nork galdu, eta nork irabazi duen. Zera esango nuke, tele-ikusleak gehiegi kontutan hartu gabe egindako greba bat izan delako irudipena dudala. Eta hori gure telebistaren kaltetan doa. Ez dut uste horretan langileek errua dutenik, inor errugabea izan daitekeenik sinesten ez badut ere. ETB egiten duten guztiak erantzukizun haundia daukate. Baina maizegi badirudi ez direla horretaz jabetzen. Eta konstatatze hutsa bada ere, hilabete terdi baino gehiagoz telebistarik gabe egondu gara esan behar da. Gogorarazi ETB zerbitzu publiko bat dela. Greba horretan galtzaile ikusleok izan gara. Eta ez dut esan nahi bertako langileek grebarik egin behar ez zutenik, baina nori interesatzen zitzaion greba hori? Komunitate Autonomoan politika egoera oso berezia bizi izan da egun horietan, eta hau kontuan hartzeko datua da. Espero dezagun, bestalde, akordio horren ondoren hobeki arituko zaigula telebista.

Don, Don, Kikilikon: pailazoak
Euskal Telebistara!

Pozkarria benetan urte amaiera aldean hasiera eman zitzaion saio berri hau. Helduek ere gustora ikusteko moduan egiten dute Txirri, Mirri eta Txiribitonen pailazoei beren lana. Hasierako joku eta kantetatik hasi, «Debuluzon» lehiaketa eta Amona Martxelonen txokoarekin segi eta amaierako istorioetaraino saio atsegin eta umoretsua gertatzen da «Don, Don, Kikilikon» berri hau. Nahiz eta egitura apur bat klasikoan oinarritu, baditu pailazo-saio honek zenbait une oso orijinal eta biziak. Hasiera bezain etorkizun on eta itxaropentsua opa diogu.

«Txirula Miresgarria»ren
diskoa

Kanadatarrekin egindako «Txirula Miresgarria» koproduzio hori laudoriotu bagenuen ere, oraingoan eta Eusko Jaurlaritzaren babesean kaleratutako diskoarekin gure ezadostasuna agertu behar dugu. Diskoaren azala eta aurkezpena itxurazkoa da, baina filmean erabilitako soinua ez zaigu hain ona iruditu; karraxka askorekin dago diskoa, eta entzutea bera ere ez da atsegina gertatzen. Irudiaren gabeziagatik izan daiteke, eta agian moldaketa bat eginez gero produktu askoz ere hobea (eta garestiagoa, noski) egin zitekeen.

BESTEEN AHUNTZAK

Nola lehen Txinan neskak saltzen zituzten

«*Senarrak emaztea erosten duen matrimonioak debekatuta daude soziedade berrian*», kontatzen du Li Kuei-ying hogeita-hamabi urteko emazteki txinarrak.

Emazteki hau Sueziko periodista bati mintzatzen zaio. Emazteki «berri» bat da. Neska bat maite zuen gizonarekin joan zedin utzi nahi ez zuten gurasoei gogor hitz egin behar izan zien. «*Beste garai batetan gertatzen zenaz hitz egin nien, indarrez alde egin beharrean neska askok beren burua nola urkatzen zuen eta putzuetara botatzen, eta sal-erosketa horiek erakarritako deskrazia guztiez*».

Aitak kasurik ez: «*Nik ederki pagatu nuen nire emaztearen trukean. Orain, neska honi jatekoak eta janztekoak eman dizkiot, hazi egin dut, eta bapatean, alde egin nahi duela. Ez da justua. Neroni galtzaile bakarra. Gastatutako dirutik pixkabat behintzat berreskuratu beharko dut. Kostatu duena ordaintzeko gauza den gizon batekin enamotzerik ez baldin badu, ez ezkontzea dauka*».

Li Kuei-ying-en lanak aita egoskor hura komentatzeko!

Amarekin bestela izan zen. Solasean biak, eta amaren aitorkizunak: «*Tuan Fu-yin-i saldu ninduten, neskatila bat nintzelarik. Ahuntz baten gisa saldu ninduten. Baina nire gurasoek oso prezio altua eskatu zuten. Tuan-en familia dirua galdegin beharrean egon zen. Orduan oso gaizki erabili ninduten. Lan asko eragiten zidaten, inbertsioa errentagarria izan zedin. Beti errixta egiten zidaten. Zenbat negar egin nuenaz gogoratzen naiz. Pentsatu dut eta, hobe nire alaba maiteko duen gizonarekin ezkondu dadin*».

Iraultzaren hasieran Txinako nekazariak gauza asko ez zuten konprenitzen. Neska gazteak berehala moldatzen ziren usadio berriei. Ez berdinki adin batekoak. «*Nola berba egin dezaioke nekka batek edozein gizonari?*», galdetzen zuten. Eta bromak, gizonekin irri egitea, hori ge-hiegizkoa da!

Hainbat sinismen zegoen. Erditu ondorenean, emakumeak hiru egunez (beren gauekin) eserita egon beharra zeukan. Ez zen askorik dibertituko.

Dena dela neskei buruz ohiturarik eramangaitzena hankak bendatzearena izango zen. Hark emakumea fisikoki ezereztea suposatzen zuen: txiki-txikitandik oihalez lotzen zitzaizkion hankak, halako indarrez, ze oinak betirako txiki gelditzen bait zitzaizkion, eta ezin zen ongi ibili bizitza guztian.

Egun normalago omen dabilta emakume txinarrak.

Martin IRAZGOITI

BIDEAK NORA OINAK HARA

Oinek zaramatzatenerantz

Neguaeren bihotzean gaudela dio egutegiak, baina egutegiari ez eta oraingoan . eguraldiari egingo diogu kasu, mendi kontutan hala egin behar omen da eta. Aspaldian mendira joan gabeko bat nauzu ni. Eta irakurtzen ari zaren hori ere nire kastakoa bazaitut, hobeki ulertuko nauzu, eta hobeki konektatuko duzu nik esandakoa- rekin.

Astebarruan lan egin. Ostiralean juerga, zeozer edan, gehiegitxo erre, berandu oheratu, eta larunbatean bazkaltzeko orduan gosaldut. Ez du ardurarik, nik oraingoan proposatu behar dizudan planak ez bait dauka larunbatearekin hartueman zuzenik (nahiz eta bai zeharkakorik). Ziu-raski larunbatean ere lantxoaren bat izango duzu, denborapasan egin beharreko zerbaite (zelako kontradizinoia!), edota konpromezuren bat ziurrenik. Egin itzazu lasai bada. Zereginik ez baduzu, dagoneko berandu da mendira abiatzeko, goiz erortzen da gaua, eta ez dira mendian galduta ibiltzeko garaiak (otsoak eta bestelako piztien zerak, badakizu...). Zinemara joan zintezke. Arratsaldekorra saiatu, baina txartelik ez. Beraz, gaueko sesiora sartu zara, eta filmea amaitzerakoan etxera abian zoaz. Ongi

egin duzu, biharamunean goizean goiz jeiki beharra dago eta: goizeko bederatzi t'erditan. lupa! Dutxatu. Gosari arina hartu. Ogitar-tekoak prestatu, anorakarekin poltsatxoan sartu, eta bazaude kalean (kalekumea izango zaitudalakoa bait nago...).

Ohidura faltaz, jeikitze-rakoan ez duzu begiratu, baina orain ikus dezakezu ortzea urdin eta eguzkia epel senditu. Besterik ez duzu behar. Honat, harat. Oinek nahi dutenerat abiatzen zara, berdegune bila. Hori da zure gaurko helburua: belarretan etzatea.

Desmaila haundiegi ez duten bidetan ibili zara ordubetez, kilometro gutxi, eta eguzkiarekin gaizki kal-kulatuz, baina urdailarekin finkiti, bazkaltzeko ordua iritsi zaizulakoan zaude. Zelako zorte paregabea! Iturria alboan suertatu. Etzan albal papera kendu ogitartekoari (solomoa, tortilla, edotabar), eta irentsi egin duzu.

Orain natura eta biok kasik bat zarete. Poltsikoak miatuz, zigarro bat aurkitu duzu, su eman eta keak birrikak betetzen dizkizu, nik proposatu dizudan plan hau hemendik urte pare batera ere errepikatu beharko zenukeela pentsatzen ari zarenean. Ez dago zergatik.

ALFERRONTZI

PLAGIO POTAGIO

Plagio Potagio II: «Egia gezurtiak»

X:

Hau
plagio
bat
da.
Oso plagio klarua
eta baratua.
Eta asmatzen ez duena
tontua
baino
ez
da.
Tonto hutsa. Hala diot.
Nik.
Plagiatzaile
memelo
honek.

Y:

Eskribitzen badeuskuzu
Argiako helbidera
zoko ilun honetara,
ongi etorria zara.

Z:

Egūnen batetan
putetxe batetara joānen naiz
(putak dauden horietako
batetara, bai)
Edanen dut
whiskia
argi gorritz
inguratua.
Begiratuko diet
puta guztiei
begi zorrotzez
(zorrotza izan behar baita
bizitza honetan
engaina ez zaitzaten)
Ordainduko dut
gizon prestua lez
konsumizinoa,
eguneroko zortzi orduen izardiz
irabazia
eta andrearen erosketatarako
eta umeen kolejiorako
behar denetik
ohostua
Aukeratuko dut
puta itsusiena,
herrena,
begi bakarra,
zaharra eta
zakarra.
Eramanen dut logelara,
biluztaraziko dut ohe gainean
eta han,
ene menean dagoenean,
eskatuzterik izanen ez duenean
ene poema guztiak
irakurriko dizkiot.

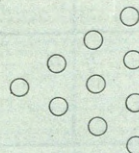
Hemen duzue, beraz, aurreko KOXKAn ekindako sail berriaren bigarren partea. Plagio-Potagio sariketa honen nondik norakoak ezagutuko dituzuela suposatzen dut: hamabosteroko txoko honetan plagiatutako idazlea zein den asmatu behar duzue. Zuen uste duzuen izen horrekin papertxo bat bidali behar duzue ARGIAra, zertarako den adieraziz. Hilero liburuak oparituko ditugu. Azkar, beraz.

F.J.M.

EZETZ ASMA

Txanponak lekuz aldatuz

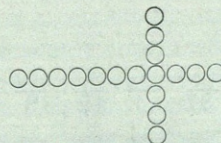
Hamar txanpon erabiliz, ondoko triangelua osatu:

Hiru txanpon besterik aldatu gabe, triangelua atzekoz-aurrera utzi behar duzue (ezkerreko erpina, bertzea, eskubitara jarritz, alegia)

Txanponezko gurutzea

Marraskian ikus dezakegun bezala, 17 txanpon erabiliz, gurutze bat osatzen da; oinetik hasi eta beste hiru muturretaraino zenbatzen baditugu, emaitza beti 11 izango da. Eskatzen dena zera da: bi txanpon erretiratuz, hau da, 15 txanponez osaturiko gurutze bat eratu, oinetik edozein muturretaraino zenbatuz gero, berriz ere emaitza 11 izango delarik.

OSASUNAREN ARDURAZ

Ezkerra, alergikoa eta miopea

Hiru ezaugarri hauek dituen seme-alabarik baldin baduzu, probabilitadeak handiak dira matematika-arlorako erraztasun apartekoak eduki ditzan. Hau da, hitz gutxitan, Baltimore-ko Johns Hopkins Unibertsitatean Camilla Berbour eta J. Stanley ikertzaileek burutu duten lanaren emaitza.

Matematika-arloan bereziki trebeak ziren zenbait ume urte batzutan zehar aztertu ondoren (13 urtetik beherakoak izanik, unibertsitatean sartzeko azterketaren matematika-sailan kalifikazio oso altua lortu zutenak, hain zuzen), zera ikusi zuten: ume hauek (bere adin-taldeko 10.000 bakoitzetik bakararra) ezkerrek zirela bi bider gehiagoko maiztasunez populazio orokorreko umeak baino, eta alergiko eta miopeak sei eta bost bider gehiago.

Ondorio hauek aspaldian lozorroan zegoen eztabaida bat berriro ekarri dute plazara: sortzetiko habileziak edo/eta ingurugiro kulturalak eduki ditzaketen eraginak. Eztabaida hau oso gogorra izan zen garai batean AEBetan, eta gaur oraindik ere talde minoritarioek diotenez, gizartearen duten azpiegoera edo gutxiagotasunezko egoera ez da berez gutxiago direlako gertatzen, aukera berdinak ematen ez zaizkielako baizik.

Ikerketak, noski, guztiz interesgarria dirudi ez bakarrik ikutzen dituen arloengatik, sor ditzakeen pasioengatik baizik.

Xabier AGIRRE

Dameroa

1	E	2	G	3	A	4	O		5	E	6	O	7	#	8	G		
9	A	10	H	11	F	12	A		13	D	14	G	15	A	16	E	17	D
18	B	19	A	20	D	21	F		22	G	23	H	24	B	25	D	26	F
		27	B	28	D	29	E	30	H	31	G	32	B	33	F		34	H
35	B			36	E	37	A	38	H	39	G	40	G	41	F	42	H	

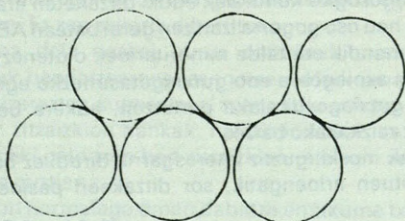
- A. 19 37 1 15 9 12
 B. 27 18 32 24 4 35
 D. 13 28 20 25 17 6
 E. 5 40 1 36 16 29
 F. 7 33 21 11 41 26
 G. 22 8 31 14 2 39
 H. 34 23 38 42 10 30

- Joan gaitezen.
 Metale moeta.
 Ditu.
 Egunaren parteak.
 Fruitu tropikala.
 Gereziendoaren fruitua.
 Bizkaitarrek «daroa» diote

SOLUZIOBIDEA: Proposatutako definizioak zehaztuz gero, pasa itzazu letra guztiak bakoitzari dagokion zenbakiaren laukira. Lauki guzti horiek bete ondoren herri esaldi baten aurrean aurkitutko zara.

Txaponen poderioz

6 txanpon erabiliz, hemen ikusten dugun irudia osatuko dugu.

Hiru mugimendu eginez, irudia zirkulu batetan bihurtu behar dugu. Jokua arauak sinpleak badira ere, zintzo beteko ditugu.

— 3 mugimendu egingo ditugu. Ez bat gehiago ez bat gutxiago.

— Mugimendu bakoitzean txanpon bakarra mugitu ahal izango dugu.

— Posizio berrira iristean, mugitutako txanponak beste bi ikutu behar ditu derrigorrez.

Gero eta enfrentamendu gogorragoak ari dira gertatzen ehiztariak eta ehizaren kontrakoan artean.

raziokoak mintzo

inatik datorkigun kirola en dugu»

B.E.F.— Beno, hori ez da sinplea baina hor gertatzen da hori ez dela guk jokatu behar dugun papera. Besteak salatzearen papera ez dagokigu guri, guardei baizik. Horrezaz gain, ez da egia guk «eskopeteroak» ezagutzen ditugunik, oso gutxi dira eta ezkutuan ibiltzen dira.

A.— Ingurunea zein hondatua dagoen ikusita, ez al litzateke egokia izango denboraldi luze batez ehiza bazter batetara uztea?

B.E.F.— Ez zaigu guri iruditzen hori irtenbide egokia. Guk erreserba modukoak sortzea eskatzen dugu, zenbait animalia klase azkar haz daitezen, gure kotoetan honez gero egiten dugun lez. Gainera, ingurunea izorratua dagoela egia izanda, erantzukizun hori ez dagokigu guri, horretan askoz erantzukin haundiagoa eduki bait dute fabrikek edota ziutateetako planifikazio falta. Horren errua ezin zaigu guri hain modu errazean leporatu. Zer uste duzue? Guri ez zaigula natura eta bere irautea interesatzen?

A.— Halere, nahiz eta naturarekiko ardura izan zuen eskakizunetan ez duzue horrelakorik agertzen, ehizari buruzkoak baino ez dituzue egiten.

B.E.F.— Noski, izan ere gure federazioa ehizarako federazio bat da eta ez da ingurune naturalaz arduratzen den ezer. Horretarako dauzka gobernuak bere or-

ganuak. Eusko Jaurlaritzak, esate batera, hor dauka SEFOCONA delakoa, eta gainera gure ehiztari-kuotak neurri haundia batetan hori eta hori bezalako organismoak finantziaztera dedikatzen dira. Ezin esan, beraz, horretarako ezer aportatzen ez dugunik.

A.— Bukatzeko, beste zerbait gehiago esan nahi al duzu ekologistengandik jasotako erasoei erantzuteko?

B.E.F.— Bai, batzutan inpresioa ematen didala benetako arazoetan zentratu gabe adarretatik joaten direla. Esate batera, behingoz aklaratu daitezela zergatik dauden ehizaren kontra. Zeren batzutan arrazoin moralak entzuten ditugu, izaki bizidunak hiltzea gaizki dagoelako eta hori guztia. Eta egia esan, ez zaigu serioa iruditzen gisa horretako arrazoinak ematen ibiltzea gizarte honetan okela jatea norma onartua denean (zenbat barazkijale daude herri honetan?). Gauza bera esan genezake haiek ere guk hil gabe animaliak bizirik ikusteko eskubidea dutela esaten dutenean, zeren gauza bera aplikatu beharko litzateke loreekin, guk eskubide bera bait daukagu beste batzuk ebakitzen dituzten loreeraz gozatzeko. Nik dakidala ez dira horretaz kezkatzen. Guzti honekin esan nahi dut batzutan zentzuzko arrazoinak entzuten badira ere, askotan eta askotan txorakeria galantzak esaten dituztela.

eta «eskopeteroak» kontrolatzeko lain, eta gainera ehiztariak berek elkarri sekretua gordetzen diete (gehienak, elkarren beldur direlako).

Esandako guzti horren argitzeko, adibide bat: duela hilabete pare bat deskubritu zen ehiza ez den beste Kirol Federazio batetako Presidenteak (ehiztari dena) eskopetarekin sarraski itzelak egiteko ohitura daukala, debekapenak batere errespetatu gabe. Gaurregun, Ehiztari Federazio guztietan kasu hori guztiz ezaguna da baina inork ez du oraino neurririk hartu tipo horri biderik ixteko. «Beldurrez», izan da Ehiztarien Elkarteko jendeak pertsonalki eta sekretuan emandako arrazoinaren parte bat.

Zenbait herrialdetan, ehiza autoktonorik ez

«Guk, ingurune fisikoa nola dagoen eta animalien espezieak zein egoeratan dauden ikusita, denbora-mugarik gabe ehiza debekatzea eskatzen dugu. Euskal Herriko zenbait herrialdetan (eta hau ehiztariak berek aitortzen dizute) ez dago ahiza autoktonorik. Beraz, egiten dena zera da: animalien babesa askoz gehiago zaintzen duten beste herrialde batzutatik (Eskandinabiakoak batik bat) datozen hegaztiak eta, hiltzea. Eta horretarako ez dago eskubiderik». Hain zuzen ere, ekologistek oinarrian ehiztariari egiten dieten kritika zorrotzena zera da: ez dutela ingurugiroaren ardurarik hartu nahi. Azken finean, ekologisten esanetan, ehizaren kontra dauden neurrian ingurune naturalen babeste eta zabaltzearen alde ere badaude neurri berean. «Horixe da Ehiztari Federazioetakoek sekula onartuko ez dituztena: haiek esaten dute kirola baino ez dutela egiten eta ingurunearen ardura ez dagokiela haiei, hori beste batzuren gaia dela».

Eta honenbestez, lekuaren estuasun fisikoaz ere guk gaurko jario hau eten beharra daukagu. Halere ziurtasun osoa daukagu beste batetan ere gai haxe bera ikutu beharko dugula, hain ari bait da gori-gori ipintzen ehizaren aldekoen eta kontrakoan arteko tirabira guzti hau. Amaitzeko, esan nahi dugu erreportaia honekin batera doan elkarriketaz ehiztarien arrazoinak apur bat gertuagotik ezagutzen ere lagunduko gaituela eta horrek ere —nola ez— bere argitasun apurra ere eskaintzen duela. Besterik ez, bada.

J.L.

Hamabosteko ekipo batean eta lehenengoz historian,

Anne Marie (ezkerrekoa) 29 urte

Hazparneko bi andereak korrika egin dute Paris - Dakar aproba ezaguna

Ezaguna da Paris-Dakar karrera. Ezaguna autoz, kamioiez eta motorrez haruntza egiten duten lehiaketa. Ezaguna jende aberatsaren «abentura» gisa nola antolatzen den. Ezaguna ez dena ordea zera da: aurten korrika ere egin dutela Paris-Dakar hori. Hamabost korrikalari frantsesek osatutako ekipo batek hain zuzen. Horien artean bi euskaldun. Hazparneko andereak biak. Hona hemen gurekin Nicole Mercapide eta Anne Marie Mendiburu.

Ez da txantxetako kontua. 6.600 kilometro dira hamabost laguneko ekipo horrek bete dituenak. Nolatan okurritu ordea Parisetik Dakarrerako hori korrika egitea? «Jadanik egina genuen Paris-Atenas. Iaz egin genuen. Hura egin eta Malboue zen horren burua eta horrek zuen pentsatu Paris-Dakar egitea».

Paris-Atenas, 2.200 kilometro hamar lagun artean egin zuten hiru ekipotan eta 10 egunez gelditu gabe korrika eginaz txandaka. Paris-Dakarrerako berriz 15 dira bildutako lagunak. Ekipo batean guztiak. Horietarik

hiru emakumezkoak. Eta hiru andere horietatik bi Hazparnekoak. 23 urte dauzka Nicolek eta 29 Anne Mariek. Nola juntatu dira ordea 15 lagun, bata Parisekoa, bestea beste puntakoa eta Hazparneko bi hauek?

Paris-Atenas egina lehendik

«Hamabik egina zuten Paris-Atenas eta handik ezagutzen ginen». Korrikalari hauek aspaldidanik ari dira korrika nahiz eta gazte gazterik hasiak ez izan. Beste guztiak bezala hasitakoak dira karreteratan eta korrika. Hamar hamabost kilometro... Anne Marie-k

bereziki. Santanderreko 100 kilometroak irabazi zituen eta marka on batez gainera. Hamar ordu eta 42 minutu.

«Orain lau urte hasia naizela lasterka» dio Anne Mariek. Nicolek berriz «Duela hiru urte ia ia». «Ni tenisean ari nintzen lehen eta teniserako hasi nintzen korrika. Eta gero eta gehiago egiten nuen korrika» dio Anne Mariek tenisa ez duela utzi gogoraraziz.

Paris-Dakar hau egiteko hilabete bat iragan behar izan dute. «Abendua-ren 22an partitu ginen Parisetik. Morvain, Dibouien, Roanne, St. Agrime, Avignon, Marseille. Gero egin dugu Alger. Berrouaghi'a, Laghouat, Ghardaia, El Golea, Em Guiden, urtarrilaren lehenean Em Guiden-en ginen, Timimoun, Adrar, Regane. Eta gero desertuan Tenesrouf-en hasi zugu urtarrilaren 3an. Gero Tessait, Gao, Mopti, Banako, Niore Desamel, Kayes, Kaolack eta Dakarrera urtarrilaren 21ean arribatu gara». Gauez eta egunez. Beti

lasterka. Pentsatzen zuten egunean hoge kilometro egitea bakoitzak. «Algerian sartu eta pentsatu genuen hobe izanen zela bi alditan egitea hoge kilometroak. Aldi bakoitzean hoge km. eginaz. Lehenik ez ginela sobera akituko eta gero jende denek egiten genuen gauez eta egunez lasterka, bestela beti berberak ziren egunaz eta gauaz aritu behar zutenak».

Bidea ezagutu gabe desertuaren erditik

Beraiekin batera bi sendagile ba ziren. Hauek ere korrikalariak. Eta bi neska hauek medikuaren beharrean suertatu ziren. «Azken egunean eduki dugu akzidente bat». Zorionez ez zen gauza handirik gertatu eta jarraitu ahal izan zuten korrika. Atsedendian izan zuten istripua, auto batetik kanpora eroririk. «Oroitzapenik onenak dira haurrak gurekin lasterkatzerat nola etortzen ziren ikustea. Kilometro horiek biziki egiten zenituen. Gero desertua ere biziki ederra zen lasterka hartzea».

Bidea nondik norakoa jakina ote zuten eta «Frantzian Malbouek egina zuen bide guzia lasterketa aurretik. Baina Algerian eta Dakar arte inork ez zekien. Ez genuen ezagutzen eta ez gara galdu batere».

6.600 kilometro

Esan behar gainera ez direla korrika aritu autoak eta motorrak ibili diren bide berberetik. «Gurea laburragoa zen beraiekin batera iristeko Dakar-era». Autoek 14.000 bat kilometro egin dituzte eta hauek 6.600.

Aipatu beharra dago baitare komunikabideek ez diotela inolako oihartzunik eman korrikalari hauei. Autoen

Ane Marie Santanderko 100 Km.ak irabazi zituen 10 ordu eta 42'tan.

eta motorren zaratarekin geratu dira. «Bi bider besterik ez gara agertu Frantziako telebistan. Parisetik ateratzerakoan eta gero Algerian edurtuta zegoela dena. Minutu t'erdi bat besterik ez».

Frantziako telebistan ba da programa bat kiroletaz bakarrik mintzatzen dena. 2. katean. Hor azken egunean batek esan zuen Paris-Dakar horretan korrikalariak ere ba zirela. Hamabost gizonezkoek egin zutela korrikaldi hori. Honek adieraz dezake pittin bat komunikabideetan jaso duten oihartzuna.

Dirua bakoitzak jarri behar

Beste gai bat litzateke diruarena. Jakina da Paris-Dakar karreran autoek, motorrek eta kamioiek ez dutela inolako saririk jasotzen. Jakina da parte hartzen duenak izugarrizko diru

piloa gastatzen duela. Arriskua da hor jendeak kolokan jartzen duena. Bizia igual han utziko duzu, eta onenean bukatzen baduzu ere igual daukazu automobila desertuan utzi beharra. Korrikalariarentzat ez zen gauza berbera baina... hauek ere ez zuten saririk. «Zenbait laguntza izan ditugu. Txandarrak, zapatilak, diru piskat gasolinarentzat... baina bakoitzak zortzi mila libera jarri behar izan ditugu». Oporretako hilabetea hartu eta 150.000 pezeta jarri behar korrika egiteko. Kontutan hartu zazpi auto joan zirela beraiekin batera. Janaria eta materiala karriatzen eta txandan korrika egin behar ez zuten guztiak batetik bestera eramaten.

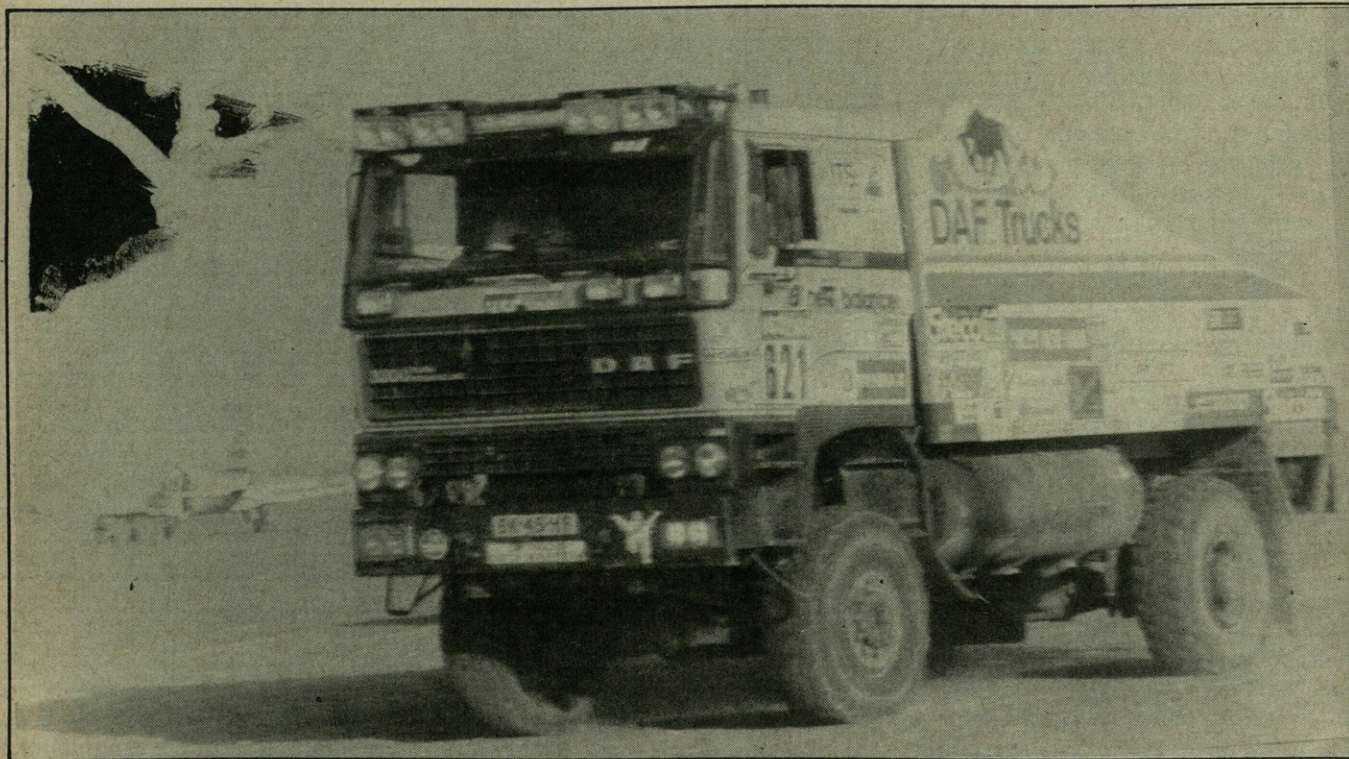
«Zenbait aldiz autoaren barruan egiten genuen lo. Martxan zihoala. Beste zenbaitetan denda jartzen genuen eta haren azpian». Bistan da korrika egiteko kondiziorik onenak ez zirela. Ondo deskantsatzeko aukerarik ez eta segi korrika.

Ez dago esan beharrik horrelako aproba bati ekin ahal izateko entrenamendu gogor bat behar dutela korrikalari hauek. «Egunero entrenatzen gara asteen ehun kilometro egiten genituelarik Paris-Dakar prestatzeko. Karreteran normalean eta salbean ere bai». Jakina, hondarra probatu egin behar desertua ailegatu aurretik.

Ez da ordea distantzia luzea eta lurrraren berezitasuna karrera hau gogorra egiten duena. Eguraldia bera oso kontutan hartu beharra dago. Bi grado zeropetik eta berrogei zerogainetik. Horiek izan dira gure korrikalari

Automobil asko geratzen da Dakar-era heldu gabe.

Auto-gidariak ez zuten sinisten korrikalariak iritsiko zirenik.

hauek jasan behar izan dituzten gogorrenak. «Euskal Herrian elura zelarik han eztiagoa izan dugu. Biziki untsa zen korrika egiteko».

Iristeko esperantza beti

Hasieran atera eta iritsiko ote ziren jakin ez. Baina esperantza? «Bai, beti kontatzen genuen arribatuko ginela ixtripuren bat gertatzen ez bazitzaigun». Hori sinisten ez zutenak autoz eta motorrez zihozenak ziren. Haiek izaten dituzten lanekin ailegatzeko eta korrikalari batzuk iritsi? «Haiek uste zuten ez ginela sekula arribatuko. Ikusi gintuztelarik Dakar-en orduan sinistu zuten».

Aurrenengo aldia da Paris-Dakar korrika egin dena eta ez dirudi azkena izango denik. Hauek behintzat prest daude datorrenean ere parte hartzeko. «Uste dut konpetizio gisa egingo dutela».

Hurrengorako Paris-Pekin

Baina berriz ere harritu beharrean gaituzue. Normal normal esaten dizute gainera irripar bat zabaldurik ahoan. «Beharbada Paris-Pekin egin dezakegula pentsatu dugu. Baina behar da untsa preparatu eta anitz denbora joan da oraindik». Paris-Pekin, da-

torren urterako. «15.000 edo 20.000 kilometro. Ez dakigu seguru. Ba gara bospasei interesatuak Paris-Dakaregin dugunon artean». Bi hilabete beharko lituzkete Paris-Pekin egiteko.

Arazoa daukate norbaitek patrozinatzeko. «Korrikalariak garenez ez daukagu deus salarazteko. Bizkleta bat edo auto bat behar izango bagenu aurkituko genuke babeslerik». Idealistaren bat aurkitu beharko omen dute honelako proiektu bat babesteko. Edariak edo jantziak saltzen dituztenetako markaren bat agian.

Kontutan hartu lagun hauek lanean ari direla eta oporraldiak hartzen dituztela honelako aproba bat egin ahal izateko. Afizioz egiten dutela ezin uka. Ez dira gainera egunkaritan eta agertzen diren atleta horietakoak. Halaz ere ba da beraien artean marka ederrak eginak dauzkanik. «Ba zen bat maratonia bi ordu eta hogeita hamar minututan egiten duenik. Lasterkari denek 42 kilometroak eginak zeuzkaten hiru ordu terdi baino lehenago». Nicolek eta Anne Mariek hiru ordu eta hamazazpi minututan egiten dute maratonia.

Zaharrenak 56 urte

Aipatu hamabosteko talde horretan aita-seme batzuk ere ba zirela. Berrogei urte aitak eta 22 semeak. Hauxe

zen gazteena. Zaharrenak berriz 56 urte zeuzkan. «Berrogeita hamasei urteko horrek ba zuen bere alabaren senarra korrika eta bere semea automobilarrekin lagunduaz».

Hirugarren emakumezkoa Antibetakoa zen eta berak ere eginak zituen 42 kilometroak lehendik.

Hainbat jende ezezagunaren artean ez ziren beti bat etortzen. Araoak ere sortzen ziren beraien artean. Tirabirak. «Bistan da. Ez zen beti erraza konbibentzia. Autoko gidariak ez zuten beti konprenitzen nola segitzea lasterkari bat ez zela beti erraza. Hain emeki segitzea. Gauez partikularzki. Beraiek ziren bidea ireki behar zutenak argiekin».

Janariekin ere izan omen dituzte arazoak. «Frantzian ez genuen fitsik erosi eta arribatzearekin Algerian izan ditugu anitz problema. Han ez zen gauza anitz jateko eta. Arribatu gara bizitzera hala ere».

Arazoen artean pentsatzekoa zen desidratazio arazoren bat ere gertatzea 40 gradutako beroarekin korrika eginda. Baina «ez». Ez zeren hamar kilometro eginaz ez genuen sobera problema edukitzen ahal eta biziki untsa zen. Hogei egin bagenituen segidan orduan bai izango genituela problemak».

Joxe MOLLARRI

Itsasoan nabil, neure borondatez

Itsasotik 1984-01-04

Kaixo lagunok,

Aspaldian zuen aldizkarian agertu gabe eta harrituko zarete, agian, Gineako Golkotik orain nire berriak jakitean. Bai, hala da, Afrikako itsas handi honetan nabil azken hilabete honetan.

Ez pentsa Lekeitioko goletan nabilenik, munduari itzulua emateko asmoz. Ez, noski. Hura atzeratu egin zen, zorioneko diruak, edo dirua eman behar zuenak behartuta. Pasatako urak dira horiek.

Ez pentsa ezta ere bakarrik nabilenik, 21 lagun gabilitza elkarrekin, behin hara eta behin hona. Ez naiz gehiago luzatuko zertan nabilen esan gabe. Arrantzaleekin nabil, Bermeoko «Juan Maria Soroa» atunontzian.

Arrantzaleekin esan dut, eta hala da. Baina ez nabil arrantzan; arrantzan besteek egiten dute, nik haiek egiten dutena ikusi. Hitz batean, señorito nabil.

Ezagutuko duzue Imanol Berriatuaren «Itsasoa eta ni» liburua. Nik ere ezagutzen nuen, baina orain arte irakurri gabe neukan, oso urrutiko gauzak ziren niretzat arrantzako kontu haiek. Orain itsasoan gustora irakurri dut. Imanolen ardurarik handiena animaren osasuna zaintzean zetzan. «Anaitasuna» aldizkarira bidaltzen zituen artikuluak dira liburu horretan datozenak. Ez da ia artikulurik agertuko erlijio kontua aipatu gabe eta euskara harekin batera.

Ni ez naute bultzatze ez bataz eta ez besteak. Jakin nahi baduzue zergatik etorri naizen, hara: nire aurreko bizimoduarekin eten bat, urruntasun fisiko bat ezartzeagatik.

Bestela adieraziko dizuet. Munduari itzulua emateko prestatu nintzenez, erabaki handi bat hartu nuen nire bizitzarekiko, dena utzi eta bizimodu berri bati ekin. Erabakia gogorra izan zen eta norberak zenbat eta urte gehiago badirudi horrelako erabakiak

hartu ondoren atzera egitea zailagoa gertatzen dela. Nire kasuan hala gertatu da behintzat.

Bidaia hori egiteko, beraz, dena utzi nuen: lana, pisa, familia, laguna eta lagunak. Denekin eten nuen, denetatik urrunduta nintzen. Gero, ordea, zapla! Mundua goitik behera etorri zitzaidan, bidaia suspenditu zenean. Noski, lehenengo pentsamendua aurreko bizimodura itzultzekoa izan zen, baina ezinezko gertatu zitzaidan. Behin aurrera eman diren pausu batzuezin dira atzera egin.

Beraz, barrenak ez zidan berriro lehengora itzultzen uzten, aurreko lan-tegira, aurreko lagunarteko giro bere- ra. Etenak nituen soka asko eta asko eta planteamendu berri bat egin beharra zegoen aurrerantzko.

Baina aurreko bizimodu horretatik fisikoki ere urrunduta egin behar izan dut, nonbaitea joan eta lasaitu, erla- xatu. Nora hobeto zipi-zape hau sortu duen itsasora baino? Eta hala egin dut. Bermeotar hauek eskuzabal baietza eman zidaten eta hemen nabil itsasoan neure borondatez.

Norbaitek pentsatuko du barkuko kubertan hor egoten naizela eguzkia hartzen egun guztian. Señorito bai eta horretaraino ez. Ez gara hola ohituak.

Jaiki eta oheratu bertakoek bezala eta jaikiz gero itsasora begira ordu as- ko eta asko arrainik, hegaztirik edo barkurik ikusten dugun.

Arrantzaleon arreta arrainean da- go, noski, eta haren bila gabilitza egun osoan. Ez zenuteke sinetsiko zer den

geratu gabe hara eta hona hilabetean ibiltzea; nik ere ez nuen pentsatzen. Harrapaldi bat egin ondoren, ez pen- sa zelebratzen hasten direnik. Sarea jaso eta segi aurrera, arrain gehiagoren bila. Hemen ez dago igande eta jairik.

Sarritan txori-saldo bat bera ontzi askok ikusten du batera. Han doaz denak nor lehen ailegatuko. Lehen ai- legatzen denarentzat bait da arraina. Izugarria da hemen dagoen lehiaketa.

Haiek beren «biharrean» ari diren bitartean, nik ere nire lana topatu dut. Eguraldi eta itsasoaren egoera perio- dikoki jasotzen dut: non harrapatzen dugun arraina, urak zein tenperatura daukan, aireak zein berotasun dau- kan, nondik jotzen duen haizeak; ha- rrrapatzen duten arraina zein klaseta- koa den, zenbat neurtzen duen, zein adinetakoa den, zenbat pisatzen duen, etab, etab.

Gauza horiek jakiteko ekarri dut li- buru-mordo bat eta haiek irakurtzen ere denbora pasatzen dut. Argazkiak ateratzen ere bai. Niretzat mundu hau berria da eta deigarri zaidan guztiari: flas, flas!!

Egia esan, eguna oso luzea egiten zait barkuan. Paisaia nahiko monoto- noa da, ura eta ura. Noski, arraina ha- rrrapatzen dugunean denbora bizko- rrago pasatzen da.

Oraingo martxan bagoaz, hil honen bukaerarako beteko dugu barkua ta orduan joango gara portura, Abid- jan-era ziur aski. Buruhauste handitan ez ibiltzeko Abidjan Boli-kosta edo Costa de Marfil-eko kapitala da. Orain beste kapital zeharo modernoa kostatik urrun ari omen dira egiten, baina orain arte Abidjan izan da be- hintzat kapitala.

Eta zirkuetan bezala, «bihar gehia- go eta hobeto» esan eta uzten zaituztet. Imanol Berriatuak ere antzera amait- zen zituen bere kronikak.

Ondo bizi eta Urteberri on!

Bere heriotzaren urteurrena dela eta, bere obrak gogoratuz

Labayru eta bere «Historia General»a, bizkaitarren historiaren argigarri

«*Historia General de Bizcaya*», zazpi tomo mardulez osturiko makrolana, ezinbestekoa dugu, oraindik ere, Bizkaiaren historia ezagutzera hurbiltzen garenean. Estanislao Jaime de Labayru izan zen egilea, eta urtarilaren 22an bete dira hain zuzen ere, bere heriotzaren 81 urte. Kazetaritzan ohizkoa denez, fetxa izan dugu ait-zakia oraingo honetan ere, pertsonaia honen bizitzaz eta lanetaz zenbait datu interesgarri bildu eta argitaratzeko.

Lope García de Salazar jauntxo zarkar baina letrazaleak eginiko kronika mediebalekin hasten da Bizkaiaren historiografia. Geroztik, Henao, Iturriza eta beste batzuk beteriko tarte luze baten ondoren, Labayruk XIX. mendea itxi eta XX.a zabaldu egin zuen.

Bere hutsuneak eta meritoak kontutan izanik, Labayruk bilakaturiko lana ordurarteko historialariek egin-dakoaren gainetik agertzen zaigu, nahiz eta, noski, haiek eskuartean izan gabe ezin egin zezakeen.

Labayru, 1845.ean Filipinasen jaio zen (Batangas. Luzón irlan), sasoi hartan bere aita —guraso nafarrak zituena baina Zaragozan jaioa zena— Batangas probintziako gobernadore militarra bait zen. Ama, Bonifacia Goicoechea Lecea, bilbotarra zen. Eta Estanislao urtea bete gabe zuelarik, Bilbora etorri ziren, aita bidaian hil zelarik.

Bilbon egin zituen Labayruk lehen eta bigarren mailako ikasketak. Gero eliz-ikasketak, Gasteiz, Burgos eta Bartzelonan; Toledo Unibertsitate eklesiastikoan Kanonetako Doktoregoa lortu zuelarik. Beraz, ikusten du-

gunez, euskal kulturaren munduan ibilitako beste hainbeste bezala, Labayru ere elizgizona izan zen.

Bilbon bete zituen abade lanak, al-diberean kazetaritzaren munduaz interesatuz: betiere erlijioaren inguruko polemikak edo historiari buruzko kronikak egin zituela. «*La Voz de Vizcaya*» aldizkaria sortu zuen, eta «*Lauburu*», «*Laurac bat*», «*Beti bat*» aldizkarietan kolaboratu. Baina begira nolako aldizkariak ziren: esaterako, aipaturiko «*Beti bat*» aldizkariak azpitu-tulu hau zeukan: «*Diario Católico Político defensor constante de todos los intereses morales y materiales del País Vasco-Navarro*».

Nolanahi ere, aipatu egintza erlijio-so-periodistikoek ez zioten ekidin ikerketa sakonagoetara dedikatzea. 1971.ean bere lehen ikerketa-lana argitaratu zuen: «*La Iglesia y la enseñanza*» eta pixka bat geroago «*Fr. Juan de Zumarraga. Natural de Durango. Primer arzobispo y obispo de Méjico*» biografiaren lehen edizioa, 1880. urtean.

1891.ean, Historiaren Akademiako partaidea izendatua izan zen, eta 1895. urtean (orain dela 90 urte beraz),

«*Historia General del Señorío de Bizcaya*»ren lehen alea kaleratu zuen, ondoren, Bizkaiko kronista ohorezkoa izendatu zutelarik.

«Historia de Bizcaya»

Labayruren lanen artean, histori-koak eta bereziki Bizkaiari dagozkio-nak interesatzen zaizkigu gehienbat. Baina beste lan batzu ere egin zituen eta aipatu behintzat, egingo ditugu:

«*Lecturas Eucarísticas*», ezagutzen dugun bere lan teologiko bakarra; lehen aipaturiko «*La Iglesia y la enseñanza*» eta «*Fr. Juan de Zumarraga*»ren biografia. Eta bukatzeko, 1893.an argitaraturiko «*Galeria de bascongados ilustres en religión*», azken hau artikulua biografiko oso desberdinak eta pretentsiorik gabeko bilduma izanik.

Aipatu lan hauek eta egunkari zein aldizkarietan ateratako lanak, aski izan omen ziren, Historiaren akademikoa izendatzea justifikatzeko.

Baina horiek aparte utzita, Labayruk historialari bezala hartu zuen prestigioa, bere «*Historia General...*»ari zor dio. Bere balio eta akatsekin, hau kontsidera dezakegu, du-darik gabe, Labayruren «lana».

Bi arrazoik bultzatu zuten, berak obraren hitzaurrean aipatzen duenez, lan hau egitera. Lehena, bere «abertzale-tasuna»: «...y aunque vine al mundo en el florón de España, en Filipinas, vientre vizcaino me dió a luz y de sangre euskara vindico mi naturaleza, sostengo el puesto que la alcurnia me dió, porque despues de la gracia de ser cristiano, es para mí una gran satisfacción y un

verdadera timbre de honor pertenecer a la gran familia vasca».

Eta bigarren arrazoi bezala, Labayruk asmo kritikoak agertzen ditu, prezski, ordurarte idatzitako historiek zuten seriotasun falta salatu eta zuzendu nahiean: «*La patraña y la novela afearon las páginas de un pueblo singular cual ninguno (...) Apuntar lo probable y disipar las nieblas aquí y allá esparcidas sobre la nación Euskalduna, con preferencia lo concerniente al Señorío o Condado de Bizcaya, es mi intento*».

Unamunoren eraso eta mito zaharrak

Obraren parte ahulena, lehen tomoa dugu, egileak berak diosku hitzaurrean eta justifikazio gisan, «*Historia de Bizcaya*»ren lehen alea, obraren sarrerarako lerro orokorrek baino ez dutela osatzen. Hala ere, Unamunok kritika zorrotza eta kupidagabea zuzendu zion.

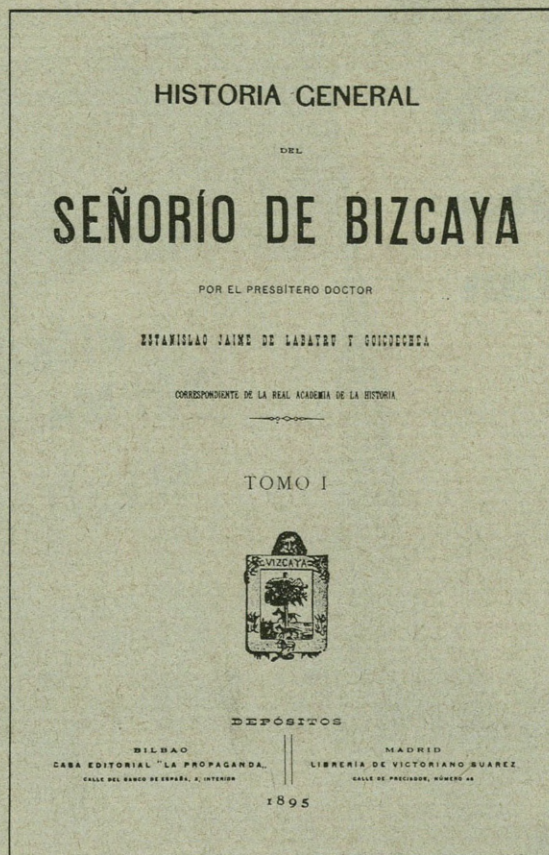
Egia esan, ba daude lehen tomo horretan parte batzu, bere aitzakiarekin ere justifika ezin daitezkeenak: esaterako, Euskal Herri osoari dagozkion gaiak tratatzea, obra honetan, metodologi hutsune bat da, eta zer esanik ez, Gernikako Arbolari eginiko poesia guztiaren bilduma aurkeztea, ere bai.

Bestalde, eta hitzaurrean zioenez, egia da betidaniko mitoak zalantzan jarri eta hausten hasten dela: hala, «Bizkaia eta Kantabria ez ziren gauza bera»; «kristautasuna Euskal herrian, ez zen apostuluen garaian sartu»; «Jaun Zuriaren aurretik izan bide ziren jauntxoak» errefusatu egiten ditu, eta halaber, «Jaun Zuria eta Arrigorriagako bataila»ren existentzia bera ere zalantzan jartzen ditu.

Onartu behar dugu hortaz, Labayruri ez zitzaioala batera erraza suertatuko, hainbeste mendetan zehar, bere lur maitearen historia adornatu zuten kondaira eta mito horien apurtzea, baina hala jokatu zuen, berak dioskunez, «egiaren bilatzaile» zintzoa zela.

«*Historia General...*»arekin segituz, bigarren tomotik aurrera, eduki berdintsuagoa eskaintzen digu, eta kronologikoki ordenatua. Bigarren alea, 1400.a arte iristen da; eta hurrengoek, bakoitzak mende bat tratatzen du, VI.a 1800. urtean bukatuz.

Lehen tomoa bukatu zuenean, errekurtsu bibliografioen eskasiaz kezkatzen zen Estanislao: «...no disponer

muchas veces de medios adecuados a la grandeza del objeto...».

Alabaina, Iturriza eta Azkue bezala, ibiltari nekaezina izan zen, eta Bizkaiko artxibo, biblioteka, publiko eta pribatu guztietan zehar peregrinatu zuen. (Azkuek «Euskalzale» aldizkariaren bi aletan Labayrutaz bi artikulua idatzi zituen).

«*Historia...*»ren egileari, bere ibilaldietan, notizia historiko oro interesatzen zitzaion; iragan politiko, artistiko, kultural, ekonomiko, sozial, biografiakoaz zegoen guztia. Beraz, uste dugu, bere azken tomoak «urtekari» bezala antolatzearen arrazoia, material ugari haren aurrean harturiko erabaki logikoa izan zela.

Halaber, Labayruren lana aztertzerakoan, oso kontutan izan behar dugu, argitaratu zuen dokumentazio guztia, gehienak argitaragabeak berak atera zituen: 1342.eko Juan Nuñez de Lara-ren kapitulatua, 1392.eko Anaitasuna-ren kapitulatua, 1452.eko Foru Zaharra...

Arana Goiri eta Julio Urkijoren eritziak

Unamunoren jarrera zein izan zen lehen aipatu dugularik, ikus ditzagun

ere bai, garai hartako beste bi gizon ospetsuek hartutakoak.

Sabino Aranak bere aldetik, «*Bizkaitarra*» aldizkarian hiru artikulua dedikatu zizkion «*Historia General*»ari. Hala ere, Bizkaia hitzaren etimologia aztertzen ematen ditu, eta ez du alde historikoa ukitzen. Edonola ere, kontrako eritzia somatzen zitzaion, eta segituz gero, nabariago agertuko zukeen.

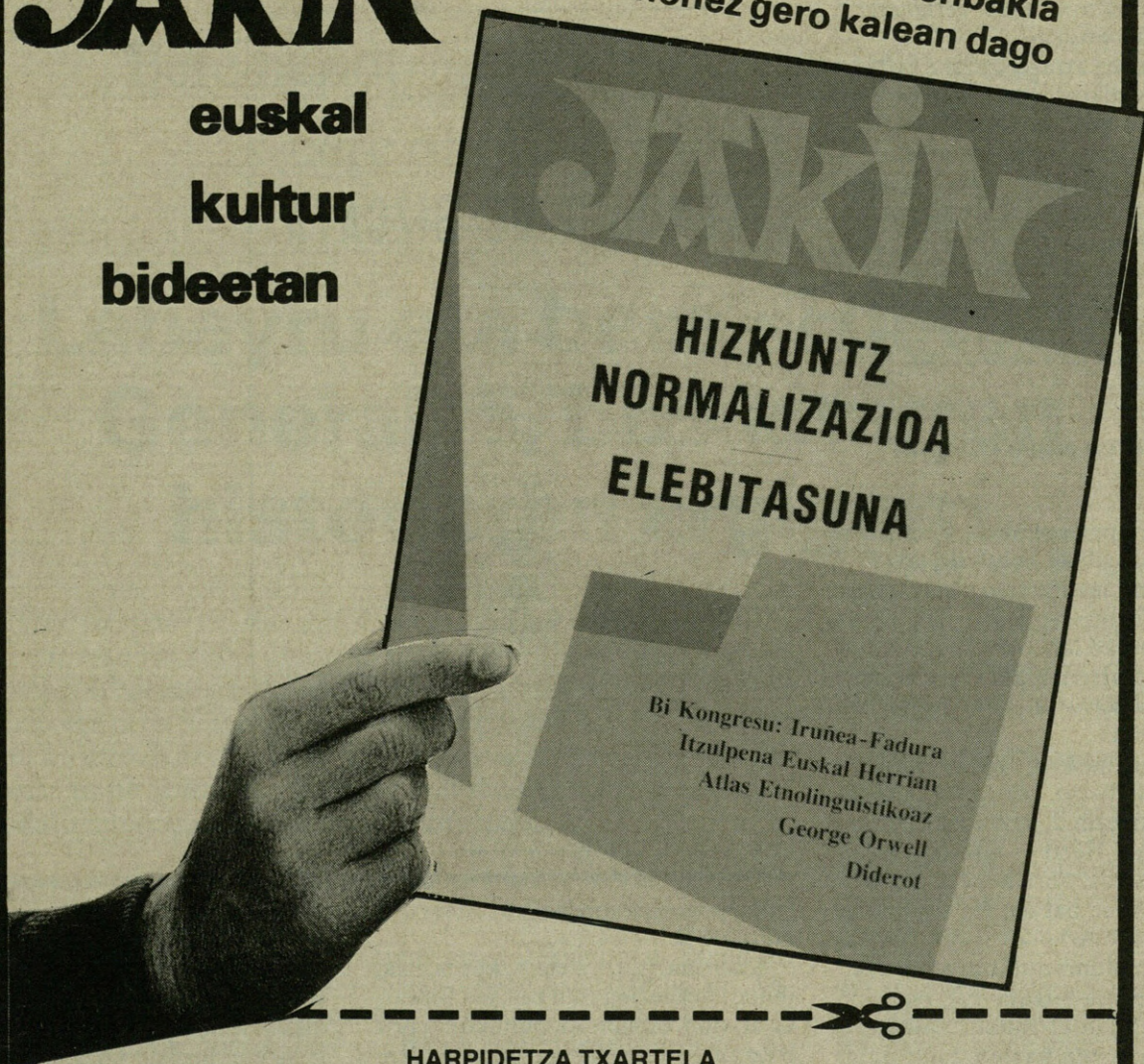
Julio Urkijok bestalde, hauxe esan zuen: «*importantísima obra... que necesariamente habrá de consultar quien pretenda poner en claro en lo sucesivo, cualquier punto de la historia de nuestro país*». Baina ez gaitzen engaina eritzi horrekin, Labayruren lana handia izan zen arren, aurrerapen handia suposatzen zuen, baina ez behin betikoa. Funtsean, XX. mendean sartu ginen bizkaitarrei buruzko lan oso eta sistematiko bat izan gabe. Agian mende honetan egin diren lan monografiko ugariak, emango dute aurrerago, lan serio, zientifiko eta bateratu bat egiteko aukera. (Artikulu honetako datuak, Andrés Eliseo De Mañaricua-ren «*Historiografía de Vizcaya*»tik atera ditugu.)

Antton AZKARGORTA

JAKIN

euskal
kultur
bideetan

30. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (1.500 ptä.)

☐ txeki bidez ☐ renbultsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete behetako zatia hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

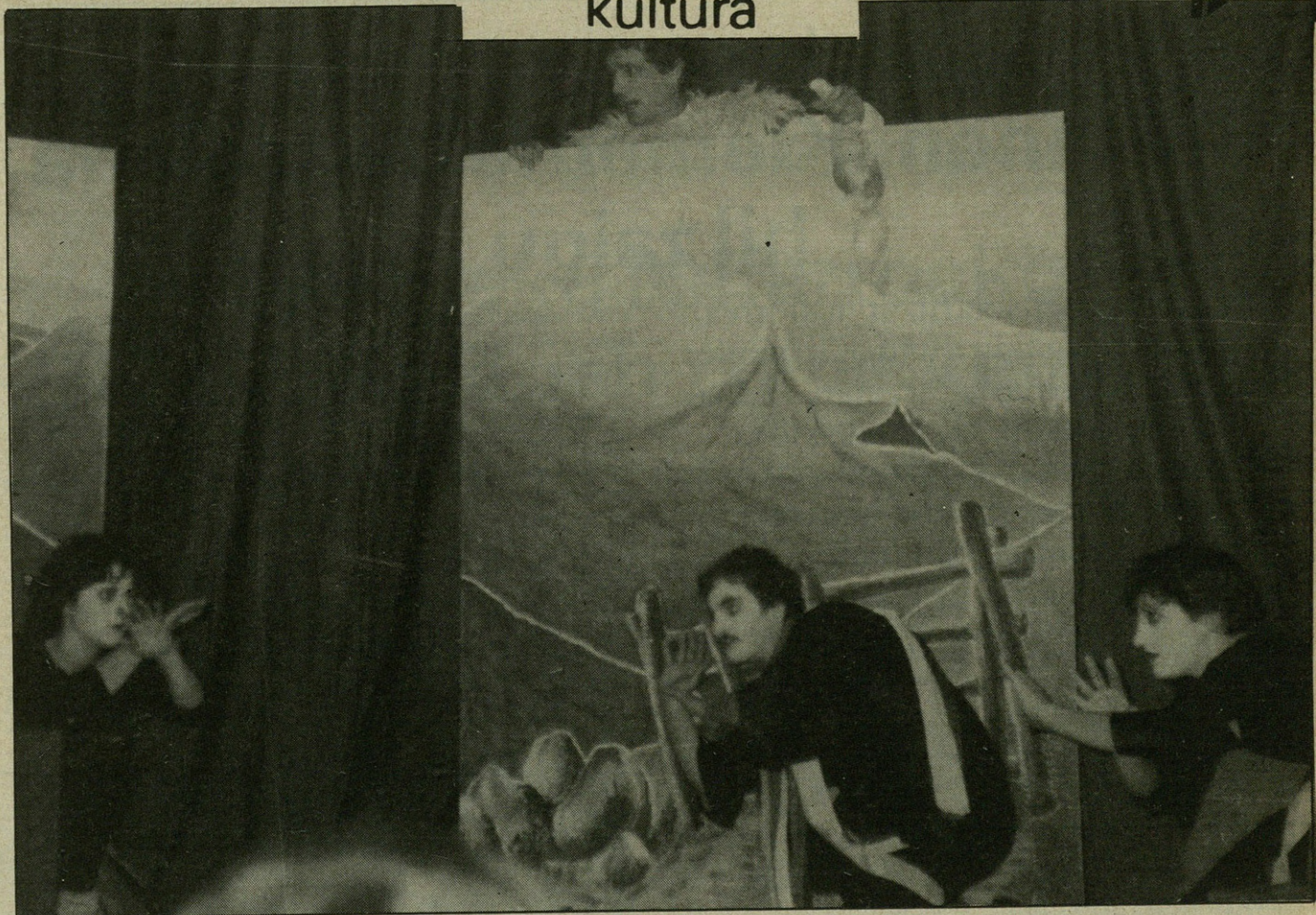
Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Heltzailea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

Bete-bete egin zen joan den igandean, urtarrilaren 27an, Irisarri herriko "Aterbea" sala bertan ematen bait zuen estreineko aldiz Irisarri bertako "Iturri" taldeak Telesforo Monzon antzerkigilearen "Menditarrak" antzerkilana. 1982az geroztik berriro ere lanean ari den "Iturri" taldearen bigarren aldiko hirugarren muntaia da Monzonen hau, eta Daniel Landart izan du Irisarri auzoko herritako gazteez osatutako talde honek zuzendari. Hiru hilabete ondorengo lana erakutsi zuten, trajeria eta une irringarriak konbinatzen dituen "Menditarrak" eskeiniz. Amaierako txalo beroekin saritu zuen ikuslegoak taldearen lana.

berriak

Sabin

Xabier Munibe, Peñafloridako Kontea hil zela berrehun urte.— Aurten ospatzen dira berrehun urte Xabier Munibe, Peñafloridako Kontea hil zenetik. Hori dela eta, bada urtean zehar hainbat ekintza erakunde desberdinek antolaturik, guztiak XVIII. mendeko intelektual hori omentzeko asmoz. Ugariak eta opariak izan ziren Kontearen lanak, bere saioak lan arlo asko hartu zituelarik. Joan den igandean Insausti Jauregian, Euskal Herriko Adiskideen Elkarteak antolaturiko ospakizunean bildu ziren politikari eta kultur gizonen haren bertuteak azpimarratu zituzten, bidenabar urtean zehar izango diren ospakizunen berri ematenaz.

Jose Inazio Ansorenak Gipuzkoako dantzei buruzko trilogia amaitu.— "Gipuzkoako Dantzak" izenburuarekin agertutako hirugarren diskoaren entregarekin amaitu du Jose Inazio Ansorena musikagileak Gipuzkoako folklorea biltzeko projektua. Donostiako Udaleko Txistularien Banda zuzenduz moldatu du lan hau, doinu herrikoien barne-erritmoen ezagutza haundia erakutsiz, eta orainarte txistuarekin batera sekula erabili ez ziren beste musika tresnak erabiliz grabaketak egiterakoan, hala nola, tronpeta, kitarra edota xilofonoa. Diskoa IZ diskoetxeak kaleratu du diskoa.

Mikel Antzak «Susa»ren eskutik bere lehen narrazio-liburua.— ARGIAN lankide baino zer edo zer gehiago dugun Mikel Antzak bere azken bi urtetako ipuin eta narrazioak liburuska batetan bildu ditu eta «Lehen bilduma, 82-82» izenburupean «Susa»ko liburuen artean argitaratu. Mikel bera susero amorratua bait da. Liburu horretan zortzi ipuin bildu ditu, disko baten gisan alde bitan banatuak. Horietatik erdia edo, aurretik argitaratuak zeuden (zaharrenak), horiekin batera bestelako sorpresa batzu ere badirela. Guztiz azpimarratzekoa JM Zabala grafistak argazkiekin egindako lan itxurosoa, liburuari lagungarri baino askoz gehiago zaiolakoan.

Oreretako euskaltegiak HABEn sartzea erabaki.— Azken hilabeteetan istilu bizian ibili dira Oreretako euskaltegiko irakasle eta ikasleak. Izan ere, alternatiba bikoitz bat zeukaten euskaltegiaren etorkizuna erabakitzeko orduan: HABeko sarearen barruan mantendu Udal Euskaltegi gisa edota AEKren euskaltegi libre gisa hasi. Udalak bere aldetik har zitzakeen neurriez gain, ikasleek eta irakasleek egindako bozketa baten ondorioz bi bide horietatik lehena aukeratu da. Ikasleen gehiengoak bigarrenaren aldeko jarrera hartu arren, irakasle gehienek HABEren aukeratu zuten eta bien arteko tirabiratik irakasleena aurrera irten zen.

«Gorriti» izengoitiz ere zen ezagutua

Baztanen, Klemente bertsolaria hil zaigu

Nafarroako bertsolaritzaren alorrean adiskide bat galdu dugu. Klemente Ezkurdia bertsolaria hil zaigu, Jaunak bereganatu du. Gure adiskidea Gorritikoa zen eta joandeneke berrogeitazortzi urte hauetan Elizondon bizi zena.

Baztandarra emaztea eta seme-alabak ere baztandarrak. Bertsolari bezala lan aunitz egin du adiskide Klementek. Txapelketetan ere ari izan da, 1960tik 1966. urteraino egin zirenetan. Nafartarren arteko Xapelgo hauetan Klementek ere erakutsi zuen bertsolaria zela. Elizondon antolatzen genituen bertsolari besta guzietan ari izana da, 1964tik 1976. raino ospatu genituen guzietan. Bertso saioari berak ematen zion hastapena bizpairu bertso kantatuz. Gure herritik bertsolari hoberenak pasa dira, hemen ikusi ditugu, Uztapide, Xalbador, Basarri, Lasarte, Mattin eta gainerakoak. Klemente horiek guziekin aritzen zen eta bereziki Mattin eta Lazkao Txikire-

kin. Euskal Herriko bertsolari guziek ezagutzen zuten Klemente. Baztandarren Biltzarra egunean eta bazkalondoan beti egin izan du bere bertsoaldia. Hondar urte honetan ez zen agertu, erixko zegoen. Bainan bazkalondoko jaialdian hartaz oroiturik bere izena aipatu genuen eta jendeak esku-zarta beroak egin ere Klementeren ohoretan. Duela hamar urte Donostian ospatu zen bertsolari zaharren Omenaldia eta han zen ere gure Klemente bertze gainerako bertsolari zaharren artean. Euskaldun kazetetan behin baino gehiagotan agertu izan dira bere bertsoak, ez dira hain segur goi-mailakoak bainan badaukate kutsu on bat. Orai ospatzen dugun Nafarroa-

ko Xapelgotan ez da sartu izan bainan 1983.ko urtean Donibane Garazin ospatu zen finalean han zegoen entzule bezala joana eta egun hartan Omenaldi tipi bat egin zioten. Nafarroako bertsolari zaharrena zelakotz, edergailu bat hartu zuen eta ohorezko oroitzapen hori bere bihotzean atxiki du hil arteraino. Joan den urteko Txapelketako finalean Sunbillan zegoen gurekin batean joana. Bazkarian bertsolari guziekin umore onean eta bazkalondoan bertsoaldi ederra egin ere Juan

Felix Iriarte bankararekin, Nafarroako bertsolari zaharrena biak ere. Bere bizi guziko azken bertsoak haiek izan ziren, Sunbillan kantatu zituenak.

Eta holaxe joan zaigu gure Klemente «Gorriti». Hondar hilabete hauetan pixkaka pixkaka akituz eta emeki emeki bere bizia itzali arte gure Jaunaren besoetan pausaturik. Goian Bego.

Bere familiari gure doluminik sentikorrerak.

Mariano IZETA

KLEMENTEREN ZENBAIT BERTSO

Gaur elizan hasi dugu pestaren ohitura zaharra, ohitura hori zaindutzea da euskaldunak daukagun zorra. Gaur Elizondon gainean dabil Euskalerriko izarra, aurrera ere bizi dadila gure Baztandarren Biltzarra.

Hirurogeita emeretzti urtekin agur egiten Gorriti, luzenaz ere azken eguna ez dabila oso urruti, zuek utzi behar pena hori ezin kendua burutik, telefonoa jartzen badute hitz egingo dut zerutik.

1983-ko Baztandarren Biltzarra egunean, Klementek bazkalondoan botatako bertsoak. Zortzi bota zituen bainan bi bakarrik agertu ditugu.

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

Helbidea

Herria

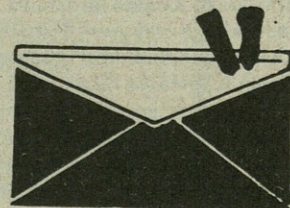
Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Zenbakia

SINADURA

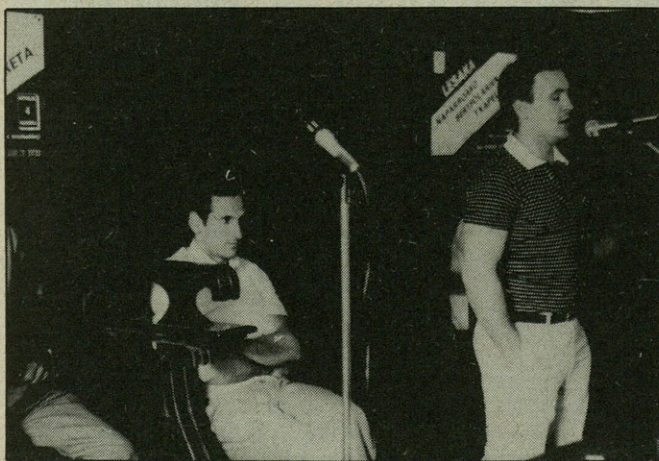
ARGIA astekaria
Ramonenea etxea, behea.
Virgen del Carmen, z/g

Donostia (12)
T. 28 33 99

Aurrera ala atzera doa Nafarroako bertsolaritza?

1985.eko Nafarroako bertsolarien txapelketa

Lesakan 1979an egin zenetik, ez du txapelketak atsedetik izan. Urtero hutsegin gabe ospatu da, eta nik uste pixka bat bederen hobeagotzen joan dela txapelketaren antolaketa. Baina bertsolaritza bera? Nora doa atzera ala aurrera?

Bapatean galdera hauek sortzen zaizkit, eta zuzen bezain bidezko deritzot erantzuteari; zuzen bezain bidezko herrialde bakoitzean bertsolaritza dago-kion lekuan kokatzeari.

Bertsoa eta euskara

Azken urte hauetako bertsolarien zerrenda ikustean gauza nabarmena da, eta begi bistakoak dira bertako hutsuneak. Hala nola 63. an Eugiko bi bertsolari eta 36. an Aldudekoak azaltzen diren bezala, orain herri horietatik ez dator inor bert-sotara (ez kantatzera ez entz-utera). Eta zer gertatu da? Erant-

zun garbia: euskara galdu dela, gure herriko hizkuntza ez dela hitzegiten eta ondorioz noski «bertsolaritza desagertu da».

Hemen idatzitakoak gauza sinplea dirudi du; lelokeriak erraiten ari bagina bezala, edo... Baina gauza sinplea ezik tristeza erranen nuke, zeren oraindik pertsona anitz ikusten bait ditut bertso eskean erdera garbian, «echa unos versos» etabar... Jakina, bi bertso kantatzen dizkiezu eta aspertzen dira; orduan erranen dizute «ahora traduce»; eta honela.

Beste zenbait herritan ikusten dira asmo onak, bertso-egarrria eta «abertzaletasuna». Baina gerla ondorengo jipoiak (zi-

gorrak) bere ondorioak utzi zituen eta oraindik sendatzeraino luze joango da.

Askoren nahia da oraingo umeek euskara ikas dezatela eta euskaraz mintza daitezela. Hala ta guztiz gurasoak ahaztu ondoren eta berreskuratzen ez dutelarik, nahi horri zaila edo garratza deritzot. Honelako egoerarekin ez da zaila bertsolaritza Nafarroan zer mailatan dagoen asmatzea. Ezingo dut erran inpernura bidean goazela, baina nahiko kolokan eta ahulezian dagoela, bai.

Bertsolariak

Aurtengo txapelketarako ere Iparraldeko zazpi bertsolarik beren izena eman dute eta hor ikusten dugu talde bikaina ba dela. Hegoaldekoak ere lehen erran bezala asmo onak azaltzen ausartak dira; eta sakabaturik zebiltzanak, biltzen hasiak dira. Orain dela gutxi «Nafarroako bertsolarien lagunak» elkarte osatu dute, lan egin asmoz. Eta orain Beratik Urdaxeraino talde polita prestu da kantarako, eta Basaburu-Iruñeatik ere beste batzuek animatu dira. Dena den oraingoz izena emanak hogeitabat badi-ra eta beste batzuek plazaratzeko aitzakitan, ixilean direla badakigu. Baina erran behar da plazagizona ez dela jaiotzen baizik egiten. Horregatik hemen ateak zabalik daude, eta garaian zaudete izena emateko eta parte hartzeko.

Antolaketa hobeagotzen

Txapelketaren azken xehetasunak ez jakin arren, epaima-

haikoe erabaki gabe bait dituzte, bost saio arin eta atseginak egiteko asmoa badela badakigu. Beraz bost bertso saio herri ezberdinetan egitea bada nahiko txapel. Gauzak ondo badoaz, ikusmira ederra izanen delakoan gaude. Eta saio hauek berak dira bertsolaritza indartzeko era egoki bat (gazteek ikasiz, zaharrek sakonduz eta guztion artean zaletasuna indartuz).

Aurrera begira

Baina benetan bertsolaritza sendotzeko, lehen aipatutako bidea zaindu behar dugu, hizkuntzarena: euskara eta bertsolaritza. Eta gure gogo biziak txapelketan bakarrik ez dira geldituko. Premiazkoa ikusten dugu, beste herrialdeetan egiten ari diren bezala, euskara irakasten duten tokietan ahal bada bertsolaritza sartzea; esaldi zaharrekin euskara aberasten bait da, hiztegia zabaltzen, hizkuntza sakontzen eta txisteekin euskara bizitzen eta suspertzen.

Beraz elkarte berriko juntak badu zeregina eskuetan, eta guztion artean zerbait eginen dugun itxaropena ere.

Ea noiz ikusten ditugun herrietako plazetan, neska mutilak bertsotan? Besteek urratutako bideetan, sarri edo maiz pepetan.

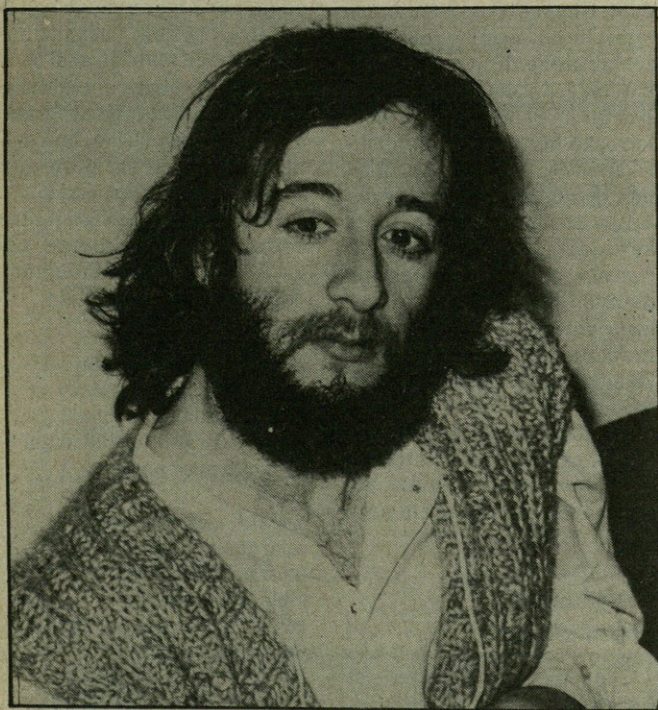
Aspaldi naiz ametsetan, zelai eta mendietan ikusi nahirik hizketan Gelditu gabe lotan gelditu gabe lotsetan sekulorun sekulotan.

Pello Lizarralde eta Gotzon Garate

Abenduko literatur boom-a, idazleen ahotan (eta V)

Aurreko astean jakinarazi bezala, ondorengoarekin amaitzen dugu abenduan plazaratutako literatur liburuen egileekin egindako elkarrizketa-errepaso azkarra. Bost astetan zehar dozena bat idazleren hitz, eritzi eta erantzunak bildu ditugu orriotan, abenduan gertatu ohi den saturazioaren ondorioz oihartzun haundirik gabe pasatzen diren egile horiek bildu nahiez. Badakigu ez ditugula bildu diren guztiak, baina daudenekin panorama zabal bat eman dugulakoan gaude.

Aste honetan bi nobelagile ekarri ditugu. Batak, Gotzon Garatek, «Alaba» izenekoa kaleratu du; hau ez da noski bere lehen nobela, asko idatziak bait ditu idazle honek. Besteak berriz, Pello Lizarralde, lehena du «E Pericoloso Sporgersi» nobela hau. Bien arteko loturaren bat bilatzen saiatuz gero, egindako elkarrizketak irakurri eta nobela poliziako edo jenero beltzarekiko beren apeta amankomuna aurki dezakezue.

Pello Lizarralde: «hizkuntza zinematografikoa jarraitzen saiatu naiz»

«E Pericoloso Sporgersi» Pello Lizarralderen lehen nobela da. Garai batean ARGIA-n kolaboratzaile izandakoa dugu Pello, eta beste zenbait aldizkarietan ere bere lanak argitaratu izan ditu. Gehienetan bidaiek izan dute garrantzirik bere idazlanetan, eta trenek ere, horregatik nobela irakurritz, agian ez da hain arrotz gertatzen gai

hau bere luman. Nobela honen sorreraz galdegin diogunean. Pellok ideia zahar baten gauzatzea dela esan digu, «orain dela bost bat urte pentsatua nian ideia hori, baina sasoi hartan ez nituan ausartzen hori idaztera. Problema asko zizkian. Ni piska bat liluratu ninduten alemanek eta jende honek, eta nik hizkuntza zinematografikoan egin

nahi nian zerbait. Uste nian euskaraz horrelako zerbait egitea oso zaila zela, ez zela ongi adaptatzen. Bestalde, ez nian elkarriketak sartzeko orduan transkripzio literalik egin nahi, eta horrek arazoa areagotu egingen zian».

Iazko martxoa aldean hartu zuen berriro ere lana, eta bere buruan nahiko mamitua zeukanez, sei bat hilabetetan burutu zuen nobela. Alemanen hizkera edo estilo horren aipamenak izen piloia sortarazi dizkio Lizarralderi, «bai, Handke, Schneider, azken aldean Thomas Bernard, eta lagun batek esan dit Highsmithen antza ere hartu diola, eta beste asko. Horiek asko gustatzen zaizkidak, baina nik ez diat hori egin nahi

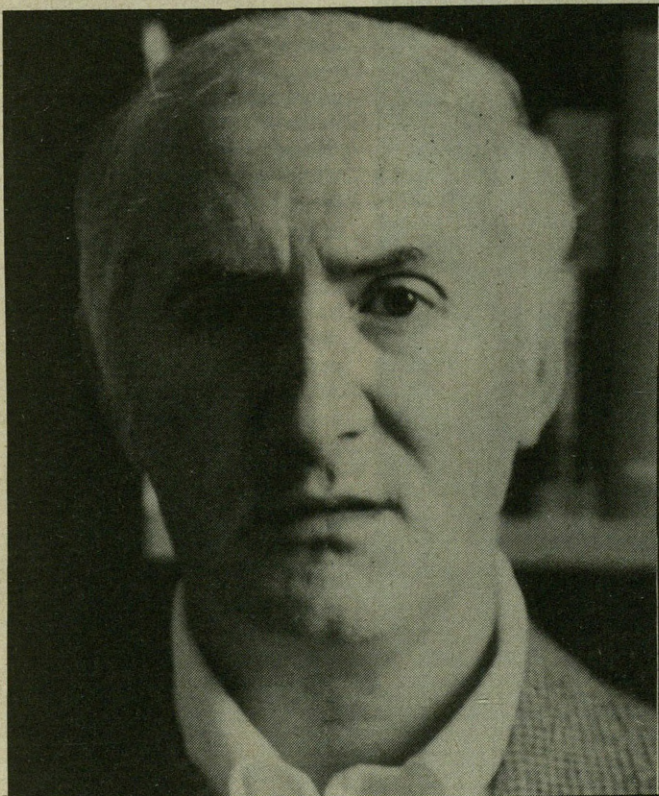
izan, eta gainera jendeak ez zioik inondik ere hartzen hori». Poliziako eta beltza hitzak aipatzen dizkiogu, «poliziakoa berandu deskubritu nian, Transiberianotik itzuli eta segituan, eta denboraldi luzea igaro nian poliziako klasikoak irakurtzen... Baina lehendabiziko asmoa huen hizkuntza zinematografikoa jarraitzearena, ia montaje zinematografikoaren lana egin nahi nian, horretan saiatu nauk. Desafio bat huen niretzat hori idaztea. Hasteko nik uste diat ez naizela idazlea, kapritxoagatik eta ondo pasatzen dudalako idazten diat». Desafio hori ez zuela gaudituko pentsatzen zuen hasieran, eta akatsak airtortzen dizkio nobelari baina hala ere bere lanarekin gustora dago.

Lizarraldek, berak sortutako Xabier Azkuek ez bezala, ez die abioiei beldurrik, baina horietan ibiltzeko dirurik ez duenez trenan hautatzen du garraiobidetzat, «treden mundua ongi ezagutzen diat, eta uste diat trenetan maiz ibiltzen den batek ikusiko duela deskripzioa exaktoa dela. Neurria hartu zioat leku horiek ezagutzen ditudalako, bai, laguntzen dik. Niri, gainera, amerikanoen eta Wendersen "road movie" hori gustatzen zaidak hari gisa hartzeko».

Lizarralderen nobelan pertsonaiaren barne sentimendurik zuzenean agertzen ez bada ere, ingurunearekiko hartuemanarekin, zentzazio fisiologikoak direla medio eta bizpahiru datu biografikorekin, pertsonaia oso ondo sortua dago, «jendeak

esaten dit ez dagoela sentimendurik, eta hori apropos eginda zegok. Nik ez diat sikologian sakontzen, nire asmoa izan duk paisajea bera eta deskripzioa bera protagonista izan daitezen». Eta isladaz ematen da pertsonaiaren deskripzioa, «nik uste diat oso deskribatua dagoela pertsonaia, baina jendeak ikusi nahi dik: "Azkue triste zegoen..."». Pertsonaia horretaz luzaro hitzegin dugu Lizarralderekin, giro arrotz batetan jarritako pertsonaia horretan, pertsonaia hori aukeratzeari buruz... Eta bukatzeko izenburuarena, «harrituta utzi nau jendeak ez ulertzea, hori jarri diat lotura gisa, trenetako txarteletan agertzen delako, bidaiara eramaten hau segituan...».

M.A.

Gotzon Garate: «Droga mundua asko interesatzen zait»

Gotzon Garate elgoibartarra da, eta orain 18 urte hasi zen liburuak idazten, «hasieran marxismoa ikertu nuen. Frigorbon zenbait urtetan egon nintzen eta

alemanera eta errusiera ezagutzen nituen, errazagoa izan zitzaidan gaiari ekitea. Gero, gaia aldatuz, polizia nobelak idazten hasi nintzen, askoren harridura-

rako. Gaur egun hogeitaz liburu inguru idatzirik ditut, aurreko seirak kontatu gabe».

Literatura, lehenagotik idazten zuen, baina agitaratu gabe. Udara batetan hiru gauza aurkeztu, eta hirurak sarituak izan ziren, Donostia Hiria «Oroitza-penetan» ipuinarekin, Txomin Agirre Sari «Elizondo eskutit-zak» liburuarekin eta Irun Hiriko Saria «Esku leuna» nobelarekin, «baina lehen askoz ere gutxiago aurkeztu zen, eta errazagoa zen».

Polizia nobela aukeratzeari buruz mintzatzen garenean, askotan horretaz ez idaztea pentsatu duela esaten digu, «baina egia esan, gaiak ni hartu egiten nau, eta ez nik gaia. Ideia burura datorkit, eta horretaz zerbait egin behar dudala pentsatzen dut. Dena den nik ez dut prentesio handiegirik eduki. Gaur egun zorionez idazle asko daude, eta gero eta hobeak. Norbera bere erloa, bere estiloa hartuz doa eta hori aberasgarria da. Inork ez du bestea zergatik mexpresatu behar, teknika berriei, konszientziaren isuriari zein hizkuntzari garrantzia handiagoa ematen badio ere».

Gehiago gustatzen zaizkion idazleak, dudu barik, Raymond Chandler, Truman Capote eta William Faulkner dira, lehenengo Dashiell Hammet bainan hobeak bere ustez, eta oso gustora, Steinbeck, Flaubert

Dossaspas, Borges eta Cortazar irakurtzen ditu.

Drogarekiko interesa New York-en hartu zuen. «Uda guztiak New York-en ematen ditut, eta hantxe hurbiletik ezagutu dut mundu hori. Azken urteetan kolonbiar asko dabiltza kokainaz. Eta oso mutil jatorrak dira, diru truke sartu diren gixarra-joak. Arriskugarriak goian dabiltzanak dira, dirua milioka irabazten dutenak». Giro hartan murgildurik jendearen arteko komunikazio ezaz ohartu zen. «Vietnamgo gerraren ondorioz, iparrameriketako literaturan pesimismo bildurgarria egon zen. Amerikarrak ordurarte optimistak ziren, baina zapaltzaile kontzientzia ere hartu zuten. Gaur egun komunikazio falta izugarria nabaritzen da».

Gotzon Garatek bere nobeletan helburutzat hartu duen zera, ekintzak ondo narratzea da. Nobela oso erraz eta tiroi batez irakurri ahal izatea, betegarrik gabe, soberan dagoen ezer jarri gabe; eta horretarako duen eredua, Chandler-ek egiten dituen elkarriketak, eta Truman Capoteren «Breakfast in Tiffany's».

Eta ezer idatzi barik egotea zaila zaionez, momentuan ere baditu buruan zenbait proiektu, hurbilena agian, «New York, New York» titulua eramango lukeen nobela.

L.M.

Larehun bat jende izan zen estrenatze egunean

Maskaradak Ziberuan, aurtengoa Atharratzekoek egina

Ordea, ez gintezkeen hain urrun joanak gure sasiziberotarren lantzeko, bakarrik maskarada baten ikusteko.

Maskaradak, pastorekin eta asko lasterrekin, Ziberoko tradizioko lore aipagarriak dira. Tradizio hori azken gerlaren aurretik arras bizi zen, geroxeago Altzaien eta Altxükün pizkor jarraitu bazuen ere. Hamar urtez, 1970eko garaietan Ziberoa maskaradarik gabe gelditu zen. Gaurkoan mogimendua berriz abaitua da, kasik urtero, Basabürüko edo Pettarreko herri batek bere maskarada eskaintzen duela. Aurten atharratzarrek hartu dute lekukoa. Igande hotz honetan, bazen kantari, dantzari eta soinulari plazan. Larehun bat jendeek estrenatze hori ikusi zuten...

Jokalaria gorri eta beltzak

Halere, ez da hain errez maskaraden tradizioaren historikoa hitz razionaletan zehaztea. Ikusgarria behatzean, senditzen da espektakulo horrek ritual finkatu bat segitzen duela. Ihauteri denboretan, urtarilaren lehen igandearen eta Hauste deitu egunaren artean jokatzen dira maskaradak: epe horrek maskaradek funtzio berezi bat betetzen dutela erakusten digu. Altxaiko adineko batek «misterio bat düzü» erran digu, irri abil handi bat eginez. Lehenik emanen dugu jokolarien zerrenda:

— Gorriak: onak dira, garbiak, dantzari xotilak, ez dute sakre lodirik ahozkatzen, eta hein batez herriaren itxura ona azaltzen dute. Aurkitzen ditu-

Ziberuan aurkitu gara beraz urtarilaren 13 elurtsu honetan. Sudur puntak eta zangoko eriak hornaturik Atharratzeko karriketan ibili gara, gure euskara manexean mintzatzen ginelarik. Atharratzarrek doidoia ulertzen gintuzten. Hemen ere ziberotar hizkuntzara plegatu behar genuen.

gu, beraz, aintzindariak (dantzan ari direnak: zabalzaina, gatzuzaina, kantiniarsa, txerretua), Jaun-anderiak, laborari-laborarisa, marexalak, kukuleruak (dantzan ikasten ari diren gazteak salduak emendatzeko erabiltzen direnak orain, lehen Jaunaren zaldietaz okupatzeko lana zutenak) eta xorrotzak (hauek bertsuak abesten dituzte eta Jaunaren ezpataren zorroztea dute funtzio ezagunena).

— Beltzak: harrabots asko degite, kantu trastu, lizun, probakatzale, hauen esku dago ihauterikari, bestela zilegi ez den kritika zoziala egitea. Beltzek gainera herriak gaizki onhartzen dituen marginalak eta parasitoak sinbolizatzen dituzte. Atzemaiten dira: kerrestuak (zaldi zikiratzaleak), buhamiak, kauterak (edo bertzegileak: jendea irriz ar arazi behar dute, orain gobernua ere kritikatzeko dukete), Pitxurena kargu berezia da maskarada denboran hiltzen baita eta medeziek (medikuek) operatu ondoren berpizten baitute.

Maskaraden funtzioak eta beste

Gorriek espektakuloan ez dute ederki dantzan aritzeaz aparte, beste rola nagusirik. Jendearekilako harremanak beltzen kontu utziak dira: buhamiek eta kauterek bertsuz (aurretik apailaturik edo ez) prediku bat egiten dute. Lehenago apezek ez bazituzten maskaradak begi onez ikusten, Atharratzekoaren koplak Roger Idiart Salgizeko erretorrik eginik ziren. Mundua nola aldat-

zen den!. Ligueix eta Iruriko Etxahunek kantore asko huntu zituzketen beren garaieko maskaradako.

Orain etsamina ditzagun zein litezkeen maskaraden funtzioak. Horretarako Thierry Truffautekin mintzatu gara. Honek bost puntutan borrobilatu digu gaia:

— Ihauteri denboran herri batek bere itxura mirailean ikusten du. Jende zintzoak eta marginalak urtean behin bisian bis aurkitzen dira, marginaiek kritikatzeko, zintzoetaz trufatzeko dretxoa hartzen dutela.

— Heriotzaren kulto bat ere izan ditzake: apezek, behintzat krixtau erligioak debekatu ritualak maskaradetan agertzen direla. Adibidez erreberentzia dantza aldrebes dantzatzan da. Aspaldiko dantza bat omen da. Abere landerosen eta mehatxugarrien kultoa bezala interpreta ditezke kauterek dituzten hartza larruzko mazkak. Bestalde zaldiaren mitoa bere zabaltasun osoan atzemaiten dugu hemen, zamalzainen, küküleruen eta kerrestien bitartez, zaldiak bizitzaren eta heriotzaren arte-

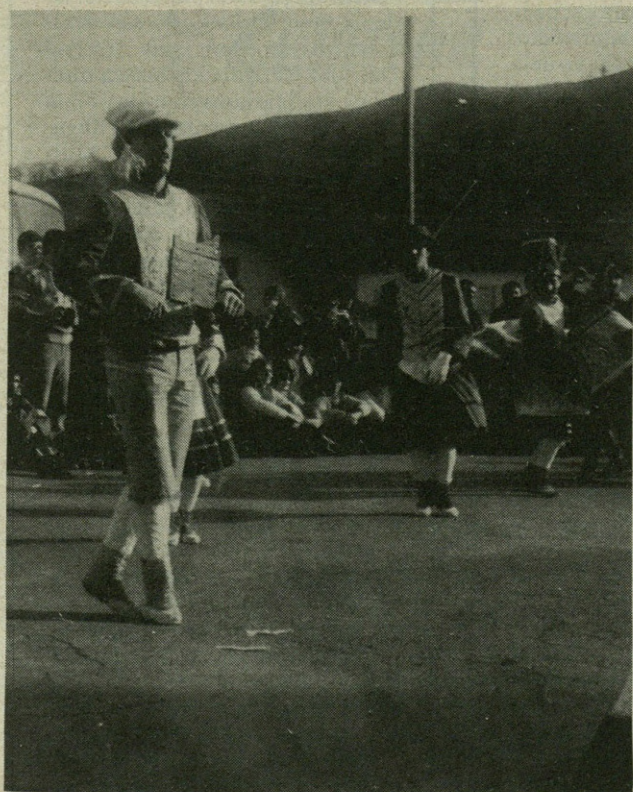
ko muga iragan ezina bere trosta zoragarriaz garraitzen duela.

— Bestalde gorrien eta beltzen borroka sinbolikoak neguaren bukatzearekin, udaberriaren etortzea aurkezten du. Badakigu negua aski bortitza dela herrialde horietan, erranahi horri ahalitasun guzia emateko.

— Maskaraden bidez, gorago genion eran, kritika zoziala posible da, alde batetik jokolariak maskatuak direlakoan, eta bestetik ihauteri garaian gizartearen kontrolea piskat lazatzen delakoan.

— Azkenik azpimarratzen da euskara hizkuntzaren leku beharrezkoa. Ez omen ditzake asma maskarada bat erderaz egina. Truffauten arabera, tradizio horrek euskara bizirik mantentzen laguntzen du.

Maskaradetako pertsonaiek bost puntuak materializatzen dituzte. Ihauteriak urteko asterik askeenak bezala dira, bai euskal herrian, eta bai munduko beste herrialde nekezaletan. Erran behar baita maskaradak laborarien eta artesano ttikien

zozietate elizek eta estadoek gogorki kontrolatueta oinarrituak direla. Lehenago ikusgarri horren signifkazio osoa hartzen ahal baldin bazen, ez da segur gizartea aldatzearekin, sentu berean ulertzen dugula. Guretzat ikusgarri bat baino gehiago ez dela aitor dezakegu...

Mende honen hatsarrian (haseran) Sohutan maskarada bat muntatu zuten larogei pertsonekin. Geroztik, gutiagorekin egiten dira. Ordea hogeitahamar jende bederen bildu behar dira, gaur Atharratzen bezala. Duela zenbait urte jokolari guziak herri berekoak baldin baziren, orain bospasei auzo herritan bilatzen dira. Anartean Ziberua gazteriaz hustu da eta exodusaren ondorioetan jartzen ahal dukegu euskara ere galdu da emeki emeki. Gainera zaharrek diotenez, beren denboran gazteek etzuten dantzaz, korrikaz, eta barraka jokaz beste ausagailurik.

Herri batek maskaradak antolatzen dituelarik aurkezpene herrian bertan egiten du, gero ihauteri garaiean inguruko he-

rrialdeetara gomitatua izaten da. Gorrietan dagon JAUNAREN gain datza aktuazio horien egunen eta diru kondizioen fitzatzea.

Maskaradak herri batetara heltzen direlarik, herri sarreran barrikadak topatzen ditu. Lehen, maskaradakariak maite ez bazituzten, barrikadak ahal bezain gora jartzen zituzten, eta dantzariak oztopo hori gainditzeko ez bazuten afruntaturik etxera joan behar zuten etorri bidetik. Orain, godaleak edo basoak lurrean pausatzen dituzte, eta maskaradakariak dantza egiten dute. Gero dantzan segitzen dute herriko handikien agurtzeko: mera, apeza... Ondotik edatera, bixkotzak jaterra eta bazkaritera gomitatzen dira. Errah nahi baita arratsaldeko saiorako jokolariak ez direla beti uste dugun bezain fresko... Arratsaldeko ikusgarriak hiru oren irauten du, eta dena bururaturik jendea ere dantzan hasten da. Atharratzen elurra ari zen; Bedaxagar eta Gatek ostatuan segitu zuten beraz.

Berriz arte! Ezan üzkin olio...

Itxaro BORDA

euskal kulturaz

Sab'in

antzerkia

● **Koldo Amestoy antzerkilaria Estatu Batuetara.**-- Estatu Batuetako San Francisco hirian dago dagoeneko Koldo Amestoy antzerkilaria. "Kimalaxo" taldeko partaide honek iaz bi muntaia berri plazaratu zituen, bata haurrentzako "Harriola Marriola" eta bestea helduentzako "Gau Beila". Antzerkiaz bizi den antzerkilari honek Estatu Batuetara egindako itzuli honen arrazoia, bertako talde bat zuzentzeko asmoa izan da, bidenabar bertan zenbait teknika ikasteko aukera izango duelarik. Ipuin kondalari gisa aritu ohi den Amestoy aurretik Hazparneko "Bordaxuri" taldean aritu zen antzezle gisa. Ea zer dakarren itsasoaz bestaldetik!

● **Iazko antzerki muntaietarako diru-laguntzak konjelaturik.**-- Iaz Eusko Jaurlaritzak 20 milioi inguru banatu zituen Komunitate Autonomoko antzerki taldeen artean beren muntaiak burutzeko lagungarri gisa. Dirua bi partetan emateko araua ere finkatua zegoen, hau da, erdia eskura eta beste erdia muntaia burutu eta zortzi emanaldiren justifikapena agertzean. Baina beti azaroaren 17a baino lehen. Eskakizuna egin eta dirua jaso zuten zenbait taldek ez dute lana burutzerik izan. Batzu, EATBren kasuan dirua nola banatu berandu erabaki zelako. Bina milioi jaso zuten Carmen Gallo eta "Akelarre" taldearen kasuan muntaiarik prestatu ez dutenez eskuratzeko zeukaten beste milioia konjelaturik dago. Eta orain muntaia berrietarako deia zabaldua dago. Nora joango ote da diru hori?

literatura

● **"Ispiluak", Mikel Hernandez-en bigarren ipuin-liburua.**-- Mikel Hernandez Abaitua, elgoibartar idazle gaztea, laster bere bigarren ipuin-liburuaz erdituko da, zeinak "Ispiluak" izena eramango bait duen. Gogoan izango duzue bere lehen ipuin-liburua "Panpinen erreinuan" zeritzola eta bigarren honek, lehenengo hark bezalaxe, "Hordago" argitaletxeak kaleratua ikusiko du argia.

TXU TXU MU TXU KA

euskalgintza

● **"Korrika-4", ekainera arte atzeraturik.**-- Hasiera batean martxoan egitekoa zen 4. Korrika hiru hilabetez atzeratua izan da, denbora uste baino azkarrago pasatzen denez martxoa hurbilegi zegoelako. Ekainaren lehen edota bigarren astean izango da eta badi-rudi aurtengoak duela bi urtetakoa hasi zen toki berean amaituko dela, Iruñean. Zain gaude, beraz.

musika

● **Aurten izango da Trikitilarien Txapelketa Nagusia.**-- Gutxi gora behera bi urtean behin egin ohi den Trikitilarien Txapelketa Nagusia aurten izango da, San Jose eguna inguruan. Aurten ere, aurrekoetan bezala badirudi nola baiteko elkarrekin akort jarri ezingo direla trikitilariak, batzuk egin nahi zutela eta besteak ez, baina azkenerako konforme ipini dira antza denez. Horrez gain, baliteke aurtengoan txapelketa honetako finalera bikote berri gehiago iristea historikoak baino. Mereziko du ikusteak, benetan.

● **Imanol Urbietak "Xixupika-3"ri ekiteko prest.**-- Gutxi falta zaio Imanol Urbietari bere "Xixupika" delakoaren 3. atalari hasiera emateko. Dagoeneko amaitua dauka eskolaurrerako pro-

pio egina zegoen "Xixupika-2"ren sei diskoak eta hamabi kasetak (6 ipuinez eta 6 kantuz). Oraingo "Xixupika-3" hau OHoko maila altuagoetarako egokia izateko asmoa dauka, eta ipuinez materialik osatu behar ez duenez, sei disko eta sei kasete baino ez ditu izango atal berri honek. Benetan emankor ari zaigu Imanol Urbietak bere grabazio-estudio txikian baina "Elkar"en eskutik argitaratzen.

aldizkariak

● **"Habe" k 1.800 ale inguru saltzen ditu.**-- "Habe" aldizkariak (iturri fidagarrietatik jakin ahal izan dugunez) 1.800 ale inguru besterik ez omen du saltzen, horietatik 800 bat harpidedunei dagozkielarik. "Besterik ez" esaera erabili dugu, aurreko batetan beren salmentaren zifra ofiziala eskatu genenean lau milatik gorakoa eman zigutelako. Bakoitzari berea, eta "Habe"ri ere...

herri-antzerkia

● **Datorren pastoralara, Arnaud Oihenart-i buruz.**-- Duela zenbait hilabete iragarri genuen aurtengo pastoralara Muskildiko herriak prestatu behar zuela. Iadanik beste zerbait ere esan dezakegu: pastoralaren gaia Arnaud Oihenart-en figura eta bizitza izango da eta idazlanaren egilea orain arte lan horietan ibili gabea dugu: Arnaud Agergarai, fraidea, Muskildikoa bertakoa baina Lourdeseko komentuan omen dabil handik euskarazko ikastaroak posta bidez egiten dituelarik. Eguna ere nahiko ziurtzat jo daiteke: uztailaren 28a edota abuztuaren 11a.

zinema

● **Hogeigarren "Ikuska", amaitzeaz.**-- Badira zenbait urte "Ikuska" proiektuari hasiera eman zitzaiola eta hauetako asteren batetan sail hori amaitzen duen 20. a burutuko dela dirudi. Antton Ezeiza izan da azken "Ikuska" honen zuzendaria (ez bait zen alperrik bera izan proiektuaren aita), eta asuntxo hau bukatuta dagoelarik iruditzen zaigu benetan pozkarria litzatekeela Antton fikziozko zerbait luzeagori ekiten ausartu dela jakingo bagenu.

ZIENTZI-TEKNIKETAKO ALDIZKARIA
HIRUHILABETEROKOA

Helbidea: Urbietta, 7-3.a
Posta Kutxa, 361
Telf. 42.99.45
20006-DONOSTIA

aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izena

Nombre

Bizilekua

Domicilio

Herria

Población

Bazkuna Herria

Entidad Población

Bulegoa k/k Z^a

Sucursal Nº cta./cte.

Harpide saria 1.200 pta.

Precio suscripción

JATORRI ZABALA

Indianoen saioean, Mutiloako Joxeri Ameriketara joan behar zuela sartu zitzaion buruan. Eta ez nolanahi sartu ere. Ez zegoen egunik, Ameriketako konturen bat aipatu gabe, pasatzen zuenik.

Goiz batetan, inori esplikazio haundirik eman gabe, dotore-dotore irten zen etxetik. Igandetako blusa, prakak eta txapela buruan, Bilbora abiatu zen, Ameriketako itsasontziazaren bila.

Ailegatu eta hartu. Hiru aste itsasoan egin ondoren, Caracas-era iritsi zen. Beste geure Joxe, halako blusa, txapela eta itxurakin ikusitakoan, berehala somatu zuen euskalduna zela hura ere:

— Kaixo! Nongoa zaitut!

Baita Joxek euskara garbian erantzun ere:

— Ni? Europearra!

PARRANDA-ZALEAK

Joxetaz ere badaude hamaika istorio. Kontatzen dute, behin, joan zela Astigarragara sagordetegitara, eta lau egun pasa zituela etxetik agertu gabe. Itzultzerakoan —arteaz gaztea zen— aitak honela galdetu omen zion:

— Azaldu al haiz?

— Bai, mamitu baino gehiago!

LOTSATIA

Euskaldunok ez omen gara izan sekula oso lantatuak «asuntoan». Getariko Asentzio ere honelakoa omen zen, lotsatia eta herabea.

Lagunak festatara joaten zirenean, besteak gehiago edo gutsiago saiatzen omen ziren neskaren bat kortejatzen, baina Asentziok hitzik ere ez. Edozein herritara joanda ere, bera beti bazter batetan isilik.

Hala ere, ba omen zegoen asko gustatzen zitzaion Zarauzko neska bat, eta txintik esaten ez bazion ere, inguratzen omen zitzaion. Neska ere konturatu, harek besteak baino hurbilago jarraitzen ziola eta lagunak bildurik zeudenean, bera ere aldamean jarri omen zitzaion. Baina hala ere mutila isilik. Beste lagun guztiak ordu betez isildu gabe, eta gure Asentzio isilik.

Ikusirik bestea ez zela ezertan hasi-

ko, esaten omen dio:

— Zer asmotan zara biharko?

— Ezer espezialik ez!

— Beno!

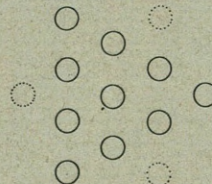
Gelditu dira hurrengo egunerako estazioan, sartu dira trenean, eta mutilak ez zuela ahorririk irekitzen. Besteak keinuren bat edo beste egin eta Asentzio berriro ere isilik. Azkenean neska nazkatu egiten da eta esaten dio:

— Aizu! Ni Miren naiz.

— Ba ni ez!

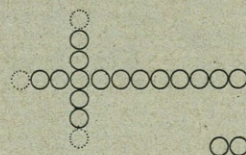
«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

Soluzioa:

Ondoren:

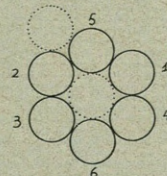
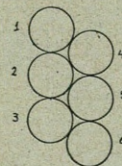
Erretiratzen diren bi txanponak, besoetatik kentzen dira, eta goiko muturrekoa, oinera pasatzen da, baina erretiratu gabe noski.

— 4ak, 5a eta 6a ikutzen ditu.

— 5ak, 1a eta 2a ikutzen ditu.

— 1ak, 5a eta 4a ikutzen ditu.

Haseran:

A. Kalikot

E. Zazpiki

H. Zutunik

K. Hegatsa

B. Ederrak

F. Gorroto

I. Gorotza

L. Begizko

C. Buhamea

G. Beredin

J. Errezu

M. Errudun

Espektazioa hartzen baduzue ezta mugarik, ezta Irungo zubirik, kolore batetik hurrengora igarotzeko.

A. Goazen

F. Banana

B. Beruna

G. Gerezi

C. Dauzka

H. Darama

E. Goizak

Izan gabe eman dezakegun gauza bakarra da zoriona.

Urte zaharretik barrira, zer?

Urte zaharra izan da
Askoren mingarri
Sendi askorentzako
Malkozko iturri,
Urte zaharra joan da
Heldu da Urteberri
Baina eskuak hutsik
Ez bedi etorri
Gorrotokak kendu, ta
Bakea ekarri.

Berriz be txiroentzat
Kontua ugari,
Eta beti bezela
Indarra agintari,
Bitarteko maltzurak
Hoi en zerbitzari,
Txikiak atzipetu
Lagun goikoari,
Niretzat biak dira
Berdin pekatari.

Errudunak hor dabiltz
Maltzur ta ixilak
Gudarako zabaltzen
Kainoi ta fusilak,
Hoiek gutxi direla
Bonba ta misilak,
Milakaz erru bako
Zauritu ta hilak,
Eta lutuz dantzari
Herriko ezkilak.

Balendin ENBEITA

Izatez txiki baina
Haundi guran amez,
Goian hegatu gura
«Arranoen» lument,
Herriak gerran jarri
Bakearen orde,
Naiz ta oker jokatu
Kontzentzirikan ez,
Eskuak beti garbi
Agertuten dabez.

Jauntxoak ez badira
Kontzentzian jarten
Eta gerrako tresnak
Ogi biurtuten,
Herri menperatuen
Kateak kenduten,
Bakoitzari berea
On bidez emoten
Zaila da be indarrez
Bakea egiten.

Indarragaz bakea
Egin nahi badabe
Beste bide berri bat
Hartzea da hobe,
Maitasunez jokatu
Kainoiaren orde,
Txiroari lagundu
Zalantzarik gabe,
Gura badugu izan
Bakearen jabe.

EZ DUTE IRAKASLEGO PROPIORIK NAHI

J.R. ETXEBARRIA

EGUN hauetan Euskal Herriko Unibertsitateko (UPV/EHU) Klaustro eratzailea ospatzen ari da Bilbon. Helburua, Ley de Reforma Universitaria delakoak (LRU) agintzen duenez, bere estatutuak prestatzea da. Lerro hauek idazten ditudanean, erdialdean gaudede. Hiru egun pasatu dira, hiru egun triste (22, 23, 24), eta oraindik beste bizpahiru geratzen direlarik, neure eritzia adierazi gura nuke, bertan oso gauza grabeak gertatu direlakoan bainago. Gure etorkizunerako oso kaltegarri izan daitezkeen eta izango diren erabaki batzu hartu dira bertan, baina hemen irakaslegoaren arloan harturikoei buruz soilik mintzatuko naiz, uste baitut hori berori bakarrik nahikoa dela, estatutu hauek ukatzeko eta berauen aurka egiteko.

Bidenabar diodan ezen, orain eztabaidatzen ari garen arazoan, Goio Monreal-en gidaritzapean, talde errektoralak itsuki apuiatu duela batzordetik etorri zaion aurreproiektua. Eta, noski, talde ofizial horren laguntzaz, oso erabaki latzak hartu izan dira orain arte, Euskal Herrian egongo den Unibertsitate publiko honen etorkizuna erabat murriztuko dutenak, irakaslegoaren arloan prezeski, euskal gizartearen zerbitzuan egon daitezkeen irakasleen kontrataziorako bideak ia erabat itxiz.

ESTATUTUEN arauera —onartzen badira, noski— Memengo irakasleek jai daukagu. Geratzen zaigun bide bakarra —20% famatu hori kenduta— funtzionari estalatalak izatea da. Hots, espreski esaten zaio ezetz, Unibertsitate honek bere irakaslego propioa —kontratatua— edukitzeari. Eta oso gauza grabea dela deritzot, jadanik erantzunkizunak eskatzen ez haste-ko.

Hauxe zen unerik egokiena, hain eskubide famatu eta funtsezko omen den autonomia unibertsitarioa

erabiltzeko. Eta erabili orde, zer egin da? LRU legearen arauera, legalismo petral eta serbilistenaren bidetik, katedratiko gehienek pozerako eta irakasle gehienek zoritxarrerako, esperientziak urteetan behin eta berriz bide ustela dela frogatuta daukana hartu da, funtzionariena alegia, eta txarrago dena, funtzionari estatutalena.

ESAN behar baita, LRUn irakurketa hertsia eta guztiz errestriktiboa egin dela, sikiran Baskongadetako Autonomi Estatutuak dituen ahalmenak ere erabili gabe, berak estatutu horren defenditzaile sutsuak izanik, orain hain zuzen, guztiz beharrezkoa zenean.

Esan behar baita, halaber, horretan Gasteizko gobernuak ere inolako indarrak ez duela egin, ez dakit ezjakintasunagatik edo axolagabeziagatik, edo bestelako interesak dauzkalako. Baina horiek ere jakin dezatela, orain zerbaite egiten ez badute, gero eta zailago izango dutela irakasle ez-funtzionariak edukitzea, hori egin nahiko duten egunean Klaustro honen aurka mintzatu beharko baitira, eta orduan autonomia unibertsitariaren beren kontrako horma izango baita.

Esan behar baita, irakaslego propioaren aldeko emendekin Klaustro honen botoen poderioz atzera bota bada ere, gure Unibertsitatean irakaslego propioaren aldeko jarrera guztiz majoritarioa dela. Kontua da ezen alde aurretik Klaustroko ordezkartza erabat deformaturik dagoela, beti ere funtzionarien mesedetan, eta LRUn graziaz. Noski, sistema bera usteldurik egonik, hala ere birsortzeko abantaila guztiak ematen zaizkio.

Esan behar baita, posibismoaren izenean irakaslego propioaren aldeko utopiko deitu digutela, bideba-

tez nolabait esanez, proposatzen genuena ilegala zela. Argudio faltsuak berauek, legea —beren legea— eskuetan dugularik argi frogatu baitzaie lege aldetik oztopo gaindiezinik ez zegoela eta azken batez borondate-kontua zela. Estatutuetan lortu ez bada, posibilibista horien erantzunkizuna da, horrela posibilibitek inpossible bihurtu dutelarik. Ironiak!

Esan behar baita, Klaustro honetan hartzen ari diren erabakiekien pozik geratzen ari diren bakarrak, katedratikoak eta antzeko funtzionariak direla, boterea beren eskuetan are hobeto gordetzeko bideak jartzen ari baitzaizkie,

Eta abar.

EZ! Estatutu hauek jadanik ez dute gure oneritziarik merezi, gure gaitzespena baizik. Holako bide eskasa egiteko, ez zen zertan lanea hasi behar, LRUn bere hartan hartzea nahikoa baitzen.

Hala ere, ba dira oraindik zerbaite salbagarririk dutela diotenak. Irakaslegoari dagokion arloan ari naiz. Kasu, xedapen iragankor bat jarritz, edo eta euskarari buruzko atala. Baina ez al dira konturatzen behin funtzionarien eztena sartuz iragankortasunaren arazoa adabakia besterik ez dela? Eta euskarari buruz zer esan, irakaslego propioaren faltan demagogia hutsa dela baino? Nola amestuko dugu euskara hutsezko irakaskuntza —lerro bat bederen— irakasleak Espainia mailako funtzionariak izanik? Xalbador zenaren hitzetan, «mendian bizi arren, dut ikustekoa, / gaztainaren aldaxkez jauntziarik pagoa».

EZIN diegu baietzi eman estatutu hauei. Atzera bota behar ditugu eta Gasteizko gobernuaren bestelakoak egitera behartu, txarragoak ezin egingo dituelako segurantzaz.

A! Eta bakoitzak bere kandelari euts diezaiola!

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauzo azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA